

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra křesťanské výchovy

Michal Zahálka

**Krizová intervence
v náhlých mezních životních situacích
s podporou duchovní pomoci**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr., Mgr. Petra Sobková

Obor: Katolická teologie

OLOMOUC 2012

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem při tom jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne 16. dubna 2012

Děkuji Mgr. et Mgr. Petře Sobkové, za odborné vedení práce a mnoho cenných rad a podnětů.

Proměny světa
a tep lidských srdcí
a v každém zlomku tohoto času
umírá člověk, nebo se rodí
a vždycky je mu někdo nablízku.
(*J. Fairajzl a J. Hubač*)

Obsah

Úvod.....	8
1 Krizová intervence.....	9
1.1 Základní terminologie.....	10
1.1.1 Krize.....	10
1.1.2 Krize, modifikace pojmu.....	11
1.1.3 Krize a její příčiny	13
1.1.4 Typologie krizí.....	14
1.1.4.1 Typologie krizí podle Špatenkové.....	14
1.1.4.2 Baldwinova typologie krizí.....	15
1.1.5 Fáze krize.....	16
1.1.6 Druhy krizové pomoci.....	19
2 Náhlé mezní životní situace při činnosti policistů, hasičů, zdravotníků.....	20
2.1 Mezní životní situace.....	20
2.1.1 Trauma.....	22
2.1.2 Krize pramenící z náhlé traumatické události při výkonu služby.....	23
2.1.3 Posttraumatická stresová porucha.....	24
2.1.4 Syndrom vyhoření.....	25
2.2 Osobní kompetence.....	26
2.2.1 Nezdolnost a houževnatost.....	27
2.2.2 Coping.....	28
2.3 Pracovní činnost policistů, hasičů a zdravotníků.....	28
2.3.1 Policie a její činnost	28
2.3.2 Hasiči při výkonu služby.....	30
2.3.3 Zdravotníci při výkonu své činnosti.....	31
2.3.4 Odbornost v jednotlivých složkách IZS.....	31
2.4 Události ohrožující na životě a setkání obětí a záchranářů s utrpením.....	33
2.5 Strach a setkání se smrtí.....	34
3 Komplexní péče o člověka ohroženého mezní životní situací.....	38
3.1 Supervize.....	38

3.2 Poradenská činnost.....	40
3.3 Duchovní pomoc – doprovázení.....	44
3.3.1 Spirituální dimenze v praxi záchranářů.....	59
3.3.2 Duchovní ochránci policistů, hasičů a zdravotníků.....	63
Závěr.....	66
Anotace.....	69
Bibliografie.....	70
Seznam zkratk.....	75
Seznam příloh.....	76
Přílohy.....	77

Úvod

V životě se setkáváme s nepříjemnými situacemi, kdy zavoláme záchranáře (policisty, hasiče a zdravotníky). Díky vyhodnocení dispečera přijedou patřičné složky k zásahu. Už jsme si na tuto službu tak zvykli, že si bez jejich pomoci život nedovedeme ani představit. Hasiči přijedou, provedou zabezpečení události, zdravotníci odvezou zraněné a policie danou věc vyšetří. Ale kdo se zajímá o samotné záchranáře? Neboť oni jsou s nešťastnými událostmi neustále konfrontováni. Záchranáři musí daný zásah správně provést, rozhodnout se v sekundách, co a jak je nutné všechno učinit v co nejkratším čase, zvláště když jde o lidi, kteří jsou v ohrožení života. A když to udělají na výbornou, na pochvalu velitele, čeká je další úkol (a mnohdy ještě těžší). Všichni záchranáři se musí s danou situací vyrovnat. Musí umět zpracovat, proč ten člověk zemřel, proč ta mladá žena utrpěla zranění, jež ji připoutá na invalidní vozík. Se všemi těmito otázkami se musí záchranář vyrovnat, aby byl schopen maximálního nasazení pro další zásah.

Ano, záchranáři mají své psychology, se kterými spolupracují, též k tomu můžeme připojit již kaplany pro policisty, kteří jsou v intervenčních týmech. Tak jako se zdokonalují ochranné pomůcky a technika pro zásahy, tak též roste a zkvalitňuje se pomoc pro záchranné složky v oblasti osobní. Do této osobní části lze zahrnout také to, jakým způsobem může být duchovní služba nápomocna ke zvládnutí stresových situací v životě záchranářů a také lepšímu přijetí a zpracování krizových událostí.

V této diplomové práci se seznámíme nejprve s tím, jak se na člověka dívá psychologie v oblasti krizové intervence, poté s tím, jak se liší psychologie od spirituálního rozměru. Následně budeme přistupovat k lidem v jejich utrpení, kde se v pohledu důvěry, naděje a lásky budeme snažit najít východisko z jejich situací. Řekneme si, v čem vidíme možnou pomoc, na jakých základech tu pomoc stavíme a kde pro tuto činnost pomoci brát neustále energii. Upozorníme i na možná úskalí, kde pomoc může být nedostatečná.

V rámci této práce byli osloveni přímo policisté, hasiči, zdravotníci, kteří k uvedeným situacím a jejich následnému zpracování poskytli své cenné osobní životní zkušenosti. Všichni tito lidé tak pomohli doplnit teoretické poznatky v dané oblasti o praktické životní zkušenosti a pohled člověka, který se s mezními životními událostmi dennodenně setkává.

1 Krizová intervence

V této kapitole se zaměříme na seznámení s pojmy, které jsou klíčové pro vymezení této diplomové práce, neboť pod daným názvem „Krizová intervence“ si lze představit velké množství pojmů a situací.

Krizová intervence zahrnuje široké spektrum činností, jak pomoci druhému. Zpravidla nastupuje, když o ni konkrétní člověk požádá nebo jeho okolí chce jemu pomoci a doporučí jej k interventovi. Když dojde k zátěžové situaci, kterou jedinec v následujících týdnech či měsících po události není schopen sám řešit svými obvyklými strategiemi, nastupuje krizová intervence.¹

Definice Krizové intervence, jak ji uvádí Vodáčková, říká:

„Krizová intervence je odborná metoda práce s klientem v situaci, kterou osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou, ohrožující. Krizová intervence pomáhá zpřehlednit a strukturovat klientovo prožívání a zastavit ohrožující či jiné kontraproduktivní tendence jeho chování. Krizová intervence se zaměřuje jen na ty prvky klientovy minulosti či budoucnosti, které bezprostředně souvisejí s jeho krizovou situací. Krizový pracovník klienta podporuje v jeho kompetenci řešit problém tak, aby dokázal aktivně konstruktivně zapojit své vlastní síly a schopnosti a využít potenciálu přirozených vztahů. Krizová intervence se odehrává v rovině řešení klientova problému a překonávání konkrétních překážek.“²

Podobně též mluví o krizové intervenci Špatenková ve své knize „Krizová intervence pro praxi“. Vymezuje ji na „specializovanou pomoc osobám, které se ocitly v krizi. Tvoří ji různé formy pomoci, které mají za úkol vrátit jedinci jeho psychickou rovnováhu narušenou životní událostí.“³

Do krizové intervence spadá především pomoc psychologická, lékařská, sociální a právní.⁴

---

¹ Srov. BAŠTECKÁ, B., GOLDMAN, P. *Základy klinické psychologie*. s. 275.

² Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 60.

³ ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. s. 15.

⁴ Srov. Tamtéž, s. 15.

1.1 Základní terminologie

Nejprve je nutné si vyjasnit pojmy, se kterými budeme pracovat, a také v jakých oblastech se budeme následně pohybovat. Týká se to pojmu „*Krize*“ – co vše pod tímto názvem máme rozumět; budeme mluvit o příčinách jejího vzniku a o typologiích krize.

1.1.1 Krize

Pod pojmem „*Krize*“ si lze představit mnoho skutečností. V psychologickém slovníku najdeme, že se jedná o výraz pro nadměrnou psychickou zátěž, životní událost, nebezpečný stav, ale také například rozhodný obrat v léčbě.⁵

S krizí má většina populace zkušenost, ale v nejvlastnějším slova smyslu sahá daleko hlouběji, než si dovedeme představit. V slovníku cizích slov najdeme, že jde o „*rozhodnou chvíli*“ neboli „*obrat*“, ale též tam najdeme vyjádření jako „*tíseň, zmatek, nesnáze, potíže*...“⁶

„V krizi je každý subjekt, jehož stav, který se projevuje zdánlivě bezdůvodným oslabením jeho regulativních mechanismů, je tímto subjektem samotným vnímán jako ohrožení vlastní existence.“⁷

Krize nastupuje tehdy, kdy člověku nestačí na zvládnání situace jeho osobní mechanismy neboli „*neví si rady*“. Cítí, že jeho život je v ohrožení, nedokáže formovat klasické životní postupy, přehnaně reaguje na obyčejné situace, které se dějí okolo něj. Nebo je apatický, často úzkostlivý, neustále napjatý a připravený na hrozící nebezpečí, které již dávno pominulo, též žije pod neustálým strachem.⁸

⁵ SVOV. HARTL, P. *Psychologický slovník*. s. 93.

⁶ SROV. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. s. 399.

⁷ SROV. TAMTÉŽ, s. 28.

⁸ SROV. KASTOVÁ, V. *Krize a tvořivý přístup k ní*. s. 15.

Z uvedených definic vyplývá, že o krizi nelze mluvit pouze v negativním smyslu, neboť za určitých podmínek nám může krize být ku prospěchu. Může se objevit nové prožívání vlastní identity, následující pojmání sebe a světa. Je to výzva, zda sami dokážeme nakládat se svým životem a nebýt hříčkou dění světa.⁹ „Krise se řeší ustanovením nového paradigmatu, otevírá se nová rovina pokroku.“¹⁰

V krizi jsme nuceni přejít ke změně svého chování. Právě toto nám dává příležitost vyjít z dosavadního cyklu života a adaptovat se na nové situace ve kterých jsme nuceni žít. Avšak krize je vždy příležitostí jak pro pozitivní, tak pro negativní změnu.¹¹

1.1.2 Krize, modifikace pojmu

V odborné literatuře lze nalézt různá pojetí termínů *krize* a *stres*. Někteří autoři – např. Vodáčková a Smolík – jsou příkladem tohoto různého pojetí. Charakteristika pojmu stresu a krize u jednotlivého autora je však vždy stejná nebo velmi podobná. Při srovnání, které se nachází níže, je pohlíženo na skutečnosti, při nichž sledujeme potřeby této práce, a zjišťujeme, že oba pojmy můžeme užívat jako synonyma.

Mezinárodní klasifikace nemocí (dále jen MKN-10), mluví o traumatické události, jež může mít tyto charakteristiky: dotyčný člověk byl účastníkem, nebo i jen svědkem nepříjemné události, při níž došlo k vážnému zranění či k úmrtí, jedinec byl vystaven intenzivnímu strachu, beznaději, nebo nastala nečekaná životní změna jedince vlivem nehody. Tyto vybrané charakteristiky jsou uváděny pod pojmem „*stres*“.¹²

Termín „*stres*“ nemá v současné době jednotný obsah. Užívá se k označení různých nepříjemných situací nebo k označení předmětů odporu. Reakce na stres, k níž dohází v odpověď na vnější fyzickou nebo duševní zátěž, obvykle odeznívá v průběhu hodin nebo dnů.¹³

---

⁹ Srov. KASTOVÁ, V. *Krise a tvořivý přístup k ní: Typy životních krizí jejich dynamiky a možnosti krizové intervence*. s. 13.

¹⁰ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 29–30.

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 60.

¹² Srov. SMOLÍK, P. *Duševní a Behaviorální poruchy*. s. 274.

¹³ Srov. Tamtéž, s. 272.

Stav stresu se projevuje v symptomech, které jsou označovány jako tzv. „*adaptační syndrom*“, což je reakce probíhající ve třech fázích:¹⁴

- *Fáze poplachová* je náhlé narušení vnitřního prostředí organismu, je provázeno silnou excitací¹⁵ (psych. zvýšená dráždivost, neklid).¹⁶
- *Fáze rezistence* – organismus si na stresující podmět zvyká.¹⁷
- *Fáze vyčerpání* nastává, jestliže selže fáze rezistentní; výsledkem může být celkové selhání regulační schopnosti.¹⁸

V oblasti psychosociálního stresu hrají důležitou roli faktory, které vyrovnání se stresem velmi ovlivňují. Jsou to sociální opora a osobnostní charakteristiky jedince. Dalším vyrovnávacím příkladem může být Antonovského koncepce tzv. smyslu pro „*koherenci*“ (souvislost, spojitost),¹⁹ jehož základními pozitivními vlastnostmi jsou srozumitelnost okolního světa, sounáležitost s ním, zvladatelnost tohoto světa a vlastní postavení v něm.

Zajímavá je též teorie odolnosti, kde S. Kobasová zavedla pojem „*hardiness*“, pod nímž si lze představit tři body:

- odpovědnost, závazek k sobě a práci;
- zvládání, zdolávání, pocit, že jedinec má pod kontrolou své prožitky a činy;
- postoj, podle něhož změna představuje výzvu a je chápána jako příležitost, ne jako ohrožení.²⁰

Jiní autoři (např. Vodáčková) používají stejné či podobné charakteristiky – např. překážka, nebezpečí, ztráta, změna, volba, krize pramenící z náhlého traumatizujícího stresoru, hromadné neštěstí, katastrofy – pro pojem „*krize*“.²¹ Také termín „*krize*“ tedy můžeme chápat jako fyzické a duševní ohrožení jedince, které je časově omezené, není-li úspěšně vyřešeno.²²

¹⁴ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 359–369.

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 359–369.

¹⁶ Srov. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. s. 167.

¹⁷ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 359–369.

¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 359–369.

¹⁹ Srov. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. s. 364.

²⁰ Srov. VIZINOVÁ, D., PREISS, M. *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD): psychologická pomoc obětem válek a katastrof*. s. 16.

²¹ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 27.

²² Srov. Tamtéž, s. 60.

V návaznosti na výše uvedené charakteristiky budou v této diplomové práci pojmy krize a stres používány jako shodné. Převážně však budeme užívat pojmu „krize“.

1.1.3 Krize a její příčiny

Každý člověk je vystaven neustálým změnám své životní cesty, kdy se snaží uchopit přicházející problémy pomocí „starých“ kategorií zkušeností a obvyklých řešení. Uvedené životní změny, jako např. ztráta zaměstnání, přestěhování v důsledku povodní, potřeby rodiny, požadavky související s vývojem společnosti, nebo i následky vnitřních požadavků v důsledku vlastní nemoci či stáří, ohrožení svého života při nehodě, ztráta blízké osoby, mohou být tak zatěžující proto, že v konkrétním okamžiku mají na jedince nereálné požadavky.²³

Aby mohla vzniknout určitá reakce organismu na daný problém, vstupují do situace *vnější urychlovače*, jež lze shrnout do tří aspektů, totiž:

- *ztráta objektu* – např. smrt, rozchod, zklamání, zrada, zranění, ztráta hybnosti, samovolný potrat, neúspěšná zkouška, neuskutečněné povýšení;
- *změna* – pod kterou chápeme např. změnu zaměstnání, zdravotního stavu, změnu rodiny;
- *volba mezi dvěma stejnými hodnotami* (viz pověstný příběh „Buridanova osla“, který stojí mezi dvěma stejně vzdálenými kupkami sena a má před sebou volbu).²⁴

Do uvedené situace vstupují také *vnitřní urychlovače*. Na tomto místě lze hovořit například o vlastní adaptaci člověka a jeho vývoji, jeho neschopnosti se aklimatizovat na požadavky vývoje, s nezbytností zodpovědnosti a nároků. Sem spadá i tzv. „*náhradní opatření*“, pod kterým rozumíme dočasné vyřešení problému, které má omezenou platnost, a nefungování náhradního opatření, které se projeví hned nebo postupně. Krize nastává tehdy, kdy si začneme uvědomovat, že něco není v pořádku, a zároveň cítíme, že nejsme schopni udělat konkrétní krok.²⁵

---

²³ Srov. KASTOVÁ, V. *Krize a tvořivý přístup k ní: Typy životních krizí jejich dynamiky a možnosti krizové intervence*. s. 14.

²⁴ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 32.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 32.

1.1.4 Typologie krizí

Kritéria typologie krizí jsou volena podle různých hledisek. Různí autoři zde nejsou zcela jednotní, ale v podstatných bodech se více či méně shodují.

1.1.4.1 Typologie krizí podle Špatenkové

Špatenková krize dělí následujícím způsobem:

Vývojové krize

Vývojové krize souvisejí s očekávanými životními změnami, jedná se o příjemné či pozitivní události. Podle Caplana se situace stává krizovou, když se člověk při realizování svých životních cílů setkává s překážkami, které nelze překonat pomocí osvědčených strategií. Důsledkem těchto událostí bývá ztráta emoční rovnováhy a dezorganizace. Tak jako člověk očekává změnu dané situace, může na druhé straně dojít k neuskutečnění změny, kdy je též kladen důraz na rovnováhu. Jedná se např. o zrušení sňatku, nenarození dítěte.²⁶

Situační krize

Situační krize jsou důsledkem neočekávaných událostí. Pokud jsou způsobeny silnými stresory, bývají označovány jako traumatické. Patří sem například smrt blízké osoby, ztráta zaměstnání, náhlá ztráta zdraví. Tyto krize ohrožují identitu, pocit bezpečí a samotný život jedince. Mohou se objevit kdekoliv a kdykoliv. Holmes-Rahe mluví o drobných stresorech, které se sčítají. Dále hovoří o činnostech ve ztížených podmínkách a v novém sociálním prostředí. Jako další stresor se uvádí styk s lidmi, jako je například učitel, zdravotnický pracovník, psycholog a novinář. K tomu připomíná, že určitý stresor má na různé lidi různý vliv a že někdo může být vlastním autostresorem (a to při nadměrné ustaranosti, přetrvávající tenzi, špatném svědomí a morálním selhání).²⁷

Kumulované krize

Kumulované krize se týkají prožívání aktuální traumatické události, které je komplikováno vzpomínkami na předchozí traumata či ztráty. Jedná se o vzpomínky, které nebyly doposud zcela zpracovány, ale byly pouze vytlačeny mimo vědomí. Nová událost, která se stala, aktivovala staré trauma, což se promítá do aktuálního

²⁶ Srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize psychologický a sociologický fenomén*. s. 23–25.

²⁷ Srov. Tamtéž, s. 26.

prožívání. Mnohé intervence účinné při jiných potížích se nedají použít u kumulované krize, neboť zvyšují bezradnost, závislost a bezmocnost. Při rozlišení napomáhá otázka, *jak dlouho problémy trvají*. U akutní krize se totiž projeví problémy 6–8 týdnů od vážné události, zatímco v kumulované krizi jde o větší časový rozestup. V této krizi klienti dokážou reálně myslet, uvažovat o budoucnosti, ale objevují se též příznaky agrese, úzkosti a zlosti. Klient, který bojuje s kumulovanou krizí, se může dostávat do apatie, depresí, bezradnosti, čímž ztrácí sílu postavit se vůči současným problémům a pojímat danou situaci jako výzvu.²⁸

1.1.4.2 Baldwinova typologie krizí

Baldwin popisuje šest typů krizí, které řadí za sebou podle míry závažnosti. Čím vyšší třída, tím těžší psychickou poruchu způsobuje. Baldwin krize dělí na:

Situační krize

Situační krize je způsobená vnějšími nebo situačními faktory (ztráta, změna, volba). Jedinec dostává pocit intenzivní tísně. Pomoc je v ujasnění si dané situace, nabídnutí podpory, poradenství.²⁹

Přechodové krize

Přechodové krize se vztahují na situace rodinného cyklu probíhající v lidském životě. Člověk může tyto události očekávat a s určitou přípravou na ně může nad nimi mít snazší kontrolu. Jedná se např. o změnu zaměstnání, sňatek, narození dítěte.³⁰

Traumatické krize

Traumatické krize je způsobena silnými vnějšími stresory, které jedinec neočekává a nad nimiž nemá kontrolu. Poskytnutí pomoci spočívá v tom, rozebrat význam ztráty, dovolit a podpořit ventilaci emocí a truchlení, odpoutat se od ztraceného objektu, podpořit vzpomínání a mobilizovat stávající sociální podporu.³¹

Vývojové krize

Vývojové krize pramení z neúčinných pokusů řešit mezilidské vztahy vyplývající z psychodynamiky jedince. Týká se to partnerských vztahů, důvěry, lásky, zneužívaných dětí. Pomoc spočívá ve vytvoření takového klimatu, v němž klient

²⁸ Srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize psychologický a sociologický fenomén*. s. 23.

²⁹ Srov. Tamtéž, s. 28.

³⁰ Srov. Tamtéž, s. 28–29.

³¹ Srov. Tamtéž, s. 29–30.

dokáže krizi přijmout jako vývojovou výzvu. Důležité zde je podpořit a získat ke spolupráci i okolí klienta a také podpořit klienta k hledání vlastní životní cesty a identity.³²

Psychopatologické krize

Tento typ krize nastává, kde předchozí psychopatologie ovlivňuje nynější stav. Jedná se o neurotické lidi, o lidi charakterových poruch a různých psychóz, což následně krizi komplikuje nebo urychluje. Pomoc vyžaduje uznat existující psychopatologie, omezit krizové intervence na stabilizaci, nepodporovat závislost a další regresi, koordinovat krizovou práci s dlouhodobým léčebným plánem.³³

Krize vyžadující okamžitou psychiatrickou pomoc

U tohoto typu krize se podle Baldwina zhoršuje celkové fungování a jednání jedince, který přestává být odpovědný za své činy. Týká se to drogové a alkoholické intoxikace, suicidiálního jednání, nekontrolovatelné agrese. Zde hlavní pomoc spočívá v rychlém zhodnocení situace, stabilizaci klientova stavu, získání lékařských, psychiatrických a jiných podpůrných zdrojů.³⁴

1.1.5 Fáze krize

Krize má své trvání v čase. Přesto může mít rychlý spád. Lze mluvit o čtyřech fázích postupného utváření krize. Uvádíme zde dva popisy krizových fází, které jsou původem od téhož autora (Caplana), ale v knihách Vodáčkové a Špatenkové jsou pojaty odlišným způsobem.

Fáze krizového stavu podle Vodáčkové:

1. fáze ohrožující
2. fáze zranitelnosti a nedostatek kontroly nad situací
3. fáze předefinování krize
4. fáze závažné psychologické dezorganizovanosti

---

³² Srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize psychologický a sociologický fenomén*. s. 30.

³³ Srov. Tamtéž, s. 30.

³⁴ Srov. Tamtéž, s. 30–31.

Fáze ohrožující

Fáze ohrožující je důsledkem zvýšené úzkosti. Tehdy člověk mobilizuje svoje vyrovnávací strategie, což může znamenat pro někoho, že s danou situací se vyrovná svépomocí, někdo jiný potřebuje pomoc od přátel.³⁵

Fáze zranitelnosti a nedostatek kontroly nad situací

Do druhé fáze se člověk dostává, když první fáze ztroskotala. Zde se tedy dostavuje pocit zranitelnosti, ochromení a nedostatek kontroly nad situací. V této fázi člověk většinou kontaktuje linku důvěry.³⁶

Fáze předefinování krize

Pokud selžou možnosti ve druhém stupni, přesouvá se problém do třetí fáze, kde se dotyčný snaží předefinovat důvěrně známé vyrovnávací prostředky. V této fázi je nejúčinnější krizová intervence, kdy člověk v této situaci snáze přijímá rady od interventa, při návštěvě poradny.³⁷

Fáze závažné psychologické dezorganizovanosti

Ve čtvrté fázi se projevuje úzkost a reakce na tuto úzkost se podobají stavu paniky. Mohou se objevovat *emocionální stavy*, např. zuřivost, hrůza, žal, smutek, vážnost, veselost, skleslost, vášnivá láska či nenávisť,³⁸ a *psychologické jevy*, např. v oblasti vnímání, představ, myšlení, snahy, paměti.³⁹ Síla vnitřního napětí však často mění objektivní posouzení a člověk pohlíží na úzký výsek skutečností, jako by se nacházel v tunelu. Rozhovor na lince důvěry může klientovi pomoci, přinést prvotní úlevu, ale dále by mělo pokračovat doporučení některého krizového centra.⁴⁰

Vnímání a vyhodnocování reality je ovlivněno převládajícím typem ochrnutého chování, které občas nepodléhá zcela kontrole daného člověka. Může tak jít o agresivní chování (jak verbální, tak fyzická agrese), útěk (daný člověk utíká z nebezpečného místa či do svého nitra), regresivní chování (návrat ke starým mechanismům z dětství – žvatlání, neschopnost přijímat odpovědnost), panickou reakci (velká úzkost, obrovský strach ze smrti či ze zranění), derealizaci (porucha

³⁵ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 39.

³⁶ Srov. Tamtéž, s. 39.

³⁷ Srov. Tamtéž, s. 39.

³⁸ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Psychologie: přehled základních oborů*. s. 365.

³⁹ Srov. Tamtéž, s. 15.

⁴⁰ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 40.

vnímání světa, pocit odcizení sobě samému). Tato fáze přináší jisté ohrožení člověka, kdy dynamické zúžení chápání může vést k presuicidálnímu syndromu (sebevražedným sklonům). Avšak tento jev je také znám ze situací, kdy je pozornost soustředěna na úzký paprsek vjemů (např. při napínavé četbě, při meditaci, při souloži.)⁴¹

Fáze krizového stavu podle Špatenkové:

1. fáze napětí a neklidu
2. fáze klesající sebevědomí o zvládnutí
3. fáze popření problému
4. dezorientace a vnitřní chaos

První fáze

V této fázi se získané dovednosti a schopnosti jedince ukazují jako nedostačující při zvládnutí událostí. Tato situace vede k napětí, neklidu a následně pak ke krizi.⁴²

Druhá fáze

Při náporu události se jedinec domnívá, že není schopen danou situaci zvládnout. To ho vede ke klesajícímu sebevědomí a roste opět napětí v něm.⁴³

Třetí fáze

Ještě v této fázi se člověk snaží vlastními silami hledat řešení konkrétní situace při maximálním vypětí. Z toho pak vedou dvě cesty: Buď bude krize úspěšně překonána a dojde k nalezení emoční rovnováhy, nebo v opačném případě dojde k odmítnutí existujících problémů. Tím vzniká nebezpečí, že krize dojde do chronického stavu.⁴⁴

---

⁴¹ Srov. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 40–41.

⁴² Srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize psychologický a sociologický fenomén*. s. 24.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 24.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 24.

Čtvrtá fáze

Tato fáze nastává, když řešení ve třetí fázi nepřejde do úspěšného zvládnutí a ani k odmítnutí existujících problému. Napětí se stává k nesnesitelným, i když se klient zdá být vyrovnaný, přesto ve svém nitru má chaos. To se pak projevuje přehnanými emocemi, jako např. předrážděností, sebevražednými pokusy, sklony k alkoholu.⁴⁵

1.1.6 Druhy krizové pomoci

Krizovou pomoc, kterou nabízíme klientovi, můžeme charakterizovat podle kontaktu s klientem jako:

- *prezenční* (ambulantní, hospitalizace, terénní a mobilní služby);
- *distanční* (telefonická a internetová pomoc).

Při prezenční krizové pomoci se klient setkává přímo s interventem. Může to být formou *ambulantní* pomoci, kdy klient přichází sám nebo je nasměrován linkou důvěry, policií, pracovníky sociálních institucí, aby navštívil pracoviště krizové intervence. Dalším typem je *hospitalizace*, kdy je klient přijat na „krizové“ lůžko v případě, že jeho stav není přijatelný pro domácí prostředí (např. suicidální – sebevražedné sklony, ohrožení druhou osobou, týrané ženy a děti, psychický stav). O terénních a mobilních službách mluvíme tehdy, kdy je intervent přesunut na místo události a tam se setkává s klientem, v místě, kde došlo k neštěstí nebo ke katastrofě.⁴⁶

Druhou skupinou je *distanční* pomoc, kde se jedná o spojení klienta s interventem na dálku. Děje se to přes telefonní linku a internet. Přes telefonní linku pomoc poskytuje například Linka armády ČR, Linka důvěry pro děti a mládež, Help line AIDS, linka důvěry Dingir (problematika sekt). Díky nové komunikační možnosti internetu mohou poskytovat krizová centra poradenství širšímu spektru volajících.⁴⁷

⁴⁵ Srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizy psychologický a sociologický fenomén*. s. 24.

⁴⁶ Srov. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. s. 23.

⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 23–24.

2 Náhlé mezní životní situace při činnosti policistů, hasičů, zdravotníků

Doposud jsme si vysvětlili, pojmy krize, její možné příčiny a typologii. Také bylo zmíněno, jak je v situaci, kdy krize nastane, ohrožen život jedince či ovlivněna pracovní činnost a jeho rozhodování.

Nyní si vymezíme, co myslíme pod názvem „náhlé mezní životní situace“, neboť o těchto událostech budeme především mluvit v souvislosti s krizí u pomáhajících profesí.

Konkrétně se budeme věnovat práci záchranářů. Popíšeme jejich pracovní nasazení a situace, ve kterých se rychle ocitají, když nastane výjezd a záchranné jednotky jsou povolány k zásahu. Jaký mají vliv na záchranáře,⁴⁸ a jak tyto vlivy oni dokážou zpracovávat. Velkou úlohou záchranářů je v první fázi co nejrychleji, nejadekvátněji, nejsprávněji pomoci obětem; v druhé fázi musí tuto událost u sebe přijmout, dobře zpracovat, aby byli schopni plného nasazení pro další zásah.⁴⁹

2.1 Mezní životní situace

Často si ani neuvědomujeme, jak se mění životy lidí okolo nás, dokud se sami nestaneme hlavními aktéry, kterých se bude velká změna dotýkat. Člověk je v neustálé proměně, jak biologické, tak i psychické. Člověk se mnohdy se nezastaví nad proměnou určité události a v jiné perspektivě to s ním naopak dokonale zatřese. Mezi tyto situace patří ty, které se nenavrátní do „starých kolejí“ – např. úmrtí, vážná autonehoda, vyhoření nebo zaplavení domu.

Každý člověk se setkává v tomto světě s událostmi, které jeho životní styl změni na určitý čas nebo na celý život. To může vést k dobrému nebo špatnému prožívání svého života. Hanzlíček definuje „životní události“ jako:

---

⁴⁸ Pojem „záchranáři“ budeme užívat souhrnně pro policii, hasiče a zdravotníky. Když se bude jednat skutečností týkající se všech skupin.

⁴⁹ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

„...skutečnosti, které se mohou v životě jedince vyskytnout nezávisle na jeho vůli a jež přitom závažně a dlouhodobě ovlivní navyklé činnosti či celý životní styl. Přinášejí někdy chtěnou a někdy vnucenou změnu.“⁵⁰

K životním událostem patří i nahromaděné drobné události, které však mohou zvyšovat úroveň stresu. To potom klade na jedince větší nároky na zvládání pracovního procesu v zaměstnání, životní styl, relaxaci a přátelské vztahy, což následně může vést až za neúnosnou hranici zvládání.⁵¹

Tímto se zabývali také autoři Holmes a Rahe, kteří sestavili tabulku životních událostí a jejich dopadu na život člověka,⁵² která vypovídá podle intenzity všeobecného dopadu. Mezi nejzávažnější je řazena smrt partnera/partnerky, vážný úraz nebo onemocnění, úmrtí blízkého přítele.⁵³

Označením náhlé mezní životní situace budeme rozumět situace, kdy člověk musí přehodnotit svůj dosavadní způsob života a po dané události musí postižený zvolit jinou životní cestu, než po které doposud šel. Patří sem např.:

- smrt při výkonu služby;
- vážné zranění záchranáře;
- sebevražda záchranáře;
- vážné opakované nehody;
- traumatická smrt dítěte;
- události s nadměrným zájmem médií;
- účastník nehody znal oběť;
- jakákoli událost, která má příliš silný dopad.⁵⁴

Jak už jednotlivé body napovídají, jsou při těchto situacích ohroženy nejen oběti, kterým se stala konkrétní událost, ale i záchranáři v terénu, kteří přijedou na místo zásahu a jsou svědky nejen tělesného utrpení, ale často i psychického zranění. „Konfrontováni bývají rovněž i se zoufalstvím okolí, se syrovostí samotné situace, ale také s pocity vlastní bezmoci.“⁵⁵ Záchranáři často pracují pod značným časovým tlakem, kdy na jejich rozhodnutí závisí životy lidí. K tomu nutno přičíst

⁵⁰ BAŠTECKÁ, B., GOLDMAN, P. *Základy klinické psychologie*. s. 248.

⁵¹ SROV. PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. s. 23.

⁵² SROV. Tabulka životních událostí. VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. s. 33. (viz. příloha č. 8)

⁵³ SROV. PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. s. 23.

⁵⁴ KUBIŠOVÁ, M. *Psychosociální interveční služba*. [Internet] 1. 12. 2011 -[21.2.2012].

<<http://download.pelhrimovskypodvecer.cz/7.1.2p.pdf>>.

kumulovaný stres, který vzniká při zásahu a kterému jsou vystaveni opakovaně. Z toho pak vychází značné riziko možnosti syndromu vyhoření, profesního selhání, výskytu závislostí a různé psychosomatické potíže nebo posttraumatické poruchy.⁵⁶

S profesí záchranářů jsou spojeny mýty, které nějakým způsobem zakotvily v podvědomí běžných lidí, ale také u záchranářů:

- Záchranář musí být silný.
- Projevit emoce je slabost.
- Nechat si pomoci znamená selhat.
- Já pomoc nepotřebuji, protože jsem pomáhající.
- Na trauma bych měl co nejdříve zapomenout.⁵⁷

Vlivem těchto událostí se pak může projevovat kumulovaný stres, což mohou být pocity bezmoci, bezradnosti, následně konkrétní jedinec bojuje s vlastním ohrožením. A dopady pak nenechají na sebe dlouho čekat, neboť hrozí profesní vyhoření, dále riziko profesního selhání, výskyt různých závislostí, posttraumatické a psychosomatické problémy.⁵⁸

2.1.1 Trauma

V této práci jsou zmiňována slova „*traumatická událost*“, což podle definice „*je (...) zážitek, který téměř u každého vyvolá v době ohrožení pronikavou tíseň a výraznou stresovou reakci.*“⁵⁹ Dále se k této definici uvádí, že dochází k ohrožení života, jak fyzickému, tak psychickému, též do toho spadá narušení integrity osoby a její nejdůležitějších hodnot. Událost se stává traumatickou, když selže z různých důvodů schopnost člověka emočně ji zvládnout. Mluvíme o emocionálním zranění.⁶⁰

Jiný pohled na trauma můžeme nalézt například u V. E. Frankla. Frankl, který prošel zkušeností z koncentračního tábora, uvažuje nad souvislostmi mezi myslí, odvahou a nadějí a celkovou odolností organismu. Uvádí příklad: když víra člověka

⁵⁵ HUMPL, L. *Psychosociální intervenční služba o profesionály ve zdravotnictví*. [Internet] 21. 2. 2011- [14.2.2012]. <<http://www.unbr.cz/Data/files/Konf%20MEKA%202011/03-Humpl-Brno%202011.pdf>>.

⁵⁶ Srov. Tamtéž.

⁵⁷ KUBIŠOVÁ, M. *Psychosociální interveční služba*. [Internet] 1. 12. 2011-[21.2.2012]. <<http://download.pelhrimovskypodvecer.cz/7.1.2p.pdf>>.

⁵⁸ Srov. Tamtéž.

⁵⁹ PRÁŠKO, J. a kol. *Stop traumatickým vzpomínkám: Jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu*. s. 21.

⁶⁰ Srov. Tamtéž, s. 21.

v budoucnost ochabla, že dojde k osvobození z koncentračního tábora, odrazilo se to právě na snížení imunity těla, že dotyčný zemřel. To, co však pomohlo vnitřně napřímit určitého vězně, bylo jemu opět dát nějaký budoucí cíl. Díky tomu člověk snese i mnohé otázky, na které se jemu nedostává odpovědi. Zde se Frankl zmiňuje o Nietzsche: „*Kdo má ve svém životě nějaké proč, ten snese i každé jak.*“⁶¹ Nejvíce potřebné bylo vězně upamatovat na jejich životní cíl, aby pak vnitřně zocelili a dovedli čelit utrpením a hrůzám koncentračního tábora.⁶²

Utrpení, též můžeme říci i trauma, vytváří napětí tím, že dává člověku pocítit to, co nemá být, jako takové. Trpíme-li nějakou situací, odvracíme se vnitřně od ní a vytváříme distanci mezi svou osobou a tou událostí.⁶³

Otázkou zůstává, jak naložit s utrpením, traumatem, neboť obojí klade na člověka vysoké nároky, aby ze sebe vydal maximum síly, aby dokázal překročit své možnosti, respektive překročit sám sebe. Podle Frankla je důležité překročení rámce vlastních možností a potřeb do svého pojetí sebepřesažení. Podle něj je sebepřesažení schopnost najít životní smysl zaměřený na někoho určitého nebo na něco, co se nachází mimo, a schopnost vypořádat se s traumatem.⁶⁴

2.1.2 Krize pramenící z náhlé traumatické události při výkonu služby

Člověk se dostává do nepříjemných situací ohrožujících jeho život. Též i záchranáři jsou následně konfrontováni s těmito vlivy, jak jsme již uvedli výše. Ačkoliv záchranář je připraven na těžké situace znalostmi a vybavením, přesto může dojít k posttraumatické stresové reakci. Jedná se o četnost a intenzitu událostí, negativa... Profil záchranáře, jak jej uvádí časopis „*Rescue*“, mluví o:

*„práci na delší směny, ve dne i v noci, chápanou jako poslání, sebeobětování se, často v hluku, špíně a nepříznivém počasí. [...] Časté je ohrožení, nebezpečí, nasazení vlastního života.“*⁶⁵

⁶¹ FRANKL, V.E. *A přece říci životu ano: Psycholog prožívá koncentrační tábor.* s. 121.

⁶² Srov. Tamtéž, s. 175

⁶³ Srov. FRANKL, V. E. *Lékařská péče o duši.* s. 108.

⁶⁴ Srov. PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti.* s. 74.

⁶⁵ Srov. BYDŽOVSKÝ, J. Stres a posttraumatická porucha u pracovníků záchranných složek. *Rescue report*, 2011. roč. XIII. č. 6, s. 10.

V těchto traumatických událostech hraje velkou roli stres, což znamená tlak, nátlak všech nespécifických jevů. To má za následek tělesné či psychologické poškození, jež vede organismus k obraně, kterou je adaptační syndrom. Stres spadá do oblasti toho, co člověk hodnotí jako škodlivé, ohrožující a vysoce problémové.⁶⁶

Jedním z mnoha takových podobných událostí, kdy se při výkonu služby řeší méně závažné situace, a náhle může dojít k takové situaci, že její řešení a následné zpracování vyžaduje přímo psychologa, nám popsal při rozhovoru Olšan:

„...Byla to tady věc, kdy vlastně tady v parku ve Zlíně v centru města spadl strom, když tam procházeli lidé, a prostě nejhůř to odnesli dva kluci dvanáctiletí, kteří následně vlastně, jeden zemřel ještě tentýž den a jeden zemřel nějak za 14 dní, byl převážen letecky na specializované pracoviště a vím, že tam snad zasahovalo 5 našich posádek, protože tam ještě byli další čtyři nějak středně a lehce zranění.“⁶⁷

2.1.3 Posttraumatická stresová porucha

Blíže se zastavíme u posttraumatické stresové poruchy, neboť pod ni řadíme mnoho faktorů spojených s výkonem služby. Tato diagnostická kategorie se stává oficiální roku 1979. Jsou do ní zahrnuty potíže a problémy typu:⁶⁸

- prožitek události je nad rámec běžné lidské zkušenosti;
- opakované prožívání události v mysli (vzpomínky spojené s událostí, intenzivní úzkost při setkání s věcmi a prostředím, které danou událost připomínají);
- úporná snaha vyhnout se myšlenkám, vyhýbání se činnosti, která událost připomíná;
- nervová labilita (poruchy spánku, záchvaty vzteku, podrážděnost, apatie, poruchy koncentrace, zvýšená lekavost).⁶⁹

To se pak může promítat do služebního procesu změnou chování, které vnímá okolí i konkrétní jedinec sám. Může to být například zvýšená citlivost nebo

⁶⁶ Srov. GEIST, B. *Psychologický slovník*. s. 280.

⁶⁷ Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9. 2. 2012, Zlín. (viz. příloha č. 4)

⁶⁸ Srov. ČÍRTKOVÁ, L., SPURNÝ, J. *Péče o policisty po extrémních stresových situacích*. [Internet] 2008 – [17. 1. 2012]. <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2001/0012/pecopol.html>>.

⁶⁹ Srov. Tamtéž.

přecitlivělost na podráždění, obavy z budoucích zásahů, ztráta kontroly, problémy s normami a služebními předpisy, nebo i nesoulad s nadřízenými či podřízenými.⁷⁰

Nutno dodat, že posttraumatická stresová porucha nepřichází hned po zásahu nebo mimořádné události. Mezi spouštěcím incidentem a následnými problémy může uplynout delší časový interval, kdy se příznaky objeví v průběhu všedního dne.⁷¹

Podle Smolíka jde o poruchy, které leží na rozhraní duševních poruch a normálních adaptačních reakcí a stavů. Avšak nové poznatky ukazují, že psychologické problémy nevycházejí jenom z určitého traumatu či události, ale mají blízký vztah ke specifickým kulturním faktorům, které posttraumatickou poruchu ovlivňují.⁷²

2.1.4 Syndrom vyhoření

Syndrom vyhoření (Burnout) je „stav vyplenění všech energetických zdrojů původně velice intenzivně pracujícího člověka (např. lidí, kteří se snaží druhým v jejich těžkostech pomoci a pak se cítí sami přemoženi jejich problémy)“. ⁷³ K psychickému vyhoření dochází zejména u pomáhajících profesí, kde je součástí pracovní činnosti osobní setkávání člověka s člověkem. Toto vyhoření často umocňují negativní události, při kterých se kladou vysoké nároky a očekávání. Mezi další faktory podmiňující syndrom vyhoření mohou být určitá míra svobody a kontroly, nesmyslnost požadavků, autorita, odpovědnost, nadměrné požadavky a organizační podmínky. U lékařů a zdravotních sester se očekává, že se k pacientům budou chovat emocionálně kladně a empaticky. Stejně tak i u dalších profesí – hasičů, policistů, duchovních, pracovníků sociálních služeb a různých úředníků.⁷⁴

Členové pomáhajících profesí bývají často konfrontováni se syndromem vyhoření. Z hlediska IZS se to nejvíce týká policistů, jak také vyplývá z rozhovoru s Koudelkou:

---

⁷⁰ Srov. ČÍRTKOVÁ, L., SPURNÝ, J. *Péče o policisty po extrémních stresových situacích*. [Internet] 2008 – [17. 1. 2012]. <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2001/0012/pecopol.html>>.

⁷¹ Srov. Tamtéž.

⁷² Srov. VIZINOVÁ, D., PREISS, M. *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD): psychologická pomoc obětem válek a katastrof*. s. 26.

⁷³ KŘIVOHLAVÝ, J. *Hořet, ale nevyhořet*. s. 63.

⁷⁴ Srov. Tamtéž, s. 43–46.

„Komplikací i v tomto směru je skutečnost, že policista ve služebním poměru, nemá striktně oddělenou tzv. pracovní (služební) dobu od doby svého osobního volna. Má totiž ze zákona povinnost, která mimo jiné vyplývá také ze služebního slibu, která hovoří jasně: „policista je povinen i v době mimo službu provést služební zákrok proti osobě, která se nějakým způsobem dopouští protiprávního jednání.“⁷⁵

Tato skutečnost je velmi často potvrzována častými zásahy policistů, které vykonají ve svém volném čase. Následně tyto události mohou být přitěžujícími okolnostmi, mohou přispět ke vzniku syndromu vyhoření. S těmito poznatky či skutečnostmi zatím však policie nepracuje.⁷⁶

2.2 Osobní kompetence

V rámci mezních životních situací pomáhá záchranářům zejména fyzická a intelektuální připravenost a veškeré technické zabezpečení pro daný zásah. Nutno však říci, že to není vše, co daný záchranář potřebuje, ať už je to policista, hasič či zdravotník.

Velkou důležitost pro správné posouzení dané události a zvolení nejefektivnějších postupů záchranáře má jeho osobní život, a to zvláště pokud je ve vedoucí pozici.⁷⁷ Pak v dané mimořádné události, při které dojde k těžkému zranění či úmrtí několika lidí nebo samotného záchranáře např. v důsledku nehody, je každému z členů záchranářů pomocí, když má dobré rodinné zázemí, chápajícího blízkého člověka a víru v Boha.⁷⁸ Důležité také je, jak s dotyčným člověkem, který zažívá těžké chvíle, dokáže jeho velitel komunikovat a vidět jeho potřeby.

„Nemusí to být bezprostřední, může to být několik hodin, třeba i několik dní, kdy si člověk uvědomí, prostě mu to dojde. Že na místě ty oběti mohl

⁷⁵ Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

⁷⁶ Srov. Tamtéž.

⁷⁷ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12. 8. 2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

⁷⁸ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

*být on, nebo kdokoliv z jeho blízkých. Že se jednalo o nějakou fatální chybu a že následkem určité chyby došlo k nezvratným událostem, nezvratnému sledu událostí a teda úmrtí. To může být velmi zatěžující a s tím je potřeba pracovat, a tam je právě hrozně důležitý, aby ten člověk měl možnost právě té duševní hygieny těch rozhovorů a třeba si dojít s klukama na pivo a tam o tom mluvit atd.*⁷⁹

2.2.1 Nezdolnost a houževnatost

Tento termín vztahuje se na zvládání zátěže, kde i přes velké zatížení jsou lidé odolní vůči nemoci, ačkoliv v práci byli pod vysokým tlakem. Kobasová prováděla výzkum, kde právě tito úředníci pracovali ve velkém tlaku. V charakteristice je pojmenována jako tzv. třikrát „v“:

- *Vložení* se do věcí vírou. Lidé opravdu věřili tomu, co dělají. Jejich práce byla jim vlastní a nepociťovali odcizení.
- *Výzva* přicházela, když se objevily nějaké problémy. Lidé neustávali v tom, co je zaběhnuté, neboť když byla nutná změna, přizpůsobili se. Brali v potaz, že změna je normálním stavem věcí.
- *Vláda* nad vlastním životem. Nezdolní lidé vnímají, že mají svůj život pod kontrolou, jakož i tresty a odměny s ním spojené. Proto se necítí bezmocní.⁸⁰

K nezdolnosti se ještě vyjadřuje Křivohlavý, že těžké události, jako je například smrt rodičů při autonehodě nebo po nemoci, chudoba a jiné, mají vliv na vývoj dítěte. Avšak ukázalo se, že mnohé děti navzdory negativním životním zkušenostem dokázaly vyrůst v úctyhodné lidi. Nezdolnost má v sobě soubor faktorů, které pomáhají přežít v nežádoucích podmínkách. Například jde o pružnost, nezlomnost, adaptace, vyrovnání se.⁸¹

⁷⁹ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

⁸⁰ Srov. BAŠTECKÁ, B., GOLDMAN, P. *Základy klinické psychologie*. s. 292.

⁸¹ Srov. KŘIVOHLAVÝ, J. *Pozitivní psychologie: odpuštění, smířování, překonávání negativních emocí, radost, naděje*. s. 168.

2.2.2 Coping

Nutno ještě podotknout, že je třeba rozlišovat adaptace na zátěž, kdy jde o *vyrovnání se se zátěží*, a *Copingem*, kdy jde o zvláštní případy adaptaci na stresory.⁸²

Coping se uplatňuje v případech, kdy jde o zvládání náročných a stresových situací vzhledem k odolnosti osobnosti, kdy je třeba vyvinout značné úsilí k vyrovnání se s ní. Dále *coping* rozdělujeme do dvou bodů podle výsledků hodnocení situace:

- *Coping zaměřený na problém*. Spočívá v získání informací o problému a snaží se je uplatnit při změnách vlastního chování nebo při hledání pomoci u druhých lidí.
- *Coping zaměřený na emoce*. Sleduje projevy emočního doprovodu stresových situací a vytváří snahu o jejich regulaci. Jedinec se snaží vyhnout myšlenkám na ohrožení tím, co by se mohlo stát nebo právě probíhá, a dává událostem a jevům jiný význam.⁸³

2.3 Pracovní činnost policistů, hasičů a zdravotníků

K pochopení závažnosti situací, se kterými se setkávají příslušníci záchranných složek (policie, hasiči a zdravotníci), si nyní blíže představíme, co je pracovní náplní jejich služby. Také zmíníme, jak velmi důležitým prvkem je služební slib u členů policie a hasičů. Dále si vyjmenujeme činnost jednotlivých složek, při kterých se dostávají do konfrontace s napětím, rychlým rozhodnutím, stresem a utrpením.

2.3.1 Policie a její činnost

Náplní práce policejních složek není jen represe, ale též i záchrana lidí, neboť na místo události přijedou často jako první a hned konají neodkladné úkony (vynesení z hořícího domu, zastavení krvácení, resuscitace a přesné informování o události).

K tomu je dosti výstižné, ale i často zlehčované heslo „*pomáhat a chránit*“, pod nímž je ukryto mnoho činnosti. Policie se zabývá činnostmi ochrany veřejného

⁸² Srov. PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. s. 43.

⁸³ Srov. PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. s. 79–80.

pořádku, dohledu a bezpečnosti na pozemních komunikacích (příl. č. 10, obr. 1.). Zaznamenává a pátrá po pachatelích trestné činnosti, vyhledává pohřešované osoby, vypomáhá při asistenci záchranářů, lékařů a vykonává mnoho dílčích specifických úkolů v rámci IZS. Hlavním úkolem je rychlá a konkrétní odpověď, když někdo volá na linku 158, z toho důvodu se stává pravidlem, že na místo události přijíždí policisté jako první a ocitají se v situaci, která z je mnoha hledisek psychicky náročná. Následně po příjezdu na hlášené místo události mohou mít policisté jen několik desítek sekund na rozmyšlenou, když se ocitají u hořícího domu, v němž jsou lidé, kteří by pravděpodobně bez okamžité pomoci zahynuli. Čekání na příjezd ostatních složek IZS se jeví jako věčnost, i když se jedná jen o několik minut. Právě v těchto případech patří policistům velké díky, neboť plně dosahují toho, čeho se ve služebním slibu zavázali.⁸⁴

Proto je velmi důležitým prvkem slib policistů (příl. č. 10, obr. 2.), neboť až po absolvování všech předepsaných zkoušek a zdravotních testů musí policista složit služební slib, aby vznikl pracovní poměr a policista mohl být zařazen do služby. Hlavním charakterem slibu je, že činnost příslušníka policie znamená především „službu“ národu, což je důležitým a zásadním důvodem pro skládání služebního slibu. Samotný slib je charakteristický tím, že každý občan z něj může pocítit otevřenost a odpovědnost příslušníka policie za svůj národ.⁸⁵

„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“⁸⁶

Tento slib nezahrnuje pouze pracovní poměr policisty, ale také jeho volný čas, kdy je při náhlé situaci povinen být nápomocen v plném rozsahu, které mu prostředky umožňují.⁸⁷

⁸⁴ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

⁸⁵ Srov. Tamtéž.

⁸⁶ *Kariéra v polici: O nás.* [Internet] 2010 – [4.2.2012]. <<http://www.policie.cz/clanek/sluzebni-slib.aspx>>.

⁸⁷ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

2.3.2 Hasiči při výkonu služby

Do pracovní činnosti hasičů (příl. č. 10, obr. 3.) patří nepřehledné množství událostí – od pomoci stáhnout prstýnek z nateklého prstu až po zúčastnění všech složek IZS při vyhlášení mimořádné události, kdy nastupují záchranné a likvidační práce při ochraně obyvatel. K tomu se všichni příslušníci hasičského sboru zavazují svým slibem, že k zásahům budou přistupovat s vynaložením všech sil, a bude-li to potřebné, i s nasazením vlastního života. Tento slib je stejný, jako mají policisté (slib uveden výše). I když členové HZS mají stejný slib, přesto zaměření pracovní činnosti je zcela odlišné:

„Základním posláním Hasičského záchranného sboru ČR je chránit život, zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, ať již se jedná o živelní pohromy, průmyslové havárie či teroristické útoky.“⁸⁸

Avšak v prvotní fázi jsou činnosti obou složek, hasičů a policistů, při daném zásahu stejné, když jde o zastavování krvácení, vytažení z hořící budovy nebo nutnou resuscitaci.

Při rozhovoru uvedl MP, co vše je pracovní náplní u hasičského záchranného sboru, při kterém slouží.

„...HZS vykonává velmi velkou paletu, škálu prací a druhu pomoci. V podstatě v dnešní situaci děláme od, já nevím, likvidace včelích rojů až po složitou záchranu pomocí vrtulníku. Máme tady specializované skupiny, lezecké skupiny, potápěče, máme tady usar, který se specializuje na vyprošťování lidí z trosek, takže jsme i úzce specializovaní, ale záleží na posouzení našeho operačního střediska...“⁸⁹

Nedílnou součástí profesionálních hasičských sborů jsou Dobrovolné hasičské sbory,⁹⁰ které se také zúčastňují zásahů. Cílem činnosti Dobrovolných hasičských sborů je spolupůsobit při zásahu s profesionálními složkami IZS a vytvářet podmínky

⁸⁸ Organizační složky: Základní poslání Hasičského záchranného sboru ČR. 2010 – [4. 2. 2012].

<<http://www.hzscr.cz/clanek/zakladni-poslani-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr-224110.aspx>>.

⁸⁹ Rozhovor s velitelem hasičů MP 12. 8. 2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

⁹⁰ V této diplomové práci nebudeme mluvit o Dobrovolných hasičích, neboť jej zahrneme pod názvem záchranáři, nebo pod profesionální hasiče, pokud jej přímo nezmíníme.

k účinné ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry. Tyto složky se zúčastňují všeho, co vyžaduje poskytování pomoci např. při živelních pohromách, v situacích, kde jde o ohrožení života nebo zdraví, a podobných událostech. Dobrovolní hasiči jsou nedílnou součástí integrovaného záchranného systému České republiky. Též se zabývají organizováním různých akcí, jako jsou například poutě, dále pro mládež pořádají tábory, hasičský sport a vzdělávání.⁹¹

2.3.3 Zdravotníci při výkonu své činnosti

Hlavní činností zdravotníků je poskytování odborné přednemocniční neodkladné péče, a to na místě, kde došlo k úrazu nebo náhlému onemocnění, a následný transport (příl. č. 10, obr. 4.) postiženého na nejbližší specializované pracoviště. Týká se to stavů, které ohrožují postiženého na životě nebo působí bez rychlé pomoci trvalé následky. Důležitým začátkem každé záchranné činnosti je kvalifikovaný příjem, kde po zhodnocení volajícího na dispečinku (příl. č. 10, obr. 5.) jsou poslány potřebné sanitní vozy, zvláště když dojde k hromadným neštěstím a katastrofám.⁹²

Když se po oznámení a vyslání dispečinkem dostaví na místo určení zdravotní záchranná služba, týká se to širokého spektra lidí, u kterých došlo k selhání životních funkcí nebo kteří byli obětí dopravní nehody nebo došlo k náhlému zhoršení zdravotního stavu u kardiaků a u pacientů s potížemi oběhového systému. Můžeme sem zařadit lidi, kteří mají psychické potíže, např. schizofrenii aj., až po toho opilce, kterého vlastně sbíráme každodenně někde na ulici.⁹³

2.3.4 Odbornost v jednotlivých složkách IZS

Nedílnou součástí každé profese je zdokonalování se v oboru, v němž člověk pracuje. U pomáhajících profesí to platí dvojnásob, nejen zdokonalování se v nových postupech či intelektu, ale i zvýšení tělesné zdatnosti a bezpečnosti již tak na životě ohrožujících situacích.

---

⁹¹ Srov. *Dobrovolní hasiči: O nás* [Internet] 7. 11. 2008 – [22. 2. 2012]. <http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2>.

⁹² Srov. *Zdravotnická záchranná služba ZK: Základní informace*. [Internet] 2008 – [22. 2. 2012]. <<http://www.zzszyk.cz/?controller=page&action=show&id=63>>.

⁹³ Srov. Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9.2.2012, Zlín. (viz. příloha č. 4)

„Policisté absolvují pravidelný výcvik, který je z větší části na základě zkušeností zaměřen právě na tyto tzv. krizové situace. Jedná se o nestandardní situace, které jsou ve velmi reálném měřítku simulovány. Pozornost je zaměřena na skutečné reálné situace, ve kterých se může každý zakročující policista ocitnout. Policisté pracují pod psychickým i fyzickým tlakem, což znamená, že nově přicházejí do styku se skutečnostmi, které komplikují průběh služebního zákroku a mohou být příčinou nezvládnutí situace, která může mít za následek poškození zdraví, ale i smrt např. spoluzakročujícího kolegy.“⁹⁴

Zdokonalování patří u hasičů k ročnímu plánu úkolů HZS. Jak uvedl při rozhovoru MP, mít špičkové vybavení na vysoké úrovni je jedna věc (příl. č. 10, obr. 6.), ale druhou věcí je, aby hasiči s tímto vybavením uměli dobře a adekvátně pracovat. Ta dovednost se získává výcvikem a drilem, až konkrétní úkony přejdou člověku tzv. „do krve“. Někomu to však může jít lépe a jinému hůř, ale to už je úkol pro velitele, aby každého přiřadil na tu konkrétní práci ke které se nejvíce hodí. A aby poskládal ten tým tak, aby byl co nejvíce efektivní. Neustále probíhají jednotlivé školení dle plánu, aby se procvičili dovednosti a zvláště ty důležitější, aby proběhli i vícekrát. Velkou pomůckou jsou zkušební auta z automobilky Mladá Boleslav, kde se učí a procvičují přímo na nových vozech, aby nacvičili přímo ty nejlepší postupy, jak se dostat k obětem, když nastane skutečný zásah.⁹⁵

U zdravotnických služeb se vzdělávání soustředí převážně na dobu před nastoupením do aktivního výjezdu. V roce 2003 byly otevřeny první ročníky vysokoškolského vzdělávání zdravotnických záchranářů (bakaláři). Pak se zákonem z roku 2004 stanovila jasná pravidla pro nelékařské pracovníky (všeobecné sestry, zdravotnické záchranáře a řidiče vozidel záchrany). Zde také bylo zahrnuto i následné celoživotní vzdělávání a systém zajištění výkonu profese bez odborného dohledu (tzn. když přímo lékař není na místě). V současné době existuje nový vzdělávací specializační program s názvem Záchranář pro urgentní medicínu.⁹⁶

Dále je záchranářský personál, již při výkonu služby, proškolen formou přednášek, které poskytuje například psycholog. A pak jsou to různí „peeři,“ kteří se dobrovolně zdokonalují v oblasti sociální intervence a jsou tak připraveni pomoci

---

⁹⁴ Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

⁹⁵ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12. 8. 2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

⁹⁶ Srov. SIGMUND, D. Fungování zdravotnické záchranné služby v České republice. *Rescue report*, 2011, roč. XIII. č. 5. s. 14–15.

jak obětí, tak i kolegům ze záchranky. Pokud však jde o složitější problém, neboť peři jsou vyškoleni laici, je pak nutná pomoc směřována na psychologa.⁹⁷

2.4 Události ohrožující na životě a setkání obětí a záchranářů s utrpením

V poklidném dni, kdy se zasahuje jen u méně závažných nehod bez zranění, může ve kterémkoli okamžiku zaznít hlášení o výjezdu (příl. č. 10, obr. 7.), kde si situace vyžádá několikahodinový zásah s vyproštěním zraněných a mrtvých. V té chvíli je na každého zasahujícího kladen velký psychický nápor, pod kterým ještě musí koordinovat svoji činnost s ostatními a smysluplně dělat záchranné úkony.

„Záchranář je také pouze člověk, který podléhá stresu, a ze zachránce se velmi rychle může stát zachraňovaný.“⁹⁸ Od záchranářů se očekává, že si poradí vždy a všude. Danou událost dobře vyhodnotí, zvolí nejlepší pracovní postup, a pak rychle a přesně vše vykonají. To jsou představy lidí, kteří záchranáře berou jako akční hrdiny, kteří snesou zátěžovou situaci a nepodléhají stresu. Jenže realita náročnosti situací, při kterých vyhasl mladý život, agresivní jednání pacienta (příl. č. 10, obr. 8), smrt někoho z kolegů při zásahu a ohrožení vlastního života má silný dopad na psychiku všech zúčastněných.⁹⁹

Pojďme ještě dál: když se stane vážné neštěstí, jsou na místě všechny složky IZS a konají potřebné úkony. Po ukončení zásahu a zdokumentování tím ještě setkání s utrpením nekončí. Předání informací o události rodinným příbuzným, o nehodě, při které došlo vážným zranění či úmrtí, je další setkáním s utrpením pro policisty, kteří tuto zprávu podávají.¹⁰⁰

Také sdělování zprávy o úmrtí, které nastane v rámci zásahu u někoho ze zasahujících složek IZS, je pro oznamovatele a pozůstalé velkým otřesem. Na takovou jednu událost vzpomíná Nováček. Byl požádán, aby společně s ředitelkou hasičů oznámil rodině, že došlo k výbuchu a následně k úmrtí dvou hasičů při hledání osoby v hořícím domě: *„...bylo to opravdu děsný a já sám,*

⁹⁷ Srov. Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9. 2. 2012, Zlín. (viz. příloha č. 4)

⁹⁸ ŠTANČEL, M., VARGOVÁ, A., MAJDIŠOVÁ, D. *Sestra, Psychosociální podpora zdravotníků v krizových situacích.* [Internet] 12. 1. 2012 – [28. 2. 2012]. <<http://www.zdn.cz/clanek/sestra/psychosocialni-podpora-zdravotniku-v-krizovych-situacich-463109>>.

⁹⁹ Srov. Tamtéž.

¹⁰⁰ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

protože jsem věřící, nějak na rozloučenou, když jsme odcházeli od té rodiny, tak jsem říkal té manželce toho jednoho i toho druhého, potěš vás Pán Bůh, protože já to neumím.“¹⁰¹

Při rozhovoru Koudelka uvádí že ve většině případů se člověk s traumatizujícími, nepříjemnými událostmi dokáže přirozeným způsobem vyrovnat. Policisté z hlediska odolnosti patří ke skupině těch odolnějších jedinců, což je dáno i výběrem vhodných kandidátů pro služební poměr. Důležitým prvkem je také konkrétní odborná příprava, pravidelný výcvik, též ukázky a nácvik krizových modelových situací. Tato celá příprava však neznamená, že se posttraumatická porucha policistům bude vyhýbat. Když jsou posttraumatické známky u policisty zaznamenány, jedná se zpravidla o situaci nebo sled událostí, které nelze podcenit či opomenout. S odstupem času by mohly být příčinou závažných psychických onemocnění. Následná léčba může poté vyžadovat nasazení psychoterapie v kombinaci s medikamentózní léčbou, která je časově náročná, a dotyčný policista by následně mohl být dočasně nebo trvale vyřazen ze služebního nasazení. Určitou nevýhodou je, že policisté i hasiči¹⁰² se velmi neradi svěřují, což pak následně komplikuje včasnou prevenci, diagnostiku problému a popřípadě i bezodkladnou léčbu.¹⁰³

2.5 Strach a setkání se smrtí

Jak bylo výše popsáno, nutno dále říci, že když dochází k velmi závažným událostem, při kterých záchranáři přijíždějí na místo zásahu (příl. č. 10, obr. 9) a někdo je v ohrožení života, jsou v tomto ohrožení nejen lidé, které nešťastná událost zastihla, ale i samotní záchranáři, kteří se dostávají do přímé konfrontace s nebezpečím, aby lidi vytáhli z hořícího domu, vysvobodili je z vody nebo zachránili z auta, které uvízlo v nepřístupném terénu na svahu.

Při těchto nebezpečných situacích hraje důležitou roli „*strach*“, který je nedílnou součástí života každého člověka.¹⁰⁴ Již od dávných dob je člověk vybaven receptory pro vnímání různých podnětů, aby při stavu ohrožení a překážek aktivizoval svoje síly k útěku či útoku. Vrozené podněty pro vyvolání strachu má

¹⁰¹ Rozhovor s kpt. Ing. Vladimírem Nováčkem 13.10.2010, Brno. (viz. příloha č. 3)

¹⁰² Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

¹⁰³ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

¹⁰⁴ Srov. Rozhovor s kpt. Ing. Vladimírem Nováčkem, 13.10.2010, Brno. (viz. příloha č. 3)

člověk již od útlého věku. Když situace však překročí určitou míru, přichází tzv. „hrůza“; pak následně je obrana či záchrana nemožná.¹⁰⁵

Když je dotazován v rozhovoru pro Katolický týdeník major Jiří Laňka, jáhen a policista z Útvaru rychlého nasazení, v otázce „*Má místo v takové službě strach?*“¹⁰⁶ odpověď zní:

„Určitě. Není to samozřejmě panický strach s útekovou tendencí, jde spíše o zdravé vyhodnocení situace. Strach je naprosto normální jev, jeho určitá dávka reguluje aktivitu člověka a podněcuje ho k tomu, aby hledal správné řešení, tedy cestu, která bude rozumná, reálná a přinese nejmenší riziko.“¹⁰⁷

Člověk ve svém životě mnohokrát prožívá strach. Strach hraje důležitou roli, neboť je to něco, co člověk více či méně může, nebo spíše nemůže ovlivnit do budoucna.

Když pohlédneme na situace, se kterými se setkávají záchranáři – úmrtí při dopravní nehodě či požáru¹⁰⁸, nelze je jen tak přejít. Lidé si často přejí, aby na to, co se týká vlastní smrti, nemuseli myslet, i když vědí, že někdy nutně smrt musí přijít. V podvědomí je představa zemřít ve stáří, rychle a bez bolesti či přímo ve spánku. U některých lidí nezřídka v mladším věku roste strach ze smrti z důvodu nenaplnění života. Prožitek zániku lidského života působí tajemně.¹⁰⁹

Při rozhovoru uvádí Nováček popis reakcí obětí na danou situaci:

„Každý případ je svým způsobem specifický, jedinečný, neopakovatelný, a každý jedinec a každý člověk, ať už je postižený přímo, nebo nepřímo, se chová jinak. Je to dáno prostě charakterem té osoby, vzděláním, rodinnými poměry, výchovou atd. Je to velice různorodý a složitý. Pokud jsou to tedy fatální případy, kdy tam dochází k úmrtí, ti příbuzní se o tom dovídají ne vždycky současně časově s tím průběhem toho požáru.“¹¹⁰

Pokud dojde k úmrtí při zásahu, jsou to složité situace, jak u starých lidí, tak i u dětí. Avšak je to kvalitativně jiné, když se přijíždí k člověku, který má již 80 let a šance na záchranu je velmi malá, že se jedná o člověka, který má spoustu nemocí, jeho organismus je opotřebovaný nebo se prostě srdce zastavilo. Nebo že tam dojde

¹⁰⁵ SROV. NAKONEČNÝ, M. *Psychologie: přehled základních oborů*. s. 360.

¹⁰⁶ LAŇKA, J. Rozhovor, Konečně jsem pochopil, k čemu spěji. *Katolický týdeník*, 2012, roč. XXIII, č. 5, s. 12.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ SROV. Rozhovor s kpt. Ing. Vladimírem Nováčkem 13. 10. 2010, Brno. (viz. příloha č. 3)

¹⁰⁹ SROV. PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. s. 61.

¹¹⁰ Rozhovor s kpt. Ing. Vladimírem Nováčkem 13. 10. 2010, Brno. (viz. příloha č. 3)

k nějaké mozkové příhodě a ke klinické smrti. Naproti tomu smrt u mladých lidí a u dětí, kde dítě může něco vypít, něčím se udusit, opařit se (zvláště to platí pro malé děti), když něčemu takovému dojde, pro záchranáře je složité i následné vypořádání se s tím.¹¹¹

Při práci hasičů je nejprve sled myšlenek jiný, kde se hasič snaží co nejrychleji pomoci, poslouchá rozkazy a je v záprahu. Problém může nastat několik hodin po zásahu, nebo i během několika dní, kdy si dotyčný uvědomí, že na tom místě úmrtí mohl být někdo z jeho blízkých. Že někdo udělal fatální chybu a vlivem toho vznikly nezvratné události. A s tím je potřeba pracovat, aby dotyčný měl kolem sebe přátele, možnost duševní hygieny v rozhovorech a příležitost o tom mluvit.¹¹²

Setkání se smrtí velmi zasahuje do života těch kteří jsou v pomáhajících profesích, jak potvrzuje v rozhovoru Koudelka. Vzápětí však uvádí, že víra v tomto směru jemu mnoho pomáhá, neboť díky víře nachází alespoň uspokojivé odpovědi na tyto nešťastné situace.¹¹³

Na tabulce¹¹⁴ si můžeme jasně uvědomit, že smrt při silničních nehodách (příl. č. 10, obr. 10) není okrajovou záležitostí nebo událostí, která by se stávala jen občas. Ano, můžeme být potěšeni, že počet úmrtí klesl, ale na druhé straně nesmíme opomenout, že se záchranáři stále setkávají se smrtí. Také nutno dodat, že k tomu můžeme připočítat úmrtí při požárech, trestných činech či jiných nehodách s následkem smrti. A když přidáme zranění s vážnými následky, vyjde najevo, že neustále se policie, hasiči a zdravotníci musí vyrovnávat s událostmi značné míry utrpení a bolesti u pozůstalých, postižených a příbuzných.

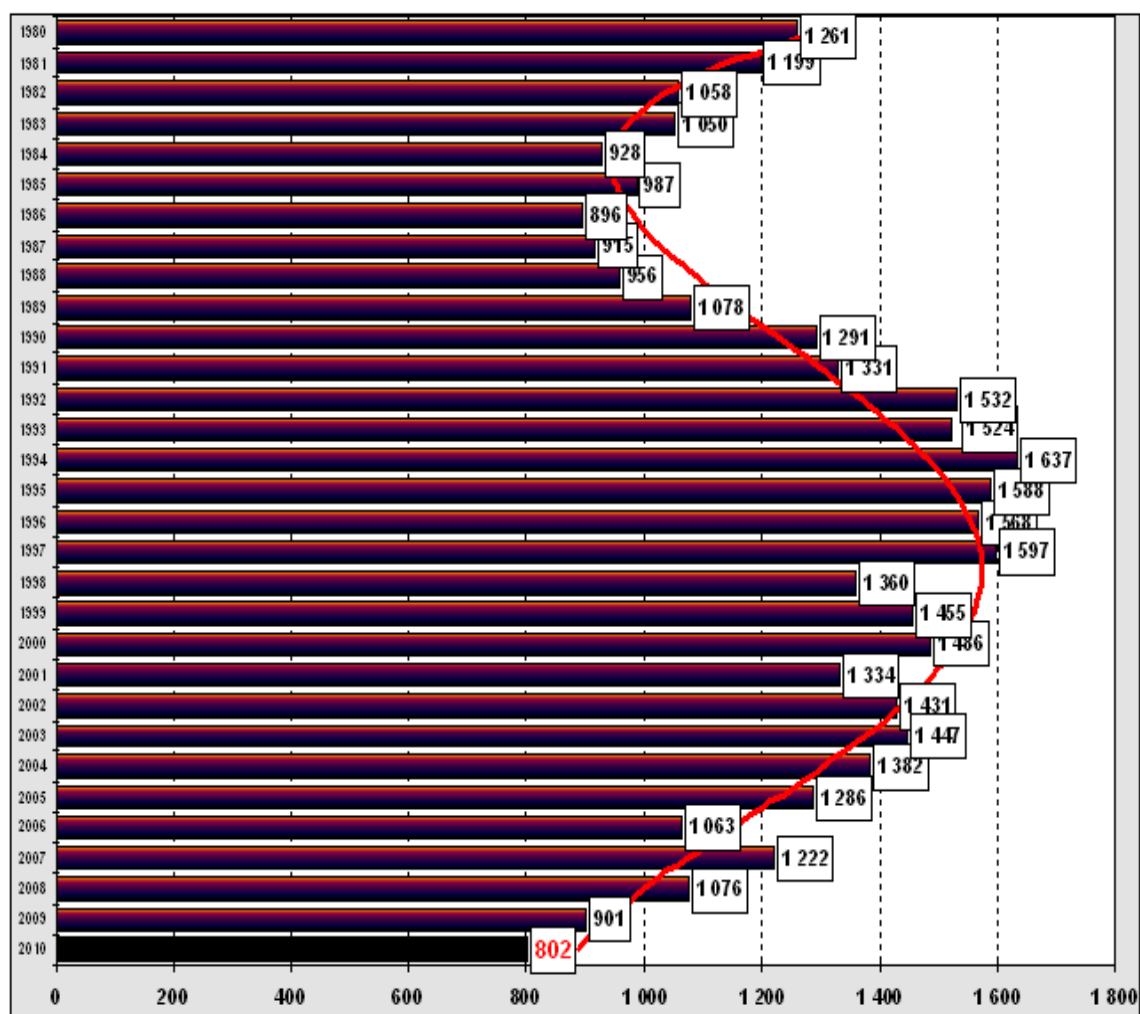
¹¹¹ Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9. 2. 2012, Zlín. (viz. příloha č. 4)

¹¹² Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12. 8. 2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

¹¹³ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

¹¹⁴ Srov. Tabulka s počty osob usmrcených v silničním provozu ČR, Zdroj: *Policejní prezidium, Ředitelství služby dopravní policie* [Internet] 2011 – [25. 2. 2012]. <<http://www.autosap.cz/sfiles/a1-95.htm#neh2>>.

Absolutní počty osob usmrcených v silničním provozu ČR (do 30 dní po nehodě)

CELKEM za znázorněné období: 38 641 usmrcených

Pozn: Od 1.7.2006 vstoupila platnost novela zákona o provozu na pozemních komunikacích (bodový systém).

3 Komplexní péče o člověka ohroženého mezní životní situací

Nyní se budeme zabývat „složkami osobnosti“ každého člověka, neboť komplexní péče se od tohoto pojetí odvíjí a následně zahrnuje různorodou pomoc člověku, který je mezní životní situací konfrontován.

Komplexní péče je založena na pojetí člověka jako jednoty čtyř složek osobnosti. Avšak v praxi se tyto složky (fyziologická, psychologická, sociální a spirituální) velmi prolínají. Komplexní péči bychom tedy mohli rozdělit na následující oblasti: lékařství, supervizi, poradenskou činnost a na duchovní pomoc – doprovázení.¹¹⁵

<i>Komplexní péče</i>	<i>Složky osobnosti</i>
– <i>supervize</i>	<i>fyziologická – lékař</i>
– <i>poradenská činnost</i>	<i>psychologická – psycholog</i>
– <i>duchovní pomoc, doprovázení</i>	<i>spirituální – duchovní</i> <i>sociální – společnost</i>

3.1 Supervize

Supervize ukazuje důležitou součást profesního zdokonalování. Ačkoliv supervize byla dříve otázkou psychoterapie v sociálních oblastech, nyní již spadá mezi široké spektrum oborů. Je využívána například v pomáhajících profesích, medicíně, školství, intervenčních týmech a organizacích. Termínem supervize rozumíme bezpečnou, laskavou a obohacující zkušenost, kde se reflektuje vlastní práce, vztahy,

¹¹⁵ Srov. KALINA, K. *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti*. s. 81.

vnímání problematiky a hledání nových řešení problematických událostí a situací. Tím usilujeme o zkvalitnění práce a efektivity.¹¹⁶

Bálintovská skupina

Na tomto místě rozvedeme metodu „Bálintovské skupiny“, která měla v 50. letech 20. století u psychoterapeutů jen pomocný význam, avšak našla velké uplatnění v průběžné supervizi a přešla i do jiných profesí.¹¹⁷

Již mnozí z pomáhajících profesí vědí, že stav duše postiženého nebo pacienta je pro uzdravení důležitější než podávané léky. Kdo má chuť se s nepříjemnostmi porvat, kdo si udrží naději a víru v uzdravení, ten se uzdraví dříve než ten, který je pouhým pasivním objektem péče. Čím se tedy zabývala metoda „Bálintovská skupina“? Skupina lidí se sešla v pravidelných intervalech pod vedením kvalifikovaného vedoucího a jeden z účastníků nabídl případ, se kterým si nevěděl rady, s čím by chtěl pomoci ve vztahu v kontaktu s klientem. Tato skupina nabízí různé pohledy na danou problematiku a dotyčný pomáhající má přijít na to co vlastně chce, jak se má na to dívat. Možná si to vezme za své a možná odmítne, ale potřebuje si to s někým ujasnit.¹¹⁸

Skupinová práce v rámci Bálintovské skupiny má pět fází:

- Expozice případu – někdo přednese problém, tak jak si jej pamatuje.
- Otázky – účastníci se ptají na okolnosti, aby si vytvořili ucelený obraz o případu.
- Fantazie – účastníci uvádějí, co je napadá k případu, mluví o pocitech, vztazích určitých postav v uvedeném případě. Nejde zde o prokazování pravd.
- Praktické náměty na řešení – zde ostatní účastníci uvádějí, co by sami dělali na místě pomáhajícího.
- Vyjádření protagonisty – ten kdo případ předložil, se vyjádří k tomu, co zaznělo během jednotlivých fází. Zmíní se o tom, co bylo pro něj užitečné a co ponechá stranou. Cílem tohoto není najít konkrétní řešení případu

---

¹¹⁶ Srov. Český institut pro supervizi: *Co je to supervize*. [Internet] 2006. - [25.2.2012].

<<http://www.supervize.eu/supervizori/>>.

¹¹⁷ Srov. KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese*. s. 137–138.

¹¹⁸ Srov. Tamtéž, s. 137–138.

(ačkoliv i to se může stát), ale jde o nalezení spektra možností, které dotyčný pomáhající může použít.¹¹⁹

3.2 Poradenská činnost

Poradenská činnost zahrnuje péči o člověka, který je v nesnázích a jemuž je nabídnuta pomoc v souladu s jeho požadavky a osobností. Dotyčný člověk je respektován ve své jedinečnosti, respektuje se také jeho cesta víry.¹²⁰

„Máme zde na mysli spíš individuální péči o člověka (případně skupinu, např. rodinu), který se ocitl v nestandardní životní situaci, ve které nestačí na její zvládnutí sám a potřebuje pomoc. [...] Je to péče konaná z perspektivy víry pro člověka, kterému pomáháme co k nejlepšímu a lidsky důstojnému zvládnutí jeho životní situace.“¹²¹

Poradenské subjekty

Do této oblasti můžeme zahrnout veškerá poradenská centra, psychologické služby, krizové řízení, sociální služby:

- *Hasičský záchranný sbor ČR* (www.hzscr.cz) kde jsou přístupné doporučení a rady pro občany ČR.¹²²
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR* (www.mpsv.cz) informace o poskytování sociálních služeb, způsob pomoci.¹²³
- Psychosociální intervenční služba (PIS) byla založena pro podporu zaměstnanců zdravotnické záchranné služby s cílem předcházet kritickým a zatěžujícím událostem. A zároveň pro podání pomoci těm, kteří již se potýkají s krizí.¹²⁴
- Linky důvěry, například na portále (www.capld.cz) je seznam telefonních linek poskytujících pomoc lidem v nouzových životních situacích.

¹¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 138.

¹²⁰ Srov. OPATRŇNÝ, A. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích*. s. 9.

¹²¹ Tamtéž, s. 9.

¹²² Srov. *Ministerstvo vnitra Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Standardy psychosociální Krizové pomoci a spolupráce zaměřené na průběh a výsledek*. s. 60.

¹²³ Srov. Tamtéž, s. 60.

¹²⁴ Srov. *Psychosociální intervenční služba*. [Internet] 2006. -[28.2.2012]. <<http://www.zzshmp.cz/vzdelavani-vyzkum/pis/>>.

Například *Linka pomoci v krizi* je zřízena přímo pro příslušníky a zaměstnance rezortu MV a pro jejich rodinné příslušníky.¹²⁵

- *České sdružení obětí dopravních nehod* (www.csodn.cz). Webové stránky tohoto sdružení jsou určeny pro všechny, jenž při dopravní nehodě utrpěli fyzickou či psychickou škodu, která ztěžuje životní podmínky (např. úmrtí blízké osoby, zranění s doživotními následky a jiné).¹²⁶
- Bezodkladná kombinovaná pomoc (www.bkb.cz) je pomoc obětem trestných činů, svědkům trestných činů a obětem domácího násilí. Zahrnuje právní poradenství, psychologické poradenství, sociální poradenství. Tyto služby jsou poskytovány pomocí telefonní linky a intervenčního centra.¹²⁷
- *Nadace Policistů a hasičů* (www.nadacepah.cz) poskytuje vzájemnou pomoc v tísní rodinám policistů a hasičů, kteří v rámci svých úkolů utrpěli vážné zranění nebo smrt při výkonu své služby. Nezisková organizace se snaží těmto rodinám zajistit důstojné životní podmínky.¹²⁸

Existují také centra nebo občanská sdružení, která se nezabývají již vzniklými nešťastnými situacemi, ale snaží se jim zabránit, aby nevznikly nebo aby jejich možné negativní následky byly co nejmenší. A i když mnohému nezabráníme, přesto můžeme díky přípravě na tyto nešťastné události co nejadekvátněji reagovat.

- Občanské sdružení *Rafae* poskytuje poradenství, supervizi a spolupráci v oblasti hromadných neštěstí. Zajišťuje také výcviky v krizové pomoci a psychosociální pomoci.¹²⁹
- *Remedium* – stránky nabízejí přehled krizových center, věnují se také vzdělávání pracovníků pomáhajících profesí. Též nabízejí různé programy zaměřené na osobnostní a profesní rozvoj.¹³⁰

Volný čas záchranářů

Do poradenské činnosti spadá volný čas záchranáře. Neboť pracovní činnost a volný čas jsou mezi sebou velmi úzce spjaty. Podle toho, jak přijde záchranář do služby

¹²⁵ Srov. *Linky důvěry*. [Internet] 2006. -[27.2.2012]. <<http://www.capld.cz/show.php?sk=9>>.

¹²⁶ Srov. *České sdružení dopravních nehod*. [Internet] 2008. -[27.2.2012]. <<http://www.csodn.cz/nase-sluzby>>.

¹²⁷ Srov. *Bílý kruh bezpečí*. [Internet] 2009. -[27.2.2012]. <<http://www.bkb.cz/o-nas-poslani-a-cinnost/>>.

¹²⁸ Srov. *Nadace Policistů a hasičů*. [Internet] 2007. -[27.2.2012]. <<http://www.nadacepah.cz/stranka/statut/>>.

¹²⁹ Srov. *Rafae*. [Internet] 2008. -[27.2.2012]. <<http://www.rafae.cz/sdruzeni.html>>.

¹³⁰ Srov. *Remedium*. [Internet] 2006. -[28. 2. 2012]. <<http://www.remedium.cz/vzdelavaci-programy/vzdelavaci-programy.php>>.

odpočatý, bude se odvíjet jeho výkonnost, a to nejen ve výborně zvládnutém zásahu, ale také i při následném vyrovnání se s těžkými událostmi.

Dnes je existuje mnoho možností, jak může člověk trávit svůj volný čas. Člověk si může vybírat, co v činnosti ve volném čase udělá. Někteří nechají projevit svou tvořivost nebo se snaží nějak uplatnit svůj talent. Další se věnují aktivně sportu, nebo jsou jen horlivými fanoušky. Někteří dělají právě to, co má velmi úzký vztah k jejich povolání a naopak někteří se uchylují od hlučného provozu v zaměstnání do knížek. Činnost ve volném čase má být úlevou od všech napětí, starostí a úzkostí, které člověka provázejí během jeho života. Jde především také o to, jaké možnosti a podmínky pro volný čas má dotyčný člověk.¹³¹

Jak strávit volný čas, a tak se vyrovnat s těžkými událostmi, je každému členu IZS ponecháno k vlastní úvaze, jak vyplynulo z rozhovorů.¹³² Například mnoho policistů tráví svůj volný čas sportovními aktivitami, často ve vztahu k jejich pracovní činnosti.¹³³ V rámci odpočinku u hasičů je do 24hodinové služby zařazen fotbal či jiné sportovní zábavy; následně je na každém, jak si zrealizuje svůj volný čas, neboť každý má své vlastní mechanismy.¹³⁴

Mnoho též záleží na tom, jak v tomto směru jsou vynalézaví lidé, neboť jak uvádí v rozhovoru Burget, mají jednou za rok všichni posezení u vánočního stromku. Také určití lidé si mezi sebou vytvořili bližší vztah, že se setkávají i ve volném čase a navzájem si pomáhají v rámci rodinných záležitostí. Někdy se též domluví a zdravotníci a hasiči si zahrají společně fotbal, stolní tenis či bowling.¹³⁵

Stejně tak mluví i Olšan, který uvádí například fotbalová utkání, která pořádají ve spolupráci s hasiči. Dále plánují turnaj v ledním hokeji zdravotnických záchranných složek. Tyto různorodé aktivity pomáhají udržovat vlastní kondici, též však obsahují i společenský rozměr, který se promítá do vztahů na pracovišti a následně se lépe přijímají krizové situace, s nimiž je každý konfrontován.¹³⁶

---

¹³¹ Srov. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. s.177.

¹³² Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2), Rozhovor s velitelem hasičů MP 12. 8. 2011, Praha. (viz. příloha č. 5), Rozhovor s řidičem sanitního vozu Ladislavem Burgetem 7. 2. 2012, Prostějov. (viz. příloha č.1), Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9. 2. 2012, Zlín. (viz. příloha č. 4), Rozhovor s psychologem kpt. Markem Ženatou, HZS Jmk, 19. 12. 2012, Brno. (viz. příloha č. 7)

¹³³ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

¹³⁴ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12. 8. 2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

¹³⁵ Srov. Rozhovor s řidičem sanitního vozu Ladislavem Burgetem 7. 2. 2012, Prostějov. (viz. příloha č. 1)

¹³⁶ Srov. Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9. 2. 2012, Zlín. (viz. příloha č. 4)

Prevence a osobní zdatnost

Nedílnou skutečností záchranáře je kondice. Preferuje se především u policistů a hasičů, ale i u zdravotníků je velmi vítána, neboť ne vždy se lze se sanitními vozy dostat až na místo zásahu a tak poskytnout co nejrychleji pomoc. Kondice hraje velkou roli při náročných situacích; u policistů se to týká například schopnosti doběhnout zloděje a nezadýchat se na 100 metrech. A u hasičů může jít například o vyproštění člověka, který po zranění nemůže chodit.

U zvyšování kondice při práci nejde jen o dobrou fyzickou připravenost, ale i o další úroveň. Není až tak důležité, jaký sport se hraje (fotbal, floorbal, běhání na čas, překážky). Je jedno, kdo vyhrál či kolik byl výsledek zápasu. Ale jde o to, že všichni museli vykonat nějakou náročnou činnost, i když je všechno bolí nebo je přitom provázelo vedro či zima. Především jde o to, že to zažili spolu, to co bylo náročné, museli zabrat při sportu, ale také i společně něco překonali, i když by se právě v tu chvíli jednalo jen o překonání lenosti. Hráli proti sobě, a i když v zápalu hry sundali nejlepšího kamaráda nebo si vynadali dost sprostě, stále drží pospolu a v náročných chvílích se může jeden na druhého spolehnout. A i když zážitky nemusí být nutně pozitivní, jejich intenzita je to, co si po léta pamatují, a jsou vděční, že společně něco překonali. Neboť následně na výjezdu se prověří, jakou fyzickou zátěž dovedou tito lidé zvládnout.¹³⁷

Obavy, strach, námaha a bolest ke sportu patří, stejně jako potřeba je přemáhat. Důležitá je pravidelnost a dlouhodobý trénink. Bolest u fyzické přípravy je nejen následek, ale i motivační a regulační prvek. Tak jako strach prověří odvalu sportovce, je tomu podobně v nebezpečné profesi. Fyzické projevy strachu se projevují pocením, třesem, bušením srdcem a různými hlasovými změnami. Extrémní případy se projeví až samovolným uvolnění tělních tekutin z tělesných otvorů. Pokud se každý naučí překonávat strach, jistě to pomůže i v krizových situacích, kterých je při zásazích nespočet.¹³⁸

Zde je nutno uvést i požární sport, který slouží nejen ke kondici, ale i osvojení si nebo zautomatizování jednotlivých úkonů, bez nichž se hasič neobejde. Výstup na cvičnou zeď pomoci hákového žebříku je jedna z disciplín, kde je nutná dávka odvahy; někteří se ještě bojí, ale jiní to dovedou zvládnout za 14 vteřin, neboť se naučili strach ovládat a ten se pak stal jejich spojencem, který určuje úzkou hranici

¹³⁷ Srov. KOTÁB, J. Kondice záchranáře výživa a sport pro zvládnání profese. *Rescue report*, 2011, roč. XIII. č. 5, s. 34–35.

¹³⁸ Srov. Tamtéž, s. 34–35.

mezi mistrovstvím a chybou či pádem. Zde je strach zdravým spojencem, který hlídá bezpečnou hranici dotyčného.¹³⁹

3.3 Duchovní pomoc – doprovázení

Terapeutické komunity chápou člověka vždy jako jeden celek, jako celek ve třech rozměrech: fyziologickém, sociálním a psychologickém. Nyní v posledních desetiletích je však toto pojetí rozšiřováno o různě pojímanou spirituální či jinak řečeno o duchovní dimenzi. Tudíž můžeme říci, že jednota člověka (a komplexní péče o něj) se skládá ze čtyř částí: fyziologické, psychologické, sociální a spirituální. My se však budeme nejbližší zabývat čtvrtou částí – spirituální dimenzí.¹⁴⁰

Obecné hledisko

Na tomto místě se zamyslíme nad vzájemným propojením spirituality a psychologie, neboť tyto složky jsou propojeny velmi úzce. Tím se zabývají mnozí autoři, například Jung, Říčan, Heller, Frankl a další, jak bude uvedeno níže.

Pod pojmem „spirituální dimenze“ lze rozumět „hledání toho, co je posvátné“. Co však rozumíme oním „posvátným“? Je tím myšleno to, co je uprostřed všech běžných věcí, jež považujeme za neobvyklé. Tato neobvyklost má právě ten nevšední charakter.¹⁴¹

„Vyznačuje se tím, že je spojena s hlubokým uvědoměním si omezených hranic našeho lidství a z toho vyplývající nutností nejen uznání toho, co je za těmito hranicemi, ale i respektu k tomu, co tyto hranice překračuje. K tomu pak vzhlíží s úctou.“¹⁴²

V současných psychologických knihách a článků spiritualita nachází své místo, neboť má vliv na naše zdraví, především však na zdraví duševní, a to

---

¹³⁹ Srov. KOTÁB, J. Kondice záchranáře výživa a sport pro zvládnání profese. *Rescue report*, 2011, roč. XIII. č. 5, s. 34–35.

¹⁴⁰ Srov. KALINA, K. *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti*. s. 81.

¹⁴¹ Srov. KŘIVOHLAVÝ, J. *Pozitivní psychologie: odpuštění, smiřování, překonávání negativních emocí, radost, naděje*. s. 176–177.

¹⁴² Srov. Tamtéž, s. 176–177.

v případech duševní hygieny,¹⁴³ v sociální životě, v pomáhání v těžkých životních situacích. Pojetí spirituality lze uchopit i jinak. Doyle mluví o spiritualitě jako o tom, co nás na jedné straně vede k tomu, abychom stále hledali smysluplnost svého života, a naproti tomu nám je tato smysluplnost tímto hledáním dávána. Twerski zase uvádí, že spirituální je to nejlepší, co člověk má.¹⁴⁴

To, že spiritualitu nelze opomíjet, uvádí Říčan ve své knize, kde se zabývá širokou škálou různých náboženství. Uvádí, že je dobré pracovat v psychoterapii i v jiných disciplínách s náboženskou vírou a cítěním pacientů, nechat se inspirovat množstvím technických obrátů převzatých z duchovní praxe, samozřejmě s náležitou průpravou. Též je vhodné i doporučit pacienta nebo klienta duchovním pastýřům.¹⁴⁵

Podle Hellera, který se zabývá religionistikou, znamená náboženství, že jde o vztah člověka, buď v praktických činech nebo v teoretickém učení, k tomu, co má vůči člověku roli Boha. Tento vztah člověka k Bohu se odvíjí od toho, co má nejvyšší normu a hodnotu, čemu nejvíc důvěřuje, čemu je zavázán – to se pak pro něj stává Bohem. V tomto smyslu pak každý člověk nalézá svého Boha, jak uvádí Heller.¹⁴⁶

Žádné náboženství nepředkládá duševní zdraví jako svůj nejdůležitější či hlavní cíl. I když ze strany psychologů, jako byl Jung, jsou všechny nadpřirozené bytosti projekcemi obsahu duše, jeví se nyní v člověku jako něco vnitřního. Hlavním cílem náboženství je spása, spoluúčast na božské podstatě a Božím království, pokoj s Bohem, což se jeví následně jako cíle intrapsychické, tedy vnitřní pokoj, harmonie a sebepoznání. Tyto cíle můžeme pozorovat též v psychologii.¹⁴⁷

Psychoterapie nabízí klientovi rituály, jinak řečeno symbolická jednání, díky nimž může prožít nebo vyjádřit, co cítí ve svém nitru jako problém, kterého si je vědom. Například se může jednat o odpuštění svým rodičům, kteří již jsou několik let po smrti. Náboženství však staví na vyzkoušenou staletou tradici, kde těchto rituálů je nepřeborné množství. Věřící se na nich stále podílejí. V psychoterapii je to podobné, neboť též jde o vztah, kdy pacient k terapeutovi přilne, získá důvěru, díky níž se vytváří prostor pro emočně-kognitivní procesy.¹⁴⁸

---

¹⁴³ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

¹⁴⁴ Srov. KRIVOHÁVÝ, J. *Pozitivní psychologie: odpuštění, smířování, překonávání negativních emocí, radost, naděje*. s. 176–177.

¹⁴⁵ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. s. 299.

¹⁴⁶ Srov. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. s. 36.

¹⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 308.

¹⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 310.

Kdy je potřebný spirituální rozměr

Už jsme si řekli, že záchranářům pomáhá fyzická připravenost, intelektuální připravenost, technické zabezpečení pro daný zásah. Také dle potřeby jsou následně voláni příslušníci jiných odvětví (např. pracovníci týmu posttraumatické péče, duchovní též jako členi posttraumatického týmu, v případě naléhavosti je dále volán sociální pracovník či kurátor pro mladistvé, stálý tým krizového vyjednávání)¹⁴⁹ pro zabezpečení dalších nezbytných postupů. Zároveň se pracovníci posttraumatického týmu po náročném zásahu věnují dle potřeby i ostatním členům IZS.

Nyní se budeme věnovat pozici duchovního jakožto člena posttraumatického týmu. Tuto činnost duchovního u policie a hasičského sboru upravuje *Dohoda o účasti osob vykonávající duchovenskou službu poskytování posttraumatické intervenční péče* (dále jen dohoda) sepsaná mezi Ministerstvem vnitra v zastoupení Janem Kubicem, Ekumenickou radou církví zastoupenou Joelem Rumlem a Českou biskupskou konferencí zastoupenou Dominikem Dukou. Tyto strany se zavázaly k poskytování posttraumatické intervenční péče pro příslušníky Policie České republiky a Hasičského sboru České republiky. Tato dohoda se dále vztahuje na ostatní zaměstnance těchto subjektů, též jsou tam zahrnuti pracovníci Ministerstva vnitra a rodinní příslušníci všech jmenovaných oblastí. A poslední řadě jsou do této dohody zahrnuti všichni, kteří jsou obětí mimořádných situací nebo trestných činů.¹⁵⁰

Právě o tomto dokumentu hovoří Rous v rozhovoru o souvislostech, co tím můžeme rozumět a jakých činností se to týká. Jsou to pokyny z roku 2001, kdy vznikla posttraumatická intervenční péče na pokyn policejního prezidenta, v roce 2008 byl vydán poslední závazný pokyn.¹⁵¹ Touto dohodou je aktivizován souhrn předpisů upravujících spolupráci mezi danými subjekty. Týká se to vzdělání a kvalifikace duchovního, který se na intervenci podílí, nastavuje také, jak se má kvalifikace doplňovat, co lze nebo naopak co nelze zaznamenávat, kdo se může stát členem týmu a za jakých podmínek a po jakou dobu může u posttraumatického týmu pracovat. Dále se vymezují situace, ve kterých se má intervent volat, nebo kde je jeho přítomnost potřebná – při použití střelné zbraně ze strany pachatele či ze strany příslušníka policie a při nešťastných událostech, jako je sebevražda v rodině nebo na pracovišti.¹⁵²

¹⁴⁹ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

¹⁵⁰ Srov. Dohoda s církvemi. (viz. příloha č.9)

¹⁵¹ Tato dohoda je v roce 2011 opět uzavřena na dobu určitou tří let.

¹⁵² Srov. Rozhovor s P. Jiřím Rousem s krizovým interventem policie ČR 19.12. 2010, Brno. (viz. příloha č. 6)

Činnost duchovního v posttraumatickém týmu

Duchovní, kteří jsou součástí intervenčního týmu, nekonají svoji činnost jen bezprostředně po události, ale tato pomoc se týká například následujícího týdne, nebo i několika měsíců po neštěstí, jak tomu bylo například u vlakového neštěstí ve Studénce. Týkalo se to uspořádání ekumenické bohoslužby za oběti. Následně se uskutečnily i jiné vzpomínkové akce, kde došlo k tragickým událostem. Vzpomínkami se chce vyjádřit připomenutí památky zemřelých, vyjádřit podanou pomocnou ruku pozůstalým a jejich rodinám a podpořit vnímavost a solidaritu všech, kterých se nehody týkaly. Důležité je též připomenout statečnost zúčastněných složek.¹⁵³

Zajímavou zkušeností z rozhovorů je, že když už je duchovní jako intervent posttraumatické péče volán k zásahu, je jeho činnost „omezena“ neboť určité oběti jsou převezeny k další neodkladné péči do nemocnice, a ti, kteří zůstávají, nejsou disponováni, aby začali hovořit o duchovních věcech. Neboť reakce na vzniklou situaci jsou u lidí různé, každý má jakoby svůj scénář, který však dotyčný zjistí až na místě. Je to prostě spektrum aktivních reakcí přes emoce, křik, pláč až po strnulost. Při události v akutní fázi nepřijdou na mysl otázky po Bohu, člověk se chce nejdříve z toho dostat, zachránit se; opačné případy jsou ojedinělé. Navíc když dotyčný postižený na událost vzpomíná, má zkreslený pohled a nepamatuje si mnohdy, co se přesně stalo. Takže jak uvedl Ženata při rozhovoru, otázky o Bohu v prvotní fázi nebral jako racionální a proto by na ně nereagoval. Proto je ve většině případů volán psycholog, který má za úkol poskytnout první psychologickou pomoc.¹⁵⁴

Stejně tak uvádí i Nováček, že psychický dopad na zúčastněné oběti má určité zpoždění, tj. než ten vlastní prožitek události tzv. projde, než si danou událost u sebedotyčného člověka zpracuje.¹⁵⁵

Dále musíme vzít v úvahu, jak je v *Dohodě o účasti osob vykonávající duchovenskou službu poskytování posttraumatické intervenční péče* uvedeno, může docházet ke kontaktu toho postiženého člověka s interventem několika způsoby. Prvním je, že dotyčný člověk, kterému se něco stalo, přijde a sám požádá o pomoc. Ve druhém případě může operační oddělení zavolat intervenanta a v posledním případě o intervenanta nebo skupinu požádá nadřízený dotyčných policistů. Jelikož u zásahu je v první fázi třeba zabezpečit danou situaci, provést neodkladnou péči, je tím dán

¹⁵³ Srov. VYMĚTAL, Š. *Krizová komunikace*. s. 79.

¹⁵⁴ Srov. Rozhovor s psychologem kpt. Markem Ženatou HZS Jmk 19. 12. 2012, Brno. (viz. příloha č. 7)

¹⁵⁵ Srov. Rozhovor s kpt. Vladimírem Nováčkem 13. 10. 2010, Brno. (viz. příloha č. 3)

charakter duchovní služby do následné péči po události. Je to dáno i tím, že metoda Debriefing se používá až po uplynutí nejdříve 24 hodin po zásahu, nejlépe však mezi 2.–12. dnem po události. I když se intervent ocitne na místě zásahu, může si prohlédnout danou situaci, pomůže ve větší či menší míře, ale jeho vlastní práce začíná až po události. Důležité pak je, co je snahou interventa, jestli se jedná o skupinovou terapii, nebo o individuální přístup. K tomu pak je nutné zajistit vhodné, klidné, nijak rušené prostředí a dostatek času. Dále mnoho záleží na kontaktu, jak dotyčný klient přichází a o čem chce hovořit. Intervent podle toho reaguje, jestli je dotyčný překvapený či zaskočený, aby použil určité jemnosti a navodil dobrou atmosféru. Důležitou skutečností je, že se řeší to, s čím dotyčný přijde. U duchovního interventa je stanoveno, že nesmí vést klienta k nějakému náboženskému přesvědčení.¹⁵⁶

Smysl života a vztahy

Velmi důležité pro člověka je, co tvoří jeho život, co jej naplňuje, s kým se setkává a jaké tvoří vztahy. To vše vytváří argumenty, že člověk má pro co žít, i mnohdy přes utrpení, které jej v životě potkává a se kterým si neví rady. Celá charakteristika života člověka je souhrnem, která následně vytváří smysl života. Neboť pokud je jedinec přesvědčen, že nežije marně, že má pro co žít, i přes velké utrpení a nesnáze dokáže jít v životě stále dál.¹⁵⁷

Když dochází k neštěstím, jak již bylo uvedeno výše, přicházejí i otázky po smyslu života. Zvláště když došlo k nenávratným událostem, a to u trvalých následků nebo smrti. Tyto otázky přicházejí a jsou opodstatněné až po nějaké době, kdy již dotyčný začíná racionálně uvažovat, kdy jemu nehrozí nebezpečí.¹⁵⁸

Nevyrovnanosti, jimiž trpí tento svět, spolu se závažnými problémy souvisejícími s traumatickou událostí nebo s několika těžkými situacemi souvisejí s hlubší nevyrovnaností v srdci každého člověka. Na jedné straně se člověk cítí volný v konání, ve svých touhách, na opačné straně je mnohostranně omezen. Mezi mnoha věcmi si člověk může zvolit, avšak na druhé straně musí přijímat to, co život přináší, ať už je to dobré či zlé. Klade si otázku, jaký je smysl života, neboť i přes velikou snahu a velké pokroky ve všem, čeho člověk dosáhl, stále existuje bolest, utrpení a zlo. Následně se pak lidé vzdávají v hledání smyslu života nebo považují své úvahy o lidské existenci za prázdné v jakémkoli smyslu a jediné, na čem staví, je hledání

¹⁵⁶ Srov. Rozhovor s P. Jiřím Rousem krizovým interventem policie ČR 19. 12. 2010, Brno. (viz. příloha č. 6)

¹⁵⁷ Srov. PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. s. 141.

¹⁵⁸ Svov. Rozhovor s psychologem kpt. Markem Ženatou HZS Jmk 19. 12. 2012, Brno. (viz. příloha č. 7)

smyslu pouze vlastním rozumem. Avšak mnoho lidí si klade otázku, co očekávat po tomto pozemském životě. Církve věří Kristu, který žil v tomto životě, trpěl, zemřel, ale vstal z mrtvých, a v něm nacházejí střed a cíl lidských dějin.¹⁵⁹

V tomto pohledu víry se můžeme podívat, jak při setkání s utrpením lidí hledají odpovědi na tyto otázky členové policie, hasiči a zdravotníci.

„Abych byl pravdivý, musím připustit, že tyto situace mi velmi zasahují do života. V tomto případě cítím, že právě víra mi v tomto směru hodně pomáhá. Dává mi na určité otázky spojené s těmito situacemi alespoň uspokojivé odpovědi, které ve mne vzbuzují novou naději a ochotu i přesto všechno jít dál a možná ještě lépe sloužit druhým lidem. V tomto směru vidím určitý prostor pro péči o spirituální dimenzi člověka, a to jak v rámci vlastní psychohygieny, tak v oblasti péče ostatní policisty, např. v rámci soustavně realizované supervize.“¹⁶⁰

Člověk se může po nešťastné události či po sledu nešťastných událostí dostat do krize. Také policisté, hasiči či zdravotníci se po těžkých případech, při kterých zasahovali anebo byli svědky, setkávají s krizí ve chvíli když její míra překročí únosnou mez. Nejvíce to však doléhá na policisty, neboť pracují pod velkým psychickým tlakem, jak již bylo uvedeno výše.

V souvislosti s přijímáním a zpracováváním nešťastných událostí je důležité zmínit, jakým způsobem může člověk zpracovávat utrpení. Podle Frankla člověk uskutečňuje svůj život také svými postojovými hodnotami, do čehož se zahrnuje i utrpení. Při špatném pojetí utrpení však toto uskutečňování ochabuje a jedinec přes svoji snahu v činnostech či prostřednictvím jiných zážitků nemůže dát smysl svému konání. Poslední možností je, že se k této situaci postaví a dané utrpení přijme. Právě v tomto statečném snášení utrpení se člověku otvírá poslední možnost naplnění svého života.¹⁶¹

V křesťanském pojetí, které duchovní může člověku nabídnout, smysl utrpení nacházíme. Neboť člověka nevyhlčí to, že se utrpení bude vyhýbat, nebo že snad před ním uteče. Teprve v přijatém utrpení a v trpělivém snášení tato skutečnost vyzrává ve spojení s Kristem, který také trpěl a který je trvalou láskou.¹⁶²

¹⁵⁹ Srov. Dokumenty II. Vatikánského koncilu, konstituce *Gaudium et spes*. In. čl. 10.

¹⁶⁰ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

¹⁶¹ Srov. TAVEL, P. *Zmysel života podle V. E. Frankla*. s. 166.

¹⁶² Srov. BENEDIKT XVI., *Spe Salvi*. čl. 37.

Do tohoto přichází „proměny světa a tep lidských srdcí a v každém zlomku tohoto času umírá člověk nebo se rodí, a vždycky je mu někdo nablízku.“¹⁶³ V těžkých situacích není dobré, když člověk je sám. Na tom je právě založena celá Krizová intervence – na vztahu minimálně dvou lidí, kde jeden druhému naslouchá a je mu oporou.

Při činnosti pomáhajících profesí je jedna z nejtěžších otázek ta, která se ptá, jak má osobně intervent čerpat sílu pro tuto práci. Když za ním například přicházejí lidé s těžkými problémy, jak má jednat, aby se pod vlivem těchto událostí sám nestal člověkem, jenž bude potřebovat pomoc.¹⁶⁴ Avšak každý musí mít někoho, kdo jemu dokáže naslouchat, s kým se rozdělí o napětí, o problémy spojené se službou atd.¹⁶⁵

„A má se za to že člověk, na kterém zůstane navaleno příliš mnoho problémů, které nemůže dostat ze sebe pryč, takže ho to začne křivit. Začne ho to nutit dělat věci, které by jinak nedělal, prostě se to na něm nějak podepíše. [...] Mluvím o tom že ten člověk z toho může mít zdravotní problémy, ten člověk může začít pít, prostě jako kdyby, ten tlak na tu psychiku je tak velký, že ten člověk není mu schopen odolat a hledá nějakou cestu, jak se toho jako zbavit.“¹⁶⁶

Když je neštěstí sdíleno, určuje se tím míra lidství ve vztahu k utrpení a k trpícím. Do toho je zahrnuta celá společnost, která když toto opomene nebo nechce-li s trpícím sdílet jeho utrpení, odmítá-li to vše přijmout, stává se společností krutou a nelidskou. Při sdílení utrpení je člověk prostoupen ve vztahu přítomností druhého, jímž může pronikat světlo lásky.¹⁶⁷

„Trpět s druhým, trpět pro druhé; trpět z lásky k pravdě a spravedlnosti; trpět kvůli lásce a s cílem stát se skutečně milující osobou – to jsou podstatné základy humanity, jejichž odložení by člověku přivodilo zkázu.“¹⁶⁸

---

¹⁶³ FAIRAJZL, J., HUBÁČ, J. *Sanitka*. [Internet] 12.1.2012 – [28.2.2012]. <<http://www.fdb.cz/film-popis-obsah/28528-sanitka.html>>.

¹⁶⁴ SROV. ŠTANČEL, M., VARGOVÁ, A., MAJDIŠOVÁ, D. *Sestra, Psychosociální podpora zdravotníků v krizových situacích*. [Internet] 12. 1. 2012 – [28. 2. 2012]. <<http://www.zdn.cz/clanek/sestra/psychosocialni-podpora-zdravotniku-v-krizovych-situacich-463109>>.

¹⁶⁵ SROV. Rozhovor s P. Jiřím Rousem s krizovým interventem policie ČR 19.12. 2010, Brno. (viz. příloha č. 6)

¹⁶⁶ Rozhovor s P. Jiřím Rousem s krizovým interventem policie ČR 19.12. 2010, Brno. (viz. příloha č. 6)

¹⁶⁷ SROV. BENEDIKT XVI. *Spe Salvi*. čl. 38.

¹⁶⁸ Tamtéž, čl. 39.

Jeden z pohledů na řešení těchto vzájemných vztahů v těžkých situacích je, jak uvádí v rozhovoru MP, aby člověk nezůstal při těžkých situacích sám. Když se při událostech složitějšího charakteru přijede zpět na základnu, mluví se o tom, co se událo, rozebírá se daný zásah. Je to prostě duševní hygiena, při které každý může říci, jak vnímal danou událost. Z další věci, jak si odpočinout, je mluvit se svými známými o té události. Sdílet ji se svou ženou, samozřejmě povědět, co lze. Dále je třeba mít někoho, kdo dobře porozumí: „mentor“, s nímž se může člověk sdílet, rozebrat danou událost, kdo zachová tzv: „zповědні tajemství“. Též nesmíme opomenout sociální zázemí, rodinu, kamarády, blízké osoby, jež přispívají k lepšímu zvládnutí zátěže než u toho, kdo takové kotvy nemá.¹⁶⁹

Jak už bylo řečeno, velkým aspektem pro různé krizové události, je danou situaci přijmout, neboť: „Utrpení je událostí v životě člověka, ze které lze těžit lidskost, pokoru a životní moudrost.“¹⁷⁰ A v křesťanském ponětí: „Věra vidí v utrpení prostředek spojení člověka s Kristem.“¹⁷¹ V současné době jsme zvyklí sdílet všeobecné touhy a přání po klidu, a pokud nějaké utrpení nastane, snažíme se jej rychle odstranit, nebo si jej nevšímat. To ovšem má za následek podvědomí, že utrpení ani do života nepatří a odmítáme tak i druhé, kterým se něco stalo. Pierre ve své eseji přirovnává život a svět k rozkvetlému stromu. Když jdeme a zahlédneme rozkvetlý strom zpovzdálí, překvapí nás svou nádherou. Když se však přiblížíme, uvidíme, že strom má suché a polámané větve a přesto to jemu na kráse nijak neubírá, naopak jeví se tak silnější, neboť strom musel vynaložit úsilí ve svém růstu, a to v boji s vnitřními i vnějšími problémy, s nehodami, počasím a s bouřemi.¹⁷²

Papež Jan Pavel II. ve spojitosti s utrpením cituje sv. Pavla: „*Proto se raduji, že nyní trpím za vás a to, co zbývá do míry utrpení Kristových, doplňuji svým utrpením za jeho tělo, to jest církve.*“ (Kol 1,24) Mluví zde o každém člověku a v každé dějinné době, že když člověk zakouší utrpení a své utrpení spojuje s Kristovým, spolu s ním hlásá a píše evangelium o utrpení. Spojit utrpení své s utrpením Kristovým není zcela jednoduché a ani samozřejmé. Toto spojení vyžaduje často dlouhý proces vlastního obrácení a milostí Ukřižovaného. To pak vrcholí vnitřní zralostí a duchovní velikostí právě díky utrpení, kdy člověku je ztížena práce nebo společenské uplatnění nebo způsobeny jiné těžké problémy. Dále k tomu papež říká, že je různá připravenost člověka. Každý si ze své přirozenosti klade otázku „Proč?“ a tuto otázku pokládá do všech stran, a pokud je věřící, tedy

¹⁶⁹ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

¹⁷⁰ JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. s. 128.

¹⁷¹ JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. s. 128.

¹⁷² Srov. JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese*. s. 129.

právě Bohu. A jestli je si člověk vědom či nikoliv, právě Bůh v Ježíši Kristu podstoupil utrpení a následně i lidskou smrt. Toto je pro člověka těžké přijmout, neboť to neodkazuje na přímou odpověď a ani na zachování pozemského života, ale to hlavní je v pohledu na spásu člověka, v pohledu na budoucí život s Kristem. Kristus říká „Následuje mě!“ A každé své utrpení je třeba odevzdávat jako účast na díle vykoupění světa, jež je dokonané Ježíšovým utrpením. Ježíšovo utrpení za vykoupění je plnohodnotné a dokonalé, ale stále otevřené, to znamená, že když Kristus trpěl pro lidi a za lidi, přijímal do toho každého člověka, a tím pádem se každý člověk může stát „spoluúčastníkem“ Kristova utrpení za vykoupění světa. Právě v tomto spočívá křesťanský pohled na utrpení, v tomto je smysl utrpení.¹⁷³

Důvěra

V oblasti všech vztahů s intervanta s klientem je velmi důležitá důvěra, neboť od ní se mnoho věcí odvíjí, a i když není mnohdy přímo zmíněno slovo důvěra, přesto každý s ní implicitně počítá a zcela na ni spoléhá.

Co to tedy je důvěra. „*Jde o projev chování, které v klientovi vzbuzují pocit bezpečí a vědomí, že on sám může věci ovlivnit.*“¹⁷⁴ Patří sem např. dostatek srozumitelných informací, že klient není omezen, že se může svěřit se svými problémy. Tato důvěra se odvíjí od osobního vlivu pracovníka,¹⁷⁵ neboť svým přístupem on jako pracovník dává klientovi najevo úctu k němu a zájem o něj. Též to můžeme nazvat láskou a přijetím. Psychologie chápe důvěru ve dvojím smyslu. První se týká víry, jež nepotřebuje důkazy, a druhém typu se jedná o spolehnutí se, tedy otevřené zkušenosti, že stojí za to jinému věřit. V případě prvního typu se člověk rodí na svět, kdy se důvěra nevytváří, ale dotyčný se cítí bezpečně, že se mu neublíží. V druhém případě je to přesně naopak, neboť tento typ důvěry se musí nejdříve pracně vypracovat, vytvořit. Jenže s tím souvisí i následné neustálé budování vztahu, kdy se tato pracně získaná důvěra vlivem i nepatrné události může zpochybnit či nadobro ztratit. Důležitá je proto spolehlivost, neboť při intervenci si klient ověřuje, nakolik může interventovi věřit, zdali jeho svědectví nebude vyzrazeno nebo nebude použito proti němu.¹⁷⁶

---

¹⁷³ Srov. OPATRŇY, M. Srovnání pohledů Jana Pavla II. a Benedikta XVI. na utrpení z pastorálního hlediska. *Theologos – teologická revue*, 2011, roč. 3, s. 58–68.

¹⁷⁴ BAŠTECKÁ, B., GOLDMAN, P. *Základy klinické psychologie*. s.219.

¹⁷⁵ Srov. Rozhovor s řidičem sanitního vozu Ladislavem Burgetem 7. 2. 2012, Prostějov. (viz. příloha č. 1)

¹⁷⁶ Srov. BAŠTECKÁ, B., GOLDMAN, P. *Základy klinické psychologie*. s. 219–221.

Důvěra se obzvlášť týká i situací, kdy klient řeší v rámci intervence svoji kriminální činnost. Na každého občana se vztahuje oznamovací povinnost. Výjimku mají kněží v rámci zpovědního tajemství. Avšak ještě se nestalo, že by někdo takhle řešil svůj problém, jak uvádí Rous při rozhovoru. Těž kdyby přišel nadřízený dotyčného policisty nebo zaměstnance a požadoval by nějaké informace o svém podřízeném, který byl u interventa, nemá na ně právo, neuslyší je, pokud nenastane výjimka v souvislosti s trestnou činností. Co intervent může a nemůže říci, je velmi důležitá věc,¹⁷⁷ „...protože každý psycholog ví, že to nejdůležitější s čím pracuje, je důvěra lidí, protože jinak pracovat nemůže.“¹⁷⁸

Naděje

Velkou součástí lidského života je naděje. Již o ní bylo implicitně pojednáno v části o smyslu utrpení a vztazích, ale nadto musíme uznat, že společně s důvěrou je naděje v těžkých chvílích života tím hnacím motorem. Proto se u naděje zastavíme.

Naděje nás doprovází na každém kroku. V knize *Pozitivní psychologie* používá Křivohlavý definici ze slovníku Československé akademie věd, která ji definuje jako „*důvěru či víru v něco příznivého*“.¹⁷⁹ Podle Snydera jde v naději o proces, který je zaměřen k cíli. Vše, co konáme, jednání, aktivita má přímo určitý cíl. Čili to můžeme zahrnout do definice: „*Naděje je souhrnem vnímaných schopností nacházet cesty k vytyčeným cílům a vnímanou snahou těchto cest použít.*“¹⁸⁰ Vlastní role naděje se objevuje tam, kde se vytyčený cíl zdá nedostupný a musí se najít jiná alternativa k dosažení cíle, v čemž je naděje tím hnacím motorem. Ukažme si to na malém příkladu, například spadlý strom přes silnici, jenž nám vytvořil překážku k dosažení cíle. V té situaci přistupuje moment naděje, kdy nutnost dosažení cíle vede účastníka k odhodlání s překážkou vytrvale pracovat nebo dává impuls k hledání jiných alternativních cest nebo v daném problému se dovolává pomoci druhých lidí.¹⁸¹

V křesťanském pojetí naděje je tím, že lidé mají budoucnost. „*Ne že by do nejmenších podrobností věděli, co je čeká, ale obecně o životě vědí to, že neústí do prázdnoty.*“¹⁸² Zde se budoucnost bude stávat pozitivně dobrou na základech

¹⁷⁷ Srov. Rozhovor s P. Jiřím Rousem s krizovým interventem policie ČR 19. 12. 2010, Brno. (viz. příloha č. 6)

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ KŘIVOHLAVÝ, J. *Pozitivní psychologie: odpuštění, smířování, překonávání negativních emocí, radost, naděje.* s. 12.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 18.

¹⁸¹ Srov. Tamtéž, s. 20.

¹⁸² BENEDIKT XVI. *Spe Salvi.* čl. 2.

životaschopnosti dané přítomnosti. „*Kdo dospěje k poznání Boha – pravého Boha – ten přijímá naději.*“¹⁸³ Ale nepochopení lidí ve světě, v němž je taková míra nespravedlnosti, utrpení nevinných, bolesti, těžkých chvil při nehodách, to rozhodně nemůže být dílem dobrého Boha. Proto se člověk postavil proti Bohu, vzal „otěže“ života do vlastních rukou a chce spravedlnost prosadit vlastními silami.¹⁸⁴ „*Svět, který si sám musí naději vytvořit, je světem bez naděje.*“¹⁸⁵

Problém nastává, když lidé předestřou definici Boha, vytvoří si představu, co vše by měl dělat, jak by měl být dobrý, a pak se diví, že to Bůh nějak nesplňuje. Jako když otec se ptá a diví, když se neustále k dobrému Bohu obracel, že najednou ztratil při nehodě syna, který zraněný po několika dnech zemřel.¹⁸⁶

Jeden příběh z druhé světové války vypráví, jak si lidé v koncentračního tábora si vyrobili svíčku pomocí chleba a omastku z jídla. Ačkoliv bylo zakázáno slavit v táboře svátky, přesto při svátku Chanuky (zimního svátku) zapálili svíčku a pomodlili se modlitbu. Jiní řekli, že pálí jídlo, už tak málo dostupné, ale odpověď zněla: „*Lidé mohou žít bez jídla týden, nemohou však ani den žít bez naděje.*“¹⁸⁷ Stejně tak můžeme i dodat, že mnoho se nedá žít bez lásky. Potřebujeme ujištění, že jsme milováni. Naděje s láskou velmi úzce souvisí.¹⁸⁸

Pro osvojení si naděje nebo její uplatnění v utrpení je podstatnější mluvit o utrpení Ježíše Krista jako o spolutrpení. Zde Benedikt XVI. chce připomenout:

*„Utrpení Krista je důsledek Boží pravdivosti a spravedlnosti, protože věrnost pravdě a spravedlnost vede k utrpení. Stejně tak i láska je zdrojem utrpení, protože předpokládá sebezřeknutí se, a tak i láska Boha k lidem vlastně vede ke Kristově utrpení na kříži. (...) Tajemstvím kříže se plně odhaluje nepotlačitelná moc milosrdenství nebeského Otce. Aby znovu získal lásku svého stvoření, byl ochoten dát tu nejvyšší cenu – krev svého jednorozeného Syna.“*¹⁸⁹

¹⁸³ BENEDIKT XVI. *Spe Salvi*. čl. 2.

¹⁸⁴ Srov. Tamtéž, čl. 42.

¹⁸⁵ Tamtéž, čl. 42..

¹⁸⁶ Srov. KUSHNER, H. S. *Překonání strach: Jak se radovat ze života ve světě plném hrozeb*. s. 166.

¹⁸⁷ Tamtéž, s. 109.

¹⁸⁸ Srov. Tamtéž, s. 109.

¹⁸⁹ OPATRŇNÝ, M. Srovnání pohledů Jana Pavla II. a Benedikta XVI. na utrpení z pastorálního hlediska. *Theologos – teologická revue*, 2011, roč. 3, s. 66–67.

Láska

Člověk ve svém životě žije několik druhů lásky. Z jedné lásky se rodí, pro jinou žije, po jiné pouze touží a pro jinou umírá. A i přes umělecké ztvárnění dramatiků, spisovatelů a básníků nikdo nedokázal na otázku „co je to láska“ zcela odpovědět. Je to proto, že láska má mnoho podob (láska matky a dítěte, erotická láska, sebeláska, láska k vlasti, partnerovi, manželovi, k zvířatům atd.)¹⁹⁰

Sociolog J. A. Lee navázal na dotazník Hendrikových, který použil při rozdělení několika druhů lásky, a užil k tomu řecké označení. 1. eros (vyznačující se sexuální touhou), 2. ludus (hravá láska, bez žárlivosti), 3. storge (kamarádká láska), 4. pragma (řídící se racionálním výběrem, třeba partnera), 5. mania (vysoce vášnivá láska), 6. agapé (nesobecká láska, zaměřená na péči a starostlivost o druhého).¹⁹¹

Z těchto druhů lásky se nejvíce budeme zabývat pouze agapé v následující části, neboť zahrnuje péči o druhého člověka, která je tvořena pomáhajícími profesemi.

Nyní se dostáváme k vrcholu, kdy důvěra a naděje musí být zastřešeny láskou. V pomáhajících profesích jsou to nosné body, jako když v rozhovoru mluví intervent s policistou, hasičem či zdravotníkem. Kdybychom to chtěli k něčemu přirovnat a lépe pochopit, naději si můžeme představit jako klidnou místnost, kde je příjemné prostředí, v níž jsou křesla a stoleček uprostřed. Do místnosti pronikají paprsky slunce, ale ruch z města a dopravy do místnosti i přes pootevřená okna neproniká. Důvěru můžeme přirovnat křeslu, ve kterém se sedí pohodlně, člověk se nemusí obávat, že při rozhovoru se jedna noha zlomí nebo opěradlo vyvrátí. Též nehrozí, že někdo vyruší a bude chtít obsadit křeslo či si je vzít. A do lásky zahrneme všechno, co se odehrává a mluví při rozhovoru. Vše, jak se dokáže intervent vcítit do druhého, jak jemu dokáže naslouchat, vnímat, reagovat na jeho neverbální projevy.

V pohledu lásky se podívejme, co vedlo policisty, hasiče a zdravotníky k jejich práci, k jejich službě. Neboť jít na místa, odkud všichni utíkají, či pomáhat někomu, koho zcela neznám, setkávat se s lidským neštěstím a častým úmrtím, nejde jen tak, aniž by člověk v sobě měl lásku.

Je mnoho důvodů, co přivedlo lidi k pomáhajícím profesím; jedním z nich je touha po kolektivu, kde člověk může přispět k pomoci druhému, a tak ve formě sdílení ulevit druhému, když je například převážen sanitkou.¹⁹²

¹⁹⁰ Srov. VÝROST, J. *Sociální psychologie*. s. 255.

¹⁹¹ Srov. Tamtéž., s. 261.

¹⁹² Srov. Rozhovor s řidičem sanitního vozu Ladislavem Burgetem 7.2.2012, Prostějov. (viz.. Příloha č.1)

V rozhovoru další uvádějí, že bylo jejich velkým přání být v roli zachránce a ochránce slabých čímž se splnila velká touha od dětství. Při práci u policie, jak následně popisuje při rozhovoru Koudelka, je jejich heslo „Pomáhat a chránit“, což implicitně musí být projevem lásky ačkoliv to slovo přímo nezaznělo.¹⁹³

Když měl přijmout MP vedoucí pozici velitele družstva, věděl, že jde o odpovědnost nejen za danou událost, ke které přijedou pomoci jako hasiči, ale stejně tak si byl vědom, že jde o odpovědnost za jemu svěřené hasiče. K tomu právě uvádí, že si vypůjčil knížku od Alsema O vůdcovství, kde uvažoval o spirituálním a duchovním rozměru, jenž považuje za nejdůležitější ve vztahu, který se pojí s přirozenou autoritou, tím je pak tvořena úcta k podřízeným a vlastně úcta k člověku vůbec.¹⁹⁴

Pomáhající činnost pro lidi v neštěstí zahrnuje velké spektrum specifických událostí a životních příběhů. A to bylo motivací pro psychologa Ženatu, aby z poradenské činnosti přešel k hasičskému sboru, jenž má na starosti i kontakty neziskových organizací, jako je Charita, Adra, Červený kříž.¹⁹⁵ Když už jsme zmínili tyto organizace, také ony pracují v rámci nezištné lásky.

Mnoho lidí si řekne, proč mluvit o lásce, když právě v tom ve svém utrpení byli zklamáni. Pozbyli důvěru, a ztratili naději. A právě naopak – při správném pohledu na problémy a utrpení, při jejich přijetí se nachází smysl a láska.¹⁹⁶

Podívejme se nyní na lásku agapé z křesťanského pohledu. Když si ujasníme vztah Kristova utrpení a lidského utrpení, což je nutným východiskem, můžeme lépe a srozumitelně nabízet potřebným a strádajícím lidem pomocnou ruku. Naše pomoc druhým lidem má být diakonická, což znamená slovo a čin.¹⁹⁷

V tom má velký úkol právě duchovní, který je nástrojem Ježíše Krista, který podle vzoru Ježíše uskutečňuje své poslání.

„Duchovní pomoc je dle mého názoru důležitým aspektem poskytované pomoci intervenčního charakteru na všech úrovních. Může do procesu pomáhání vnést vždy něco potřebného, co přesahuje člověka. Výhodou duchovní pomoci je její bezprostřednost, opravdovost a bezvýhradnost.

¹⁹³ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

¹⁹⁴ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

¹⁹⁵ Srov. Rozhovor s psychologem kpt. Markem Ženatou HZS Jmk 19.12.2012, Brno. (viz. příloha č. 7)

¹⁹⁶ Srov. FRANKL, V.E. *A přece říci životu ano: Psycholog prožívá koncentrační tábor*. s. 76–77.

¹⁹⁷ Srov. OPATRŇNÝ, M. Srovnání pohledů Jana Pavla II. a Benedikta XVI. na utrpení z pastorálního hlediska. *Theologos – teologická revue*, 2011, roč. 3, s. 66–67.

Na svém konci vidí člověka (Božího tvora) s jeho neopominutelnou důstojností. ¹⁹⁸

I když konkrétní člověk vyžadující pomocnou ruku není znalý křesťanských postojů, přesto může zažívat od duchovního přijetí, neboť duchovní bude stále tím, kdo s dotyčným spolutrčí. A to může být znamením pro člověka, který nezná křesťanské postoje, že duchovní je znamením a nástrojem vnitřního spojení Boha s člověkem v utrpení. Ovšem to vyžaduje od duchovního důvěryhodnost svědka a zvláště souhru jeho slov a činů.¹⁹⁹

A právě když je duchovní důvěryhodným svědkem, může se hlubokým prožíváním pravdy o vykoupení světa a člověka přiblížit k strádání a problémům lidí i celých rodin.²⁰⁰

Pohled na Boží Trojici jako pravzor empatie na základě lásky

V této souvislosti může nám na mysl přijít otázka, kde k tomu brát neustále sílu a vzor přístupu k utrpení druhého. Pomáhající profese je velmi náročnou službou. Sílu a vzor můžeme hledat v Trojjediném Bohu. Boží Trojice spočívá v třech božských osobách – Otci, Synu a Duchu. Tyto tři božské osoby mají jednu Boží přirozenost. „Osoba je kupříkladu ten kdo poznává a kdo chce, ovšem přirozenost představuje schopnost poznávat a chtít.“²⁰¹ V Bohu je tedy jediná poznávající schopnost, ale zároveň jsou tam tři poznávající a též i tři chtějící. Přirozenost je tedy to, co osobě náleží a co může i darovat. Naproti tomu osoba se nemůže druhému předat, neboť by pak nebyla sama sebou. Otec je první darující a Syn je první obdarovaný, vzápětí Syn pak Otce napodobuje a vše, co od Otce obdržel, jemu navrací. Otec je druhý obdarovaný.²⁰²

*„Dát život druhému je v Trojici nevyhnutelně spojeno s nabídnutím vlastního života za druhého. Bůh tak opravdu věčně dokonale miluje, protože nikdo nemá větší lásku než ten, kdo pokládá svůj život za své přátele (srov. Jan 15,13).“*²⁰³

¹⁹⁸ Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

¹⁹⁹ Srov. OPATRŇY, M. Srovnání pohledů Jana Pavla II. a Benedikta XVI. na utrpení z pastorálního hlediska. *Theologos – teologická revue*, 2011, roč. 3, s. 66–67.

²⁰⁰ Srov. JAN PAVEL II., Největší láska. s. 227.

²⁰¹ POSPÍŠIL, C.V. *Teologie služby: Kniha (nejen) pro ty, kdo se věnují křesťanské charitě a diakonii*. s. 170.

²⁰² Srov. Tamtéž, s. 170.

²⁰³ Tamtéž, s. 170.

Duch Svatý je Boží přirozeností natolik, že je dokonalou součástí přirozeností, vzájemným Darem Otce a Syna, Bůh je sám sobě Darem a tím následně zůstává vůči světu transcendentní, což plně znamená, že je nezávislý na okolním světě. Jak již bylo řečeno, osoba je nepředatelná, přesto v pojetí křesťanské lásky, v přebývání v druhém, které se nachází v Trojici, je dokonalou jednotou a zachovávající identitou druhého darujícího a obdarovaného. Zde láska druhého nepohlcuje, právě naopak, má k němu úctu, cítí jeho odlišnost. Právě v lásce se osoba plně realizuje, když daruje, co má, a pokládá život za milovaného. Kdo však takto miluje, cítí radost i utrpení druhého, a jde to ještě dál, neboť pro milujícího je utrpení milovaného horší než jeho vlastní bolest. Který otec by raději nezemřel místo vlastního syna, kdyby se tato možnost naskytla? Utrpení Ježíše Krista je nám vzorem úplného sebedarování – vylití Boží lásky na celé lidstvo. Proč o tom mluvíme?²⁰⁴

„Veškeré naše soucítění s druhým, veškerá schopnost empatie, schopnost hlubokého porozumění druhému, přijetí druhého, tolerance, to vše má svůj poslední základ v Trojjediném.“²⁰⁵

Ten, kdo je schopen takové lásky, kdo takto jedná, kdo se o to snaží, se Bohu připodobňuje, Boha zakouší a poznává. Ježíš nás tímto uvádí do tajemství Trojice, což není teorií, ale konkrétní praxí sebedarující lásky. Tento pohled je základním postojem opravdového křesťana, jenž je v osobě duchovního velkým přínosem pro druhého člověka.²⁰⁶

A právě v tom vzniká prostor pro činnost dotyčného, který má za úkol pomoc poskytnout. Hlavní součástí je navázání kontaktu, rozvinutí komunikace, zahájení rozhovoru, který směřuje k uchopení problému, ve kterém se druhý nachází. Nelze přitom opomenout diskrétnost a další náležitosti, které jsou úkolem interventa. Zde je místo pro často zmiňovanou empatii, trpělivost a vstřícnost či ochotu k naslouchání. Právě tyto aspekty umožňují interventovi rozlišit, v jakém stavu se druhý nachází, a následně může postřehnout jeho další potřeby, které by byly pro něj prospěšné. Tím může být duchovní pomoc, která v případě druhého může znamenat existenciální význam, jenž v jeho životě bude hrát důležitou roli. Ze strany intervenčních týmů, které se věnují pomoci na různých úrovních, jde vždy o snahu poskytovat co možná

---

²⁰⁴ Srov. POSPÍŠIL, C.V. *Teologie služby: Kniha (nejen) pro ty, kdo se věnují křesťanské charitě a diakonii*. s. 171–173.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 173.

²⁰⁶ Srov. Tamtéž, s. 173–174.

nejkomplexnější pomoc, přičemž hlavním a zásadním kritériem je opravdový zájem o druhého.²⁰⁷

I obyčejné malé setkání např. při převozu pacienta může v lidech zanechat povzbuzující nový impuls do života. Při rozhovoru uvádí Burget, jak přistupuje k druhému člověku. Dříve než začne s někým mluvit, nejprve vizuálně jej tzv. osonduje, aby zjistil, jak na tom dotyčný je, neboť pokud je člověk v komfortu, nebo naopak v nějaké krizi, je to na něm vidět, a následný rozhovor či vyptávání by mu mohlo spíše ublížit. Někdy se neformální rozhovor rozvine a někdy cesta probíhá v mlčení.²⁰⁸

Láska která se projevuje ve službě druhým lidem, nás připodobňuje Bohu, který je čirým úkonem bytí, poznání, lásky, sebedarování, dává se nám v uskutečňování a naplňování naší činnosti vycházející z naší činnosti vůči bližnímu. To znamená, že Bůh nám není přidělen za určitý dobrý čin, ale hlavně, a to je důležité, že Bůh je již přítomen v těchto činech. Tak jako setkání Milujícího s Milovaným přesahuje všechnu literaturu, tak při činech lásky se můžeme těšit z čehosi nevypověditelného. Svatý František na sklonku svého života uvádí, co bylo rozhodující při setkání s Bohem. Při věnování se charitativní službě malomocným se upřímným pohledem pod povrch této služby to nepříjemné a odporné stalo sladkostí duše i těla. To nám dobrotivý Bůh dává pocítit podobně.²⁰⁹

3.3.1 Spirituální dimenze v praxi záchranářů

Doposud jsme si popsali, čeho se týká spirituální dimenze, co má společného spiritualita a psychologie. Kdy je třeba brát v úvahu spirituální rozměr a za jakých možností, následně pak jakou hraje úlohu ve smyslu života a vztahů. Potom v popisu naděje, důvěry a lásky jsme se dozvěděli, jak jsou tyto body důležité pro podání účinné pomoci druhému. V této části si řekneme, jak se spirituální rozměr v naší republice prakticky uplatňuje a jakých činností se týká.

Křesťanská policejní asociace

Důležitým úkolem křesťanů je po celém světě je vydávat svědectví o Kristu. Těž i u křesťanských policistů je tento úkol, který však je zaměřen na policejní prostředí. Křesťanská policejní asociace byla utvořena v roce 2011, kdy se ustanovující synody

²⁰⁷ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

²⁰⁸ Srov. Rozhovor s řidičem sanitního vozu Ladislavem Burgetem 7. 2. 2012, Prostějov. (viz. příloha č.1)

²⁰⁹ Srov. POSPÍŠIL, C.V. *Teologie služby: Kniha (nejen) pro ty, kdo se věnují křesťanské charitě a diakonii*. s. 56–57.

zúčastnili představitelé církví Římskokatolické, Československé husitské, výkonný ředitel Christian Police Association (CPA Velká Británie), prezident Character Solutions International, člen Pointman Leadership Institute (PLI) a policejního prezidia. Z tohoto výčtu, jenž není úplný, je vidět, že toto sdružení ČR není ve světě ojedinělé.²¹⁰

Křesťanská policejní asociace je občanským sdružením na území České republiky. Je to nezisková organizace se zaměřením na příslušníky Policie, na zaměstnance Policie i na studenty policejních škol. Sdružuje členy bez ohledu na rasu, původ, politické smýšlení či dosaženou hodnotu ve služebním poměru, kteří jsou členy křesťanských církví a vyznávají jejich hodnoty. Toto sdružení stojí na přísně ekumenickém základě, sdružuje lidi, kteří žijí podle křesťanských zásad.²¹¹

Tato nezisková organizace byla oficiálně přijata jako člen ICPF – Mezinárodního křesťanského policejního společenství dne 10. března 2012.²¹²

Hlavním cílem asociace je podpora profesní etiky svých členů, péče o společenství a zvěstování evangelia. Dále do její činnosti spadají osobní rozhovory, uskutečňování solidarity a soudružnosti mezi členy a kolegy. Pomoc Křesťanské policejní asociace je nabízena rodinám policistů, podpora sociálních aktivit je poskytována lidem v nouzi, vězňům a lidem, kteří jsou závislí na drogách či jiných omamných látkách.²¹³

Také jedna z činností KPA je konání bohoslužby „Za bezpečí“, která se koná každý čtvrtek v měsíci. Důvodem tohoto setkání při bohoslužbě je vyprošovat si v modlitbě pokoj a bezpečí, také vzpomenout na ty kteří každodenně konají službu u policie a hasičů. Do modlitby jsou zahrnuti i padlí a oběti tresných činů a mimořádných událostí. Setkání se vždy koná v kostele Nanebevzetí Panny Marie a sv. Karla Velikého na Karlově v Praze.²¹⁴

---

²¹⁰ Srov. BŘEČKA, A. Křesťanská policejní asociace. *Rescue report*, 2011, roč. XIII, č. 4, s. 20–21.

²¹¹ Srov. Tamtéž, s. 20–21.

²¹² Srov. LAŇKA, J. Křesťanská policejní asociace, Domů [Internet] 14.4.2012 –[14.4.2012]. <<http://kpacz.cz/>>.

²¹³ Srov. BŘEČKA, A. Křesťanská policejní asociace. *Rescue report*, 2011, roč. XIII, č. 4, s. 20–21.

²¹⁴ Srov. LAŇKA, J. Křesťanská policejní asociace, Domů [Internet] 14. 4. 2012 –[14.4.2012].<<http://kpacz.cz/>>.

Hasičské poutě

Hasičské poutě na Svatém Hostýně se postupně stávají tradicí.²¹⁵ Těchto poutí se nezúčastňují jen samotní členové, ale společně s nimi přicházejí i jejich rodiny a děti. Nyní se blíže podívejme, co přináší tato pout' .²¹⁶

V roce 1993 zorganizoval Okrsek dobrovolných hasičů Kašava pout' u příležitosti svátku svatého Floriána, který se slaví 4. května. Tím položili základ nové tradice, nyní se hasičská pout' koná každoročně.²¹⁷

Při pouti se v průvodu nesou prapory hasičů, které byly již dříve požehnány na Hostýně. V rámci 10. výročí těchto poutí došlo k ocenění profesionální a dobrovolné hasičské činnosti a zároveň k požehnání nového praporu a sošky svatého Floriána. Díky hasičským poutím byla postavena na Svatém Hostýně kaplička

sv. Floriána. V souvislosti s poutí jsou pro návštěvníky připraveny prohlídky hasičské historické techniky i dobových kostýmů. Především však tyto poutě jsou zdrojem setkání odborníků a specialistů, kteří čerpají duchovní obohacení pro svoji činnost. Následně Svatý Hostýn slouží díky svému zázemí i pro různá setkání hasičů i mimo tuto pout' .²¹⁸

Další slavnostní příležitosti se spirituální dimenzí pořádané složkami IZS

V historii vznikala hasičská sdružení v souvislosti se vzájemnou pomocí a ve spolupráci se starostou obce a místními faráři. V návaznosti na tuto spolupráci pak vznikaly hasičské prapory s hesly „*Bohu ke cti, lidem ku pomoci.*“²¹⁹ Tyto prapory byly následně slavnostně žehnány za přítomnosti celé obce.

V Kladrubech se nechali inspirovat návštěvou Rakouska, kde při bohoslužbě koncelebrovalo plno kněží, kteří byli oblečeni v hasičských ornátech. To v naší zemi není obvyklé. Proto nechali ušít přímo hasičský ornát při příležitosti 110. výročí založení Sdružení dobrovolných hasičů. Text „*Bohu ke cti, lidem ku pomoci*“, který

---

²¹⁵ Tyto profesní poutě uskutečňují také další obory, které lze řadit mezi záchranáře. Existuje například pout' lékařů a pracovníků ve zdravotnictví, kteří jsou součástí IZS.

²¹⁶ Srov. POSPÍŠIL, M. Desátá Jubilejní hasičská pout' [Internet] 2003. -[11. 4. 2012]. <http://www.hostyn.cz/hostyn_old/hasici_03.htm>.

²¹⁷ Srov. Tamtéž.

²¹⁸ Srov. POSPÍŠIL, M. Desátá Jubilejní hasičská pout' [Internet] 2003. -[11. 4. 2012]. <http://www.hostyn.cz/hostyn_old/hasici_03.htm>.

²¹⁹ Srov. HANINA, E. Sbor dobrovolných hasičů Těšetice [Internet] 28. 3. 2012 – [5. 4. 2012]. <http://www.prodh.cz/blogy/index.php?stranka=tesetice&blog=sdh&id_clanek=2174&id_kategorie=4403>.

byl vyšit na ornát, se často shoduje s texty, které jsou na praporech hasičů. To dokládá spojitost mezi spirituální dimenzí a hasiči.²²⁰

Také je nutno uvést žehnání policejního praporu u Pohotovostní motorizované jednotky hlavního města Prahy při příležitosti 55. výročí vzniku založení. Uvedený slavnostní akt byl prvním duchovním aktem této jednotky od pádu totalitního režimu. Do popředí práce jednotky tak vstupují vyšší křesťanské hodnoty, jako jsou ochrana spravedlnosti, práva a svobody v pohledu odpovědnosti za druhé. Vzniká tak profesionální přístup, v němž se nacházejí ony zmíněné křesťanské hodnoty, které utvářejí službu policisty v to, čím by opravdu v očích lidí měl být.²²¹

Vzpomínkové a jiné akce se spirituální dimenzí pořádné složkami IZS

V souvislosti s tragickými událostmi se také konají různá setkání, bohoslužby ve výroční den této události,²²² kdy toto společné prožití posiluje zvládání situace všech pozůstalých i samotných záchranářů. Zhotovení pomníku na onom místě, vložení kříže na něj a zapálení svíčky je úkon s křesťanským charakterem, jenž nám pomáhá se s danou událostí vyrovnat.

Nyní se ale zaměříme na neštěstí, kdy i zde se projevuje spirituální dimenze. Po nehodě tramvaje v Ostravě se po šesti týdnech konala ekumenická bohoslužba. Místní kostel byl zcela zaplněn, neboť přišli blízcí a příbuzní obětí a mnozí další. Zapálit symbolickou svíčku za zemřelé mohl kdokoliv. Po roce, když se opět uspořádala bohoslužba, již přišlo lidí o něco méně, ale přítomna byla i jedna z obětí, která zahrála na housle. Přítomen byl i řidič, který byl z neúmyslného zranění obviněn. I pro něj tento okamžik musel mít velký význam, neboť mohl vidět že zraněná oběť je v pořádku.²²³

Při neštěstí ve Zlíně zemřeli dva chlapci, jeden na místě a druhý po 14 dnech v nemocnici. Po této události proběhl briefing, kde byla i policejní psychologka.

---

²²⁰ Srov. SVÁČEK, M. Hasiči v Kladruzech nechali vyšit první floriánský ornát. *Alarm revue*, 2011. roč. XXI. č. 4, s. 40.

²²¹ Srov. KOUDELKA, J. *Žehnání nového praporu Pohotovostní motorizované jednotky*. [Internet] 3. 9. 2011 – [4. 4. 2012]. <<http://www.kpacz.cz/index.php/lanky/26-ehnani-noveho-praporu-pmj>>.

²²² Srov. Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9.2.2012, Zlín. (viz. příloha č. 4)

²²³ Srov. HUMPL, L. *Psychosociální péče o osoby zasažené mimořádnou událostí*. [Internet] 15. 6. 2009 – [28. 2. 2012]. <<http://www.zdn.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/psychosocialni-pece-o-osoby-zasazene-mimoradnou-udalosti-429723>>.

Probíhalo i sezení u hasičů, kde se poskytovala i pomoc pozůstalým v rodině. Následně byla sloužena mše za oba chlapce a jejich rodiny v Provodově.²²⁴

3.3.2 Duchovní ochránci policistů, hasičů a zdravotníků

Každý z nás již nosí jméno některého ze světců, ve kterém má svého přímluvce u Boha. Též i jednotlivé profese jsou svěřeny pod patronáty světců. Pocit, že dlíme pod něčí ochranou, nám může být nápomocen ve zvládnání těžkých situací. K tomu můžeme i dodat pohled na světce, kteří se svým životem zapsali do podvědomí lidí, již si je pak zvolili nejen jako své vlastní ochránce, ale i pro různé profese.

Nyní se budeme zabývat, jakou spojitost mají svatí s policisty, hasiči a zdravotníky. V rozhovoru uvedl MP, že člověk „*by neměl zůstat sám*“²²⁵ – to myslel ve vztahu mezi spolupracovníky.²²⁶ Dále však můžeme říci, že každý má svého anděla strážného²²⁷ i svatého podle svého jména, a zároveň se mu dostává ochrana patrona dané profese, kterého může prosit o pomoc.²²⁸

Patroni dispečerů

Velmi důležitou složkou IZS jsou dispečeré. I oni mají svého patrona. Je jím přímo archanděl Gabriel, který je zmiňován v Bibli v knize Daniela, kde vykládá nesrozumitelná vidění.²²⁹ Také v Lukášově evangeliu se zjevuje v chrámu Zachariášovi, kde oznamuje narození jeho syna a zvěstuje narození Mesiáše. „*Možná právě pro ono milosrdenství spojené se zvěstováním se stal patronem právě dispečerů.*“²³⁰

Patroni policistů

Nejprve zde můžeme jmenovat sv. Michaela, jehož jméno znamená „*Kdo jako Bůh*“. Setkáváme se s ním v Bibli ve starozákonní Knize proroka Daniela, kde se o svatém Michaelovi mluví jako o ochránci, který dohlíží spolu s ostatními anděly na národy. V novozákonní Knize Zjevení svatého apoštola Jana ve 12. kapitole Michael hájí

²²⁴ Srov. Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9.2.2012, Zlín. (viz. příloha č. 4)

²²⁵ Rozhovor s velitelem hasičů MP 12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

²²⁶ Srov. Rozhovor s velitelem hasičů MP 12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5)

²²⁷ Srov. ALTRICHTER, M. *Archanděl Michael Dynamický obhájce života – vhléd do života andělů.* s. 273.

²²⁸ Srov. *Katechismus katolické církve.* č. 956.

²²⁹ Srov. TARZIA, A. *Svatí na každý den.* 3. díl. s. 453.

²³⁰ BŘEČKA, T. *Svatí patroni, Policisté, hasiči a světci.* *Rescue report*, 2010, roč. XII, č. 6, s. 35.

ženu a jejího právě narozeného syna. A v Listu sv. Judy se vypráví o záchraně spravedlivého. Z tohoto důvodu byl Michael zvolen za patrona policejních sil.²³¹

Další velkou postavou je svatý Sebastián, který byl velitelem prétoriánské korhoty čili Diokleciánovy osobní císařské stráže. Bylo to v době, kdy ještě křesťanství nebylo uznáváno. Byl vysokým důstojníkem a svoji víru v křesťanství skrýval, proto mohl lépe poskytovat pomoc uvězněným a dávat útěchu pronásledovaným. Když se císař dozvěděl, kým Sebastián je, odsoudil jej na smrt jako terč pro lukostřelce. Svatý Sebastián je patronem hasičů, lučišníků a policie, neboť byl ochráncem císaře jako voják a jako obránce víry.²³²

Patroni hasičů

Mezi nejznámější patrony hasičů patří svatý Florián. Žil v době kdy vládl císař Dioklecián, který krutě pronásledoval křesťany. Když se jako veterán římského vojska Florián dozvěděl o umučených křesťanech, z nichž někteří byli i jeho bývalí vojáci, přišel k nim, aby sdílel jejich osud. Byl vyslýchán a přemlouván, aby se zřekl víry. Když viděli, že jej nepřinutí, byl následně zmrskán a s kamenem přivázaným na krku vhozen do řeky Emže.²³³

Jedna legenda vypráví o svatém Floriánovi, že odvrátil požár města díky modlitbě s jedním vědrem vody. Proto je znázorňován sv. Florián jako římský voják, který drží v ruce vědro a lije vodu na hořící dům. Svatého Floriána můžeme často vidět na hasičských stanicích.²³⁴ A jak mi potvrdil při rozhovoru Ženata, „hasiči na něj nedají dopustit“.²³⁵

Mezi další patrony hasičů patří svatá Barbora, která byla pro křesťanství mučena bičováním, pak měl být použit oheň, který záhadně vyhasl. Potom ji její vlastní otec sťal. Vtom náhle sletěl blesk z nebe a sežehl otce na popel. Nejspíš proto je svatá Barbora patronkou hasičů.²³⁶

Patroni zdravotníků

Konkrétní patrony zdravotnického záchranného sboru nikoho přímo nenacházíme, spíše se naše pozornost obrátí na svaté, kteří se ve svém životě zabývali lékařstvím.

²³¹ SROV. TARZIA, A. *Svatí na každý den*. 3. díl. s. 451.

²³² SROV. TARZIA, A. *Svatí na každý den*. 1. díl. s. 88–91.

²³³ SROV. PETRŮ, C.L. *Dnes ke mně mluví*. s. 109.

²³⁴ SROV. BŘEČKA, T. Svatí patroni, Policisté, hasiči a světci. *Rescue report*, 2010, roč. XII, č. 6, s. 36.

²³⁵ Rozhovor s psychologem kpt. Markem Ženatou HZS Jmk 19.12.2012, Brno. (viz. příloha č. 7)

²³⁶ SROV. TARZIA, A. *Svatí na každý den*. 4. díl. s. 317.

Svatých, které bychom na tomto místě mohli jmenovat, je mnoho, vybereme proto jen některé.

Svatý Kryštof, jenž podle legendy přepravoval lidi přes řeku, se stal patronem řidičů. Tím, že byl Kryštof velké a silné postavy, stal se patronem všech, kdo zastávají těžkou práci.²³⁷

Z dalších významných českých světců můžeme jmenovat svatou Anežku Českou, která odmítla nabídku ke sňatku a začala se věnovat chudým. Ze svého věna postavila roku 1231 špitál, ve kterém se pečovalo nejen o nemocné, o poutníky na cestách a lidi bez přístřeší, chudé či pronásledované.²³⁸

Mezi patrony lékařů patří i evangelista Lukáš. Ačkoliv byl lékař, přesto větší pozornost se váže na sepsání jednoho evangelia, které je z hlediska stylistické a jazykové úpravy nejpestřejší ve slovech.²³⁹

---

²³⁷ Srov. TARZIA, A. *Svatí na každý den*. 3. díl. s. 127.

²³⁸ Srov. TARZIA, A. *Svatí na každý den*. 4. díl. s. 210.

²³⁹ Srov. Tamtéž, s. 101.

Závěr

Záměrem diplomové práce „*Krizová intervence v náhlých mezních životních situacích s podporou duchovní pomoci*“ bylo zjistit, zda může spirituální dimenze, s obsahem víry v Boha pomoci policistům, hasičům a zdravotníkům ke zvládnání stresových situací, se kterými jsou konfrontováni při výkonu své služby. Odpověď na otázku zdali může víra v Boha pomoci, jsme hledali z hlediska smyslu utrpení člověka, kde jsme se následně ubírali cestou důvěry, naděje a lásky. Toto tři body vyvrcholily v odevzdání se zcela do Boží přítomnosti, jenž nám pomáhá vše konat ve vztahu lásky k Bohu a k lidem. Ačkoliv mnoha případech je v pomoci policistům, hasičům a zdravotníkům uplatňovaná psychologie a v těchto situacích má nezastupitelné místo, přesto v transcendentních otázkách nastupuje spirituální dimenze a tuto rozdělenou činnost psychologie a spirituality jsme si vysvětlili, že spirituální dimenzi nelze opomenout z komplexní péče o člověka.

V první kapitole jsme se seznámili s tím, co se skrývá pod pojmem „Krizová intervence“. Též zaznělo, že krizi lze vnímat nejen v negativním smyslu, ale může být chápána i v pozitivním pohledu. Následně bylo třeba se zabírat tím, co krizi způsobuje a jaké jsou příčiny vzniku krize a typologii.

Nutno podotknout, že v druhé kapitole jsou použity výpovědi z rozhovorů, aby čtenáři byl reálněji podán výklad o událostí, se kterými jsou policisté, hasiči a zdravotníci neustále konfrontováni, jak negativní události na ně působí. V části trauma bylo popsáno, že jde o pronikavou tíseň a stres, že vyrovnání se s tím vyžaduje na člověka velkou námahu, která podráždí smysl života člověka. A i když jsou členové policie, hasičů a zdravotníků připravováni na vážně situace, přesto může dojít k posttraumatické stresové reakci, neboť negativní situace se neustále opakují. A jejich prožitky jsou nad rámec běžné lidské zkušenosti.

Ve druhé kapitole je zařazena část, věnovaná otázce, čím vším by měl být vybaven policista, hasič a zdravotník, například se to týká nezdolnosti, houževnatosti a copingu. Následně je zde uveden výčet pracovní činností složek ISZ. A poslední

dvě části se dotýkají utrpení, jež je způsobeno událostí ohrožující na životě fyzicky i psychicky, což se týká setkáním s utrpením a se smrtí.

Ve třetí kapitole je otevřeno téma komplexní péče o člověka, kde jsme hovořili o komplexní péči o člověka. V rámci této práce je v pojmu komplexní péče zahrnuta supervize, poradenská činnost a duchovní pomoc–doprovázení, kde byl převážně popsán spirituální rozměr.

Následně blíže byla popsána co je to supervize, jež je důležitým prvkem k vytváření nových postupů a reflektování dosavadní činnosti, to bylo ukázáno na příkladu Balintovnské skupiny, jež má podíl, jak uplatňovat supervizi do činnosti pomáhajících profesí.

V části poradenská činnost byl čtenář seznámen, kde hledat pomoc v nesnázích, které organizace se k tomu věnují a jakou poskytují.

Jelikož spiritualita se týká osoby člověka jeho vztahů a smyslu života, je k tomu pojednáno v pohledu utrpení, kde se nejprve zamýšlíme, jak o utrpení mluví Frankl, jež člověk musí pro něco žít a pak, jak utrpení chápe křesťanství podle vzoru Krista.

V následující části zvané důvěra bylo nám přiblíženo, že se jedná o nezbytný prvek v pomáhajících profesích. Poté bylo pojednáno o naději, která je též nutným předpokladem k pomoci. A toto vše bylo zastřešeno láskou, která je nutným pojítkem mezi důvěrou a nadějí. Též jsme připojili, že láska je tažným motorem k pro vlastní konání pomáhající profesí. Kde od ní se odvíjí již vstup do služby, empatie vůči druhému a tento vzor jsme našli v Boží Trojici.

A v poslední části jsme se seznámili s různými situacemi, kde se spirituální rozměr prakticky uplatňuje. K tomu byl připojen i popis několika světců, jež se stali patroni různých profesí.

Z uvedených svědectví a rozhovorů lze vyčíst, že duchovní stránku člověka nelze opomíjet. Že také v utrpení, s nímž se policisté, hasiči a zdravotníci neustále setkávají, lze nalézat smysl života. Díky tomu lze říci, že život nemůže stát pouze na lidských základech, ale na vyšších hodnotách jímž je Bůh. V tomto lze spatřovat pomocnou ruku pro všechny policisty, hasiče a záchranáře, kteří se ocitli v nesnází vlivem těžkých zásahů.

Na závěr lze použít slova z liturgie. „*Jděte ve jménu Páně*“²⁴⁰ a „*Nyní můžeš Pane propustit svého služebníka podle svého slova v pokoji*“ (Lk 2,29). Neboť v těchto slovech vidíme výzvu, v neustálou Boží přítomnost a lásku, zároveň však odpověď služebníka v činu, který se neptá, ale následuje, koná a tudíž druhým pomáhá, v síle Boží lásky.²⁴¹

---

²⁴⁰ *Český misál*. s. 52.

²⁴¹ Srov. Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc. (viz. příloha č. 2)

Anotace

Příjmení a jméno: Zahálka Michal

Instituce: Katedra křesťanské výchovy CMTF UP v Olomouci

Název diplomové práce: *Krizová intervence v náhlých mezních životních situacích s podporou duchovní pomoci*

Vedoucí: Mgr., Mgr. Petra Sobková

Počet stran: 131

Počet příloh: 10

Počet titulů bibliografie: 67

Klíčová slova: krizová intervence
                          mezní životní situace
                          duchovní pomoc–doprovázení
                          spiritualita
                          policie, hasiči, zdravotníci
                          utrpení

Diplomová práce nahlíží na utrpení v mezních životních situacích, s nimiž jsou policisté, hasiči a zdravotníci neustále konfrontováni. Nejprve je na toto téma pohlíženo z pohledu psychologie v rámci krizové intervence. Dále jsou podrobně popsány a rozebrány mezní životní situace, jimž jsou záchranáři v rámci své práce vystavováni. Následně je otevřeno téma komplexní péče o záchranáře. Uvedena je psychologická pomoc člověku v rámci supervize a poradenské činnosti a na závěr je zdůrazněn spirituální rozměr pomoci člověku. Zde je otevřeno téma křesťanské lásky a pomoci po vzoru Ježíše Krista. V tomto pojetí jsou zde hledány cesty k uchopení utrpení a smyslu života v setkání s mezní životní situací.

Bibliografie

- Alarm revue hasičů a záchranářů.* Praha: Vyd. Hasičské vydavatelství a nakladatelství Fire Edit. ISSN 1801-6758.
- ALTRICHTER, M. *Archanděl Michael Dynamický obhájce života–vhled do života andělů.* 1. vyd. Olomouc: Refugium Velehrad–Roma, 2009. ISBN 978-80-7412-033-6.
- BAŠTECKÁ, B., GOLDMAN, P. *Základy klinické psychologie.* 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-550-4.
- BENEDIKT XVI., *Spe Salvi.* Encyklika. 1. vyd. Praha: Paulinky, 2008. ISBN 978-80-86949-41-3.
- Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona.* Český ekumenický překlad. 6. přepracované vyd. Praha: Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5.
- Český misál,* 1. vyd. Praha, Vydáno ve Vatikáně pro potřebu římskokatolické církve v Československu, 1983.
- Dokumenty II. Vatikánského koncilu.* 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN80-7192-467-9.
- FRANKL, V. E. *Lékařská péče o duši.* 1. vyd. Brno: Cesta, 1994. ISBN 80-85319-39-X.
- FRANKL, V.E. *A přece říci životu ano: Psycholog prožívá koncentrační tábor.* 1.vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1996. ISBN 80-7192-095-9.
- GEIST, B. *Psychologický slovník.* 2. vyd. Praha: Vodnář, 2000. ISBN 80-8622-607-7.
- HARTL, P. *Psychologický slovník.* 1. vyd. Praha: Jiří Budka, 1993. ISBN 80-90 15 49-0-5.
- JAN PAVEL II., *Největší láska.* Vytištěno pro vnitřní potřebu římskokatolické církve v České republice, Další neuvedeno.
- JANKOVSKÝ, J. *Etika pro pomáhající profese.* 1. vyd. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-329-6.
- KALINA, K. *Terapeutická komunita: Obecný model a jeho aplikace v léčbě závislosti.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 2008, ISBN 80-2472-449-9.

- KASTOVÁ, V. *Krize a tvořivý přístup k ní: Typy životních krizí jejich dynamiky a možnosti krizové intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-365-X.
- Katechismus katolické církve*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-488-1.
- Katolický týdeník*. Praha: Katolický týdeník. ISSN 0862-5557.
- KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 7. vyd., v SNP 2. – rozšířené a doplněné. Praha: SPN – Pedagogické nakladatelství, 2005. ISBN 80-7235-272-5.
- KOPŘIVA, K. *Lidský vztah jako součást profese: psychoterapeutické kapitoly pro sociální, pedagogické a zdravotnické profese*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-150-9.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Hořet, ale nevyhořet*. 2. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012. ISBN 80-7178-835-X.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Pozitivní psychologie: odpuštění, smiřování, překonávání negativních emocí, radost, naděje*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-835-X.
- KUSHNER, H. S. *Překonat strach: Jak se radovat ze života ve světě plném hrozeb*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad. 2010. ISBN 978-80-7429-062-6.
- LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2.vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.
- Ministerstvo vnitra Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Standardy psychosociální Krizové pomoci a spolupráce zaměřené na průběh a výsledek*. 1. vyd. Praha: MV – GŘ HZS ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-51-8.
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie: přehled základních oborů*. 1. vyd. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-443-8.
- OPATRNÝ, A. *Pastorační péče v méně obvyklých situacích. Část II*. 1. vyd. Praha: Pastorační středisko sv. Vojtěcha při AP, 2001. ISBN neuvedeno.
- OPATRNÝ, M. Srovnání pohledů Jana Pavla II. a Benedikta XVI. na utrpení z pastorálního hlediska. *Theologos – teologická revue*, 2011, ISSN 1335-5570.
- PAULÍK, K. *Psychologie lidské odolnosti*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2959-6.
- PETRŮ, C. L. *Dnes ke mně mluví*. 2., upravené vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003. ISBN 80-7266-130-2.

- POSPÍŠIL, C.V. *Teologie služby: Kniha (nejen) pro ty, kdo se věnují křesťanské charitě a diakonii*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-748-1.
- PRAŠKO, J. a kol. *Stop traumatickým vzpomínkám: Jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-811-2.
- Rescue report*, Brno: Vyd. Sivilliana s. r. o. ISSN 1212-0456.
- ŘIČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-312-3.
- ŘIČAN, P. *Psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-547-4.
- SMOLÍK, P. *Duševní a Behaviorální poruchy*. 2. vyd. Praha: Maxdorf, 2002. ISBN 80-85912-18-X.
- ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krize psychologický a sociologický fenomén*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0888-4.
- ŠPATENKOVÁ, N. a kol. *Krizová intervence pro praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0586-9.
- TARZIA, A. *Svatí na každý den*. 3. díl. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN.80-7195-292-3.
- TARZIA, A. *Svatí na každý den*. 4. díl. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 80-7195-293-1.
- TAVEL, P. *Zmysel života podle V. E. Frankla*. Bratislava: IRIS, 2004. ISBN 80-89018-81-5.
- VIZINOVÁ, D., PREISS, M. *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD): psychologická pomoc obětem válek a katastrof*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-284-X.
- VODÁČKOVÁ, D. a kol. *Krizová intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.
- VYMĚTAL, Š. *Krizová komunikace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 802472510X.
- VÝROST, J. *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

Internetové odkazy

Bílý kruh bezpečí. [Internet] 2009. - [27.2.2012]. <<http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>>.

České sdružení dopravních nehod. [Internet] 2008. - [27.2.2012].
<<http://www.csodn.cz/nase-sluzby>>.

Český institut pro supervizi, Co je to supervize. [Internet] 2006. - [25.2.2012].
<<http://www.supervize.eu/supervizori/>>.

ČÍRTKOVÁ, L., SPURNÝ, J. *Péče o policisty po extrémních stresových situacích.* [Internet] 2008 – [17.1.2012].
<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2001/0012/pecopol.html>>.

Dobrovolní hasiči. O nás. [Internet] 7.11.2008 – [22.2.2012].
<http://www.dh.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=2>.

FAIRAJZL, J., HUBÁČ, J. *Sanitka.* [Internet] 12.1.2012 – [28.2.2012].
<<http://www.fdb.cz/film-popis-obsah/28528-sanitka.html>>.

HANINA, E. *Sbor dobrovolných hasičů Těšetice.* [Internet] 28. 3.2012 - [5.4.2012].
<http://www.prodh.cz/blogy/index.php?stranka=tesetice&blog=sdh&id_clanek=2174&idKategorie=4403>.

HUMPL, L. *Psychosociální intervenční služba o profesionály ve zdravotnictví.* [Internet] 21. 2. 2011 - [14.2.2012]. <<http://www.unbr.cz/Data/files/Konf%20MEKA%202011/03-Humpl-Brno%202011.pdf>>.

HUMPL, L. *Psychosociální péče o osoby zasažené mimořádnou událostí.* [Internet] 15.6.2009 - [28.2.2012]. <<http://www.zdn.cz/clanek/priloha-lekarske-listy/psychosocialni-pecce-o-osoby-zasazene-mimoradnou-udalosti-429723>>.

Kariéra v policii, O nás. [Internet] 2010 – [4.2.2012].
<<http://www.policie.cz/clanek/sluzebni-slib.aspx>>.

KOUDELKA, J. *Žehnání nového praporu Pohotovostní motorizované jednotky.* [Internet] 3.9.2011 - [4.4.2012]. <<http://www.kpacz.cz/index.php/lanky/26-ehnani-noveho-praporu-pmj>>.

KUBIŠOVÁ, M. *Psychosociální interveční služba.* [Internet] 1. 12. 2011- [21.2.2012].
<<http://download.pelhrimovskypodvecer.cz/7.1.2p.pdf>>.

LAŇKA, J. *Křesťanská policejní asociace*. [Internet] 14.4.2012 - [14.4.2012].
<<http://kpacz.cz/>>.

Linky důvěry. [Internet] 2006. - [27.2.2012]. <<http://www.capld.cz/show.php?sk=9>>.

Nadace Policistů a hasičů. [Internet] 2007. -[27.2.2012].
<<http://www.nadacepah.cz/stranka/statut/>>.

Organizační složky: Základní poslání Hasičského záchranného sboru ČR. [Internet] 2010 – [4. 2. 2012]. <<http://www.hzscr.cz/clanek/zakladni-poslani-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr-224110.aspx>>.

POSPÍŠIL, M. *Desátá Jubilejní hasičská pouť*. [Internet] 2003. - [11. 4. 2012].
<http://www.hostyn.cz/hostyn_old/hasici_03.htm>.

Psychosociální intervenční služba. [Internet] 2006. - [2-8.2.2012].
<<http://www.zzshmp.cz/vzdelavani-vyzkum/pis/>>.

Rafae. [Internet] 2008. - [27.2.2012]. <<http://www.rafae.cz/sdruzeni.html>>.

Remedium. [Internet] 2006. - [28. 2. 2012]. <<http://www.remedium.cz/vzdelavaci-programy/vzdelavaci-programy.php>>.

ŠTANČEL, M., VARGOVÁ, A., MAJDIŠOVÁ, D. *Sestra, Psychosociální podpora zdravotníků v krizových situacích*. [Internet] 12. 1. 2012 – [28. 2. 2012].
<<http://www.zdn.cz/clanek/sestra/psychosocialni-podpora-zdravotniku-v-krizovych-situacich-463109>>.

Tabulka s počty osob usmrcených v silničním provozu ČR, *Zdroj: Policejní prezídium, Ředitelství služby dopravní policie* [Internet] 2011- [25.2.2012]. <<http://www.autosap.cz/sfiles/a1-95.htm#neh2>>.

Zdravotnická záchranná služba ZK: Základní informace. [Internet] 2008 – [22. 2. 2012]. <<http://www.zszk.cz/?controller=page&action=show&id=63>>.

Seznam zkratek

BKB	Bezodkladná kombinovaná pomoc
CPA	Christian Police Association (Velká Británie)
ČR	Česká republika
HZS	Hasičský záchranný sbor
ICPF	Mezinárodní křesťanské policejní společenství
IZS	Integrovaný záchranný sbor
MKN	Mezinárodní klasifikace nemocí
MV	Ministerstvo vnitra
PIS	Psychosociální intervenční služba
PLI	Pointman Leadership Institute (USA)

Ostatní zkratky

atd.	a tak dál
č.	číslo
kpt.	kapitán
např.	například
npor.	nadporučík
obr.	obrázek
příl.	Příloha
s.	strana
srov.	srovnev
tzv.	takzvaný

Seznam příloh

Příloha č. 1	Rozhovor s řidičem sanitního vozu Ladislavem Burgetem 7.2.2012, Prostějov.	76
Příloha č. 2	Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc.	82
Příloha č. 3	Rozhovor s vyšetřovatelem požárů kpt. Vladimírem Nováčkem 13.10.2010, Brno.	88
Příloha č. 4	Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9.2.2012, Zlín.	92
Příloha č. 5	Rozhovor s velitelem hasičů MP 12.8.2011, Praha.	99
Příloha č. 6	Rozhovor s P. Jiřím Rousem s krizovým interventem policie ČR, 19.12. 2010, Brno.	106
Příloha č. 7	Rozhovor s psychologem kpt. Markem Ženatou HZS Jmk, 19.12.2012, Brno.	113
Příloha č. 8	Tabulka stresových životních událostí.	121
Příloha č. 9	Dohoda o účasti osob vykonávající duchovenskou službu na systému poskytování posttraumatické intervenční péče.	122
Příloha č. 10	Fotografie. (Foto autor diplomové práce, pokud není uvedeno jinak).	127

Přílohy

Příloha č. 1

Rozhovor s řidičem sanitního vozu Ladislavem Burgetem 7.2.2012, Prostějov.

Řidič sanitky pro převoz nemocných, raněných a rodiček.

Ladislav Burget,

po ukončení střední školy nastoupil na civilní službu k Saleziánské organizaci, která se věnuje o péči mládeže. Tato zkušenost mezi mládeží jej vedla k práci mezi lidmi. Proto nejprve nastoupil do nemocnice v Prostějově. Později když se objevila nabídka, jezdit jako řidič sanitního vozu pro převoz nemocných, zraněných a rodiček, přijal tuto možnost. Rozšířil si vzdělání které je nutné k řízení sanitního vozu a v této práci již setrval několik let od ukončení civilní služby.

Já Vám především děkuji, že jste si na mně udělal čas a krátce Vám řeknu úvodní slovo, že jsem bohoslovcem 5. ročníku Teologické fakulty v Olomouci. Se seminární přípravou pro kněžskou pastorační. A v rámci svých studií, jsem si vybral téma své diplomové práce *Krizová intervence v náhlých životních mezních situacích s podporou duchovní pomoci*. A v této souvislosti bych Vás oslovil s několika otázkami týkajícími se zásahových složek IZS, s tím, že u Vás by to bylo zaměřeno na převoz nemocných a raněných a rodiček.

Ze začátku bych, co jsme si projeli otázky tak nanečisto, bych se zeptal, co Vás přivedlo k této práci, jako řidiče sanitky.

K práci... Já jsem počítal, samozřejmě, když jsem udělal učňovské zařízení, kde jsem získal učňovský list. Tak nějak člověk toužil pracovat někde v kolektivu, kde se bude více méně něco tvořit rukama, než hlavou a kde člověk může něco přispět i k tomu, aby se druhým nekonaly nějaké špatnosti, ať to dělají policie hasiči, sanitky nicméně při takovém kolečku, kdy jsem sháněl práci, tak jsem obcházel tyto instituce a někde, kde se mohli tyto představy splnit, bylo to vlastně v nemocnici zde v Prostějově. Takže jsem začínal, v nemocnici, ne hned jako řidič sanitky, ale řidič, vlastně, který rozváží po nemocnici léky a sváží různé vzorky, zásobování. Tak jako každý řidič sanitního vozu začíná, tak musí projít tímto začátkem toho řidiče, aby rozpoznal v nemocnici kde co, jak je, co funguje, a aby získal nějaké ty schopnosti v řízení vozu, člověk se učí nejenom poznávat, ale i řídit vůz, tak přišla nabídka, abych si udělal trochu větší vzdělání, abych mohl jezdit se sanitkou, což jsem uvítal. Ve skrytu duše jsem s tím počítal už dříve samozřejmě a tak nějak to vlastně začalo, a už u toho pracuji několik let.

Takže to první seznámení by se dalo říct, to bylo ještě na vojně nebo?

Na civilní službě, ne přímo jako řidič sanitky, ale vzhledem k tomu, že člověk dělal civilní službu u saleziánů, kde jsme vlastně..., nebo hlavní náplní bylo nejenom opravovat kostely, ale i pomáhat druhým.

Takže toto Vás vedlo k tomu usednout za volant u sanitky?

Více méně ano.

Nyní se přesuneme kousek dál a přímo k profesi. Jaká je Vaše úloha, jako řidiče sanitky?

Mojí náplní, té mé pracovní činnosti, je vlastně převoz stabilizovaných pacientů z místa A do místa B. To znamená, že pokud já přijedu k nějaké dopravní nehodě, kde se nachází i lékař, tak vlastně převezu pacienta, který je už nějakým způsobem stabilizovaný a převezu ho do nějakého nejbližšího zdravotnického zařízení, kde jsou další lékařské postupy.

K těm nehodám jezdíte často?

Ne je to sporadicky. K dopravním nehodám jezdí vesměs sanitka s lékařem, a protože jezdím sám, jezdím jakoby v druhé lajně, ale samozřejmě výjimečně se stane i to, že jsme voláni i k dopravní nehodě, nebo i k jináči závažné situaci i my sami, pokud lékař je na výjezdu někde daleko. Tak potom samozřejmě ta činnost, naše činnost, se trochu mění, protože člověk musí tak nějak zjistit, co se kde stalo, jak se stalo, kdo potřebuje pomoc, a tu pomoc poskytnout.

M) Míváte nějaké služby třeba v noci, o víkendech, mimo pracovní vytížení během týdne.

Naše pracovní doba je nepřetržitá, my se střídáme po dvanácti hodinách, samozřejmě soboty, neděle, včetně svátků.

Ještě se zeptám. Už jste řekl, že při práci jezdíte sám. Stává se, že s Vámi jede zdravotní sestra při těch službách?

Ne, zdravotní sestra teď už nejezdí. Jezdíme buď sami, nebo tvoříme dvojposádku. Máme vozy s dvojposádkou a vozy, kde jezdí řidič sám, a v tom se střídáme. Takže jezdíme buď dva řidiči, nebo jeden řidič.

Ta dvojposádka, to je pro jaké události?

Je to proto, pokud ten pacient je zcela imobilní, tak jedeme dva, vlastně jezdíme dva, abychom pacienta mohli co nejšetrněji převést do toho zdravotnického zařízení. Pokud se jedná o pacienta, kde není potřeba dvou lidí, tak jede řidič sám. Pokud ta zdravotní stránka toho pacienta není natolik vážná, tak už je tam jen řidič.

Nyní se posuneme kousek dál. Když převážíte zraněné, kteří se zotavují po nějakém úraze, komunikujete s nimi o tom, o té nehodě, co se jim přihodilo? Nebo, když utrpěli nějaké vážné zranění, které má doživotní následky, tak jestli ti pacienti se na něco ptají, nebo o čem spolu hovoříte?

Spíše... Já se vždycky, než se začneme o něčem takovém bavit, nebo než vyslovíme nějaké to slovo, tak člověk si nejdřív toho člověka osonduje, v jaké je zrovna, v jaké se nachází zrovna pohodě, jaký má pocíty a tak, protože pokud ten člověk tu krizi má v sobě, tak je to vidět i navenek, tak člověk to pozná, a pak toho člověka při nějakým takovým „vyslýchání“ v uvozovkách by ho to trápilo. Takže, člověk se nejdřív podívá, jak na tom je, jak se tak jeví vlastně vizuálně, a podle toho se člověk rozhodne, jestli vůbec komunikuje, jestli s ním bude komunikovat, protože člověk ho nechce nějakým způsobem poranit vnitřně. Takže bavíme se samozřejmě s lidmi, když už třeba toho člověka tak osonduju, že by mohl být k té komunikaci, tak samozřejmě ta komunikace se většinou začíná tou událostí, co je potkala, ta událost, co všechno prožili v té dané situaci, co prožívají do teď doma, v zaměstnání, v nemocnicích, s kým se vlastně potkali v nemocnici, personál v nemocnici. Protože lidi hodně, vlastně to, posuzují podle toho, jak se k nim ten personál chová, a pokud se k nim chová špatně, tak se jim to špatně vstřebává tady ta událost, a je to pro ně daleko těžší, a je

to i na nich vidět. Samozřejmě se s nimi bavíme o jiných věcech, který třeba s touto situací nějak nesouvisí, a to je třeba společně známé v té obci, nebo se známe třeba odněkud osobně i...takže o společných věcech a tak. Člověk i tak nějak vysonduje, o čem ten člověk se chce bavit. Pokud ten člověk se nechce bavit, tak samozřejmě i ten převoz probíhá mlčky.

Když pokročíme k další otázce, kterou už budu směřovat přímo na Vás. Jak to na Vás působí, to, že neustále převážíte nějaké zranění, nějaké nemocné. Neustále jste konfrontován s těmi nepříjemnými událostmi druhých lidí?

(12: 14 – 12: 54 pomlka ohledně vrácení se předchozí otázce)

Objevuje se krize, neboli stres z toho, jak mnozí lidé zažili nepříjemné události, kdybychom se vrátili tady k té předchozí otázce?

Hm... Krize moje...Ta...hm...ta asi ne. Ten stres je tam samozřejmě daleko větší, protože člověk je, jak už jsem řekl, když jedeme sami, ten stres je velký, protože ta odpovědnost je defakto na mně všechna, a pokud se jedná o nějaké vypjaté situace, jako i porod, kdy člověk opravdu neví, co ho může potkat, mě člověka, který má pomáhat druhému, tak je to velký stres na mně, samozřejmě to zanechá, na ty další chvíle nějakou stopu, na mně, kdy člověk tak nějak prožije jakoby dno své psychiky. Hrábne si tzv. „na dno“ a samozřejmě těchhle těch situací se neodehrávají denně, je to samozřejmě občas, ale přicházejí. Přinejmenším mě ty situace těch lidí, mně třeba mrzí, že se jim staly, že člověk s nimi soucítí, a samozřejmě jim člověk přeje, aby se z toho dostali, aby neměli žádné, já nevím, nějaké trvalé následky doživotní, aby se s tím nějak vyrovnali velice dobře, ale ten stres ten je tam všude přítomný, ten je prostě vždycky při nějakých takových trauma událostech.

Tak to už jste mně odpověděl na další otázku. A třeba Vás ještě něco napadne. Každého, koho převážíte, je někdo kdo má zdravotní problémy, nebo se zotavuje po nějakém úrazu. To určitě na optimismu moc nepřidá, neboť neustále jste konfrontován s nepříjemnostmi druhých lidí. Už jste částečně naznačil, že člověk s těmi lidmi soucítí, také jste naznačil to, že ne vždy člověk s nimi může hovořit o tom, aby se jim ulevilo, neboť třeba zrovna v té chvíli nejsou na to v té chvíli disponováni. Co byste třeba mohl k tomu doplnit?

No, kolikrát k těm lidem mám pocit, nebo mám tak nějak vnitřní pocit, jim nějakým způsobem pomoc, né jenom v té dané situaci, kdy je odvezu, přivezu, prostě ošetřím a tak, ale protože se i s některými potkávám později, tak člověk má tak nějak tendenci jim pomoc jakoby nad rámec své pracovní povinnosti, někdy se to daří, ale někdy je hodně těžké odhadnout vlastně tu konkrétní pomoc. Ne každý ji snáší, nebo je přístupný k té pomoci a... hm...

Takže se snažíte též během, když je vidíte, třeba na chodbách je potkáváte, nebo převážíte, tak jenom je slovem povzbudit, nebo s nima pohovořit o obyčejných věcech, aby třeba oni přišli třeba na jiné myšlenky, nemyslí na tu nemoc.

To určitě ano, při tom potkávání se na chodbách v nemocnici nebo na ulici. Tam ten pozdrav proběhne, skoro vždycky, s někým se dá prohodit i několik dalších slov. Někdy člověk s nimi stráví i půl hodiny. Musím říci, že s některými došlo k navázání nějaké, nějakému kamarádství, přátelství spíše, k vzájemnému přátelství, kdy vlastně to přátelství trvá do dnešních dnů, a myslím si, že to bude trvat i déle, protože když to přátelství vzniklo, dejme tomu třeba před 10 lety a pořád trvá, tak člověk s tím počítá, že hned tak brzo neskončí. Ale potkáváme se s lidmi, vím, že i kolegové, tak nějak jsou na tom podobně. Samozřejmě si to jako spolupracovníci navzájem říkáme, kdo koho potkal, jak co se komu daří. Kdo koho přivezl známého, co jsme vezli třeba my, co jsem vezl třeba já. A s některými se setkávám třeba opakovaně při další situaci, třeba převozu, no a tak.

Ted'kom bych se zeptal, jak se připravujete na službu, že každé vydávání, nebo povykládání s někým nemocným, člověk ještě před tím musí někde něco načerpat, aby jako do té služby šel s nějakou takovou radostí, neboť horko těžko může někomu něco předat, nějaké radosti, když by sám vlastně tím nedisponoval?

Tak ten odpočinek je dvojitý: odpočívat doma, odpočívat v práci. Odpočinek doma, to je to takové odpočívání, jakoby aktivní dalo by se říct, kdy člověk se pohybuje v domácím prostředí a nemá před sebou ty pracovní povinnosti, člověk má hlavu plnou něčeho jiného a pak přijde do práce odpočatý, tak jako při té mé činnosti v zaměstnání člověk musí odpočívat, může samozřejmě fyzicky i duševně, tím že si člověk třeba lehne, odpočine, když je čas, nebo i při nějaké údržbě vozu, to je také taková dalo by se říct odpočinková činnost, sledování televize, čtení tiskovin a knížek, či rozmluva s kolegy, která mnohokrát také potěší a povzbudí. Samozřejmě mezi námi máme i ženy, ženy dispečerky, s kterými člověk prohodí pár slov a tím pádem se nějakým způsobem se zregeneruje, nějaké ty svoje síly. Odpočívám, samozřejmě pokud to jde, přes den toho odpočinku moc nebývá, spíš v odpoledních, večerních hodinách.

Co je pro Vás oporou, když některá z událostí v práci byla náročnější: úmrtí v sanitce, nebo těžko zvladatelný pacient, či jiné problémy. Jak se s tím vyrovnáváte? Ať už v práci, nebo potom ve volném čase.

Velkou oporou je samozřejmě vlastní rodina, jak už jsem zmínil to domácí prostředí, protože je to takový ostrov klidu, porozumění, lásky i samozřejmě starostí jako co se týče rodiny, že člověk, tak nějak se snažím a zatím se to daří, ty věci, ty pracovní věci při přijetí domů takzvaně pověsit na věšák, tak aby to člověk netahal do té domácnosti, ale i když se to třeba nepovede, člověk prohodí pár slov s manželkou, která je velice tady v tom dobrá, že mě vždycky vyslechne, samozřejmě pokud to člověka v té práci nějakým způsobem, nebo prožil jsem v ten den v zaměstnání něco jako emotivního, tak když přijdu dom, tak když se Vám dva kluci nahnou na krk, kolem mě, tak to v celku spadne hned. A samozřejmě s těmi syny člověk potom promluví pár slov o té mé činnosti. Takže tak nějak to člověka z toho dostane, z té nějaké krize jakoby, ale díky tomu, že člověk má tu rodinu, tak se to hodně snáz vyrovnává se, tak nějak to překoná, že už na druhý den to nemá už ani v hlavě. Ale samozřejmě jsou to emotivní, když něco zažiji, něco emotivního, ale pokud něco zažije jakoby tzv. na vlastní kůži, tak i něco utrží nějakou tu ránu od pacienta, což bývá také někdy. Protože převážíme pacienty na záchytnou stanici, kde vlastně ti lidé, někteří ani nevědí, co dělají, takže člověk si dává pozor, na ruce a na to jejich chování, aby tak tzv. jednu nechytil, takže pokud by člověk tak aji nějakou chytil, tak potom už ta bolest už ho provází déle, než přijde domů a spadne to z něho, s těma klukama. Tak už to patří nějak k tomu zaměstnání. Takže člověk už s tím musí počítat, že když člověk bude řezat dřevo, že prostě z toho lítají třísky, že ta tříška může vylítnout i do oka, s tím musí prostě počítat, že nějakou může chytit. Ale člověk si dává pozor, a pokud je s námi policie, jako že je to pokaždý, při tomto převozu, takže je to v podstatě je to, tak nějak v mezích, v mezích únosnosti. Že jsme na to minimálně tři až čtyři na toho pacienta, v mezích únosnosti. Člověk se s tím snaží vyrovnat samozřejmě, lidi jsou agresivní, musíme snášet různá příkoří, od slovních urážek, až po to fyzické násilí, ale jak říkám, člověk už s tím nějak počítá.

Když se setkáváte s těmi lidmi, se kterými je horší pořízení, jak to potom ještě na Vás doléhá, že třeba tito lidé žijí tímto životem, nebo některým lidem se stalo takové a takové neštěstí, i když to byli dobří lidé, že se jim staly tyto těžkosti. Má to také na Vás vliv, že se jim přihodila taková těžká událost?

Více méně mně to mrzí, nebo ten soucit tam je s těmi lidmi, a teď jde ještě o to, jestli se ten člověk do toho dostal svým neuváženým chováním, že hrál automaty, přišel o rodinu,

rozpadlo se jim manželství, přišel o střechu nad hlavou, je bez práce tím pádem taky. Soucit k těm lidem je ke všem, ale těmto lidem jakoby, jako snažím se třeba s nimi jako o něčem takovým mluvit, pokud to samozřejmě jde, pokud ten člověk je opilý, tak to nejde, ale pokud je to třeba převoz na psychiatrii, tak tak člověk se snaží těm lidem jakoby ne promluvit do duše, na to jsou jiní, ale tak nějak zkusit s ním přijít na nějaký řešení z té jeho situace, ať je to třeba zaměstnání, najít zaměstnání, ať je to přátelství, ať je to kamarádství, nějaká parta. Ta špatná parta, která ho vlastně tak nějak vždycky stáhne, do nějaké té špatnosti, ať to jsou drogy, ty automaty, alkohol, člověk se ho tak nějak snaží tou rozmluvou přimět k nějaké nápravě.

Samozřejmě, že tam není během toho převozu tolik toho času, ale v podstatě, děláte takovou první krizovou intervenci.

Někdy při tom převozu je toho času dost, protože cesta do Kroměříže je tři čtvrtě hodiny, takže to je dlouhá doba, do Olomouce je to půl hodiny a v té čekárně je možnost té komunikace, takže jak kdy, někdy čas je.

Jak se díváte na to dál, jestli máte ještě oporu v něčem dalším, nějaká víra v náboženství, nebo rád čtete nějaké knížky, nebo zmínil jste tady rodinu, že je Vaší velkou pomocí k zvládnutí těch všech situací, máte ještě oporu v něčem jiném?

Samozřejmě člověk chodí do kostela a víra v Boha to je, bez toho by nebylo ani to manželství, ani ta domácnost, bez té víry v Boha, a to je jakoby něco nad to. Takže je to moje křesťanské přesvědčení, které se snažím, tak nějak jakoby vpravit do té mé činnosti, už jenom třeba tím, že člověk se snaží udělat jakoby nad rámec, něco nad rámec svých povinností, něco navíc, a musím se tedy přiznat, že vždycky to nejde hladce. Protože vlastně když člověk vyjde vstříc, tak vždycky to nese nějakou tu těžkost, v zaměstnání, nebo někde jinde. Ale na začátku je ten Bůh a to pomáhat si navzájem, mít se rádi, tak to je tam to, co mi ještě pomáhá, tady v této činnosti.

Nyní jsme se posunuli úplně nakonec. Co byste si přál do budoucna, aby se třeba změnilo v té vaší práci, nebo aby to zůstalo, tak jak to je?

Hm. Auto. Ani né tak v tom zaměstnání, přímo jako co se týče z pozice řidiče toho vozu, ale spíš jako tak všeobecně lidí, aby se k sobě nechovali lhostejně, to bych si přál nejvíc, aby si navzájem pomáhali, aby prostě nebyli lhostejní k tomu druhému kolem a ohleduplní. Ohleduplnost ta je velice důležitá, ta tvoří dobré vztahy, a pokud ta ohleduplnost není, tak ty vztahy se bortí a vztah vlastně končí, ani žádný nevznikne, vlastně kvůli té neohleduplnosti. Ta ohleduplnost těch lidí aby byla, aby byla poctivost těch lidí. Člověk má z toho aji větší radost, když veze dva pacienty, kteří jsou tak nějak ohleduplní vůči tomu druhému, kdy člověk naloží pacienta jednoho, pak druhého, a ten vystoupí tam, ten zas jinde, že třeba nechce, že já su naložen prvně, chci vyložit prvně, tak to mě celkem potěší, pokud se takový lidé sejdou.

I když jsem řekl, že je to poslední otázka, tak se objevila ještě jedna. Jestli třeba něco byste zmínil, co jsme tady doposud nezmínili? Nebo co by Vás ještě napadlo a bylo hodno říci a nebyla přímo na to položena otázka?

Tak zkuste něco nařknout, třeba se chytnu.

Tak třeba ještě vztahy mezi ostatními spolupracovníky. Také musíte nějak držet při sobě. Můžete nějak popsat, jestli společně něco vytváříte, nebo děláte. Zmínil jste, že společně hovoříte, nebo třeba nejedete na společnou dovolenou, nebo nějaké trávení odpočinku společné, nebo nějaký večer?

My se setkáváme samozřejmě, ne jenom v zaměstnání, ale i mimo. Tak aspoň máme jednou do roka všichni jako pohromadě, nějaký ten tzv. vánoční večírek třeba, jestli se to dá říct. S některými už, s kterými si mám už co říct, protože ne všichni jsme stejní, jakoby stejného vyznání, tak s těmi co si mám co říct, tak s těmi se setkávám samozřejmě i častěji mimo zaměstnání i ve volném čase. Pomáháme se navzájem, pomáháme si radou. Teď mě napadá, že kolega mně poslal email, že mně pomůže zpravit sekačku na trávu. Takže to je jedna z těch věcí, co děláme mimo naši pracovní činnost.

Takže to potom udržuje zdravý kolektiv.

Ano.

A člověk se v té práci cítí trošku více přijatý.

Ano. Ano. Měli jsme i zatím jedno fotbalové utkání s hasiči, kdy samozřejmě my amatéři si nemohli vůbec v žádném případě zavdat si s takovejma profíkama jako jsou hasiči, ti to snad hrají denně. A jenom to, že jsme prohráli, taky jsme si dva utrpěli zranění, za které pak byla pracovní neschopnost delší než jeden měsíc. A takže od toho se trošku opustilo. Pak jsme se přesunuli na stolní tenis, tam už těch úrazů není tolik, naštěstí, no a byl tam ještě bowling.

Já Vám děkuji za Váš čas a za Vaši ochotu, že jste takhle vydal, co se skrývá pod Vaší prací. Do další dnů, měsíců roků přeji, aby tato práce šla minimálně dobře jako doposud, aby se to nějak nezhoršovalo, že teď kom jsou všude finanční škrty, že člověk pořádně neví, co bude druhý den. Tak Vám přeji, at' máte spoustu šťastných kilometrů a spoustu dobrých zážitků z práce a mockrát Vám děkuji za Váš rozhovor.

Já také děkuji.

Příloha č. 2

Rozhovor s policistou npor. Jaroslavem Koudelkou 18. 3. 2012, Olomouc.

Npor. Bc. et Bc. Jaroslav Koudelka,

komisař Pohotovostní motorizované jednotky Krajského ředitelství policie hlavního města Prahy, intervent posttraumatické péče v rezortu Ministerstva vnitra České republiky, kandidát trvalého jáhenství Olomoucké Arcidiecéze.

Jsem bohoslovcem 5. ročníku Teologické fakulty v Olomouci. Se seminární přípravou pro kněžskou pastorační. A v rámci svých studií, jsem si vybral téma své diplomové práce *Krizová intervence v náhlých životních mezních situacích s podporou duchovní pomoci*. A v této souvislosti bych Vás oslovil v několika otázkách týkajících se zásahových složek IZS.

Jaká je Vaše úloha u pohotovostní motorizované jednotky?

U Pohotovostní motorizované jednotky v Praze pracuji bez mála 17 let. Prvních 9 let jsem byl řadovým policistou útvaru, to znamená policistou v přímém výkonu služby. Dalších 6 let jsem dělal vedoucího skupiny (tj. cca. 20 lidí) a poslední dva roky vykonávám pozici zástupce vedoucího 1. oddělení PMJ.

Co Vás přivedlo k práci u policie?

Být vojákem nebo policistou bylo mým snem od dětství. Vždy jsem se viděl v roli ochránce a záchránce slabších a musím říci, že mi to zůstalo do dnes.

Co vše zahrnuje činnost policie, jaký je Váš konkrétní úkol u policie, co vše spadá do Vaší činnosti?

Velmi výstižným heslem, i když obecným zůstává heslo „pomáhat a chránit“, co si můžeme pod tímto heslem ve skutečnosti představit? Policie plní úkoly na úseku ochrany veřejného pořádku, dohledu a bezpečnosti silničního provozu, pátrá po pachatelích trestné činnosti, celostátně hledaných a pohřešovaných osobách, a samozřejmě plní dílčí (specifické) úkoly v rámci IZS. Úkolem PMJ je v první řadě rychlá reakce jako odpověď tísňových volání na linku 158. Naším úkolem je v co nejkratším čase dorazit na místo a poskytnout okamžitou tj. bezodkladnou pomoc těm, kteří tuto pomoc potřebují. Naše pomoc má rozličný charakter a mohou potvrdit, že tomu ve skutečnosti tak je a že naše činnost ve většině případech zasahuje do kompetentního rámce jiných složek IZS. Znamená to, že pomoc, která je na místě lidem poskytována ze strany policistů PMJ může mít podobu zadržení nebezpečného pachatele, což je doménou policie, ale zároveň to v mnoha případech bývá také první pomoc, či asistence záchranářům a lékařům RZS hl. města Prahy a další. Naši policisté se tím, že na místo příjezdění obvykle jako první ocitají ve zvláštní profesní situaci, která je z mnoha hledisek velmi psychicky náročná. Praktickým příkladem může být např. situace násilného vniknutí do hořícího objektu, kde se nacházejí osoby, které by jinak bez okamžité pomoci s největší pravděpodobností zahynuly. Onu zmíněnou psychickou náročnost vidím zejména v tom, že na rozhodnutí a následnou pomoc mají naši policisté obvykle jen desítky sekund. Čekání na příjezd ostatních složek IZS na místo, které trvá několik dalších minut, se pak jeví jako věčnost.

V těchto případech patří našim policistům velké díky, protože ve většině situacích tuto pomoc bez rozmyšlení poskytnou a to i za okolností, které mohou pro ně samotné znamenat ohrožení zdraví a života.

Proč příslušník policie skládá služební slib?

Práce příslušníka Policie České republiky je především „službou“ národu – státu, a to si myslím, že je zásadním důvodem pro skládání služební slibu příslušníka PČR. O tom jistě svědčí samotný obsah služební slibu, který je adresován celému národu, tedy všem občanům bez výjimky. Já osobně slib příslušníka PČR vnímám jako akt otevřenosti a odpovědnosti vůči své zemi (vlasti). Já za sebe musím ještě podotknout, že jako křesťan vidím obsah a význam služební slibu, ještě z úplně jiné perspektivy – služebníka, pro kterého má bezpodmínečná služba člověku zásadní význam. Tento můj postoj jsem nastínil v článku s názvem: *„ŽEHNÁNÍ NOVÉHO PRAPORU PRAŽSKÉ POHOTOVOSTNÍ MOTORIZOVANÉ JEDNOTKY, ANEB „BLAHOSLAVENÍ, KDO STŘEŽÍ SPRÁVEDLNOST V KAŽDÉ DOBĚ.....“*, prezentovaném na stránkách Křesťanské policejní asociace dostupné na: <http://www.kpacz.cz>. Originál textu Vám příkládám k dispozici a případnému dalšímu využití v rámci diplomové práce.

Když si nyní vytvoříme modelovou situaci, kde došlo k nehodě dvou osobních vozů a dispečer na místo posílá policisty. Oznamovatel uvedl jen místo a při pokusu sdělit operátorovi další informace se přerušilo spojení. Konkrétní hlídka přijede na místo a informuje o nehodě. „Čtyři zranění, dva v bezvědomí, k jednomu zraněnému není možnost se dostat, další bez známek života a jedno středně těžké zranění a náhodní svědci mluví o osobně pohybujiící se okolo vozidel a pak v na kraji lesa. A z jednoho vozidla vychází hustý dým.“

Když je všechno zvládnuto, zranění odvezeni, mrtvého si pohřební služba převzala a dokumentace je vyhotovena. Kdo komunikuje s pozůstalými, nebo ohlašuje rodině tuto událost.

S pozůstalými obvykle komunikuje člen posttraumatického intervenčního týmu. Co se týče oznámení tragické události blízkým, je tato povinnost delegována obvykle na přímého nadřízeného policisty, který byl zraněn či zemřel. Na základě dobrých zkušeností z praxe je nadřízený doprovázen krizovým interventem, který může v tomto případně nabídnout zkušenosti z oblasti vedení komunikace.

Kromě IZS je volán na místo neštěstí i někdo další?(duchovní, sociální pracovník,...)

Na místo je dle aktuální potřeby operativně přivolán (pracovník týmu posttraumatické péče, duchovní jako člen posttraumatického týmu, v případě potřeby sociální pracovník či kurátor pro mladistvé a další tj. např. členové níže uvedených týmů, které se zmíněnou problematikou zabývají:

2. Stálý tým krizového vyjednávání
3. Tým poskytování psychologické pomoci obětem TČ a obětem mimořádných událost
4. PIP – tým posttraumatické intervenční péče

Jak jsou policisté proškolení (pokud ano), aby zvládali těžké situace?

Policisté absolvují pravidelný výcvik, který je z větší části na základě zkušeností zaměřen právě na tyto tzv. krizové situace. Jedná se o nestandardní situace, které jsou ve velmi reálném měřítku simulovány. Pozornost je zaměřena na skutečné reálné situace ve kterých se může každý zakročující policista ocitnout. Policisté pracují pod psychickým i fyzickým tlakem což znamená, že nově přicházejí do styku se skutečnostmi, které komplikují průběh služebního zákroku a mohou být příčinou nezvládnutí situace, která může mít za následek poškození zdraví, ale i smrt např. spoluzakročujícího kolegy.

Jak samotní policisté vnímají tyto události. (Nezvratné životní situace, setkání se smrtí, setkání s utrpením)?

Myslím si, že je to různé. Člověk od člověka. To by mohlo být spíše předmětem dotazníku. Myslím si ale, že takové situace do života policistům zasahují. Někomu více, jiným méně. To ostatně záleží na míře odolnosti proti stresu „míry frustrační tolerance,“ která je u každého člověka individuální. Obecně však platí, že tyto situace jsou vnímány jako forma určité zátěže, která se u každého projeví jiným způsobem, různou intenzitou, v odlišném časovém horizontu (odstupu).

Co policistovi pomáhá zvládnout tuto situaci?

Určitě je mnoho věcí které mohou v takové situaci pomoci. V první řadě je důležitá psychická stabilita (vyrovnanost) samotného policisty, která ale souvisí s celou řadou dalších aspektů. Velmi zásadní je absence příznaků syndromu pomáhajícího a syndromu vyhoření, které spolu nezřídka souvisí. Velmi významnou roli dále hrají: rovina pracovních vztahů (nadřízení, kolegové), stav žité vlastní sociální role v pracovním kolektivu (týmu). Bezpodmínečné místo zde zaujímá rodinné zázemí. Z mého pohledu sem patří rovněž víra, která pakliže je správně žitá je pro člověka posilou a velkou nadějí.

Jak se zaměstnavatel, nebo přímí nadřízený snaží policistovi pomoci zvládnout tuto situaci. Nebo je pomoc policistovi nabídnuta, až v okamžiku, kdy o ní požádá?

V dnešní době je pravidlem, že policistovi, který se ocitne v těžké situaci, která má charakter krize, je automaticky a opakovaně nabídnuta z počátku psychologická pomoc, jejíž původní charakter se může na základě zjištěných okolností, nebo na žádost policisty změnit.

– *supervize*, není v současné době na naší součásti poskytována.

– *poradenská činnost*, je k dispozici po domluvě, tedy na požádání. Vykonávají ji pracovníci posttraumatických a jiných intervenčních týmů. V současné době je k dispozici telefonická linka pomoci v krizi „NONSTOP ANONYMNÍ LINKA POMOCI V KRIZI,“ které mohou využít policisté, vojáci, hasiči, zaměstnanci MV a MO a jejich rodiny a blízké osoby. Sem mohou volat ti, kteří ztratili blízkou osobu, kolegu, nebo kolegyni; mají rodinné či partnerské problémy, použili služební zbraň, mají neobvyklé příznaky znemožňující plné služební nasazení, vztahové problémy v zaměstnání, které sužují je jiné nepříjemnosti či těžkosti se kterými si neumí poradit a které jim dlouhodobě negativně zasahují do života.

Její výhodou je naprostá anonymita, interventi mají ze zákona povinnost mlčenlivosti, emocionální podpora, vyslechnutí a porozumění, nabídka možnosti dalších řešení.

– *duchovní pomoc*, je v současné době poskytována na celém území ČR a to ve stejném rozsahu a za stejných okolností, jako poradenská pomoc. Tato pomoc je poskytována duchovními, kteří jsou obvykle členy posttraumatických a dalších intervenčních týmů.

Zmínili jste, že je policistům nabídnuta psychologická pomoc. Jaký je její charakter a čeho všeho se tato pomoc týká. Je policistům v této souvislosti poskytována pomoc ještě i v jiné oblasti, než psychologické, v jakém případě. Můžete toto více rozvinout? Zajímá mě, zda lze tuto péči chápat jako určitý souhrn dílčích kroků, které jsou známi jako komplexní péče. Jestli můžete, uveďte příklad z praxe.

Charakter tzv. prvotní psychologické pomoci poskytované v rámci krizové intervence je odvoditelný již z jejího názvu. *Prvotní* – to znamená, že tato pomoc je poskytnuta téměř bezprostředně, ihned po té co dojde k traumatizující události tzn. v co možná nejkratším časovou prodlevou. (proto také krizová intervence); *Psychologická* – je důležité vědět, že první pozornost směřuje na aktuální psychický stav postiženého (záchranář, oběti tr. činů, či mimořádných událostí, účastníci vážných dopravních nehod apod.), tzn., že co možná

nejlepší diagnostika psychického stavu stojí na začátku každé pomoci, tedy ne jen v případě pomoci poskytované v rámci krizové intervence. Tato pomoc musí být rychlá a profesionální, jejím cílem je zabránit rozvinutí posttraumatické stresové poruchy a dalším jiným komplikacím. *Pomoc* – zde vzniká prostor pro ono očekávané konání dotyčného, který má za úkol tuto pomoc poskytnout. Patří sem navázání kontaktu (bývá právem považováno za stěžejní), rozvinutí komunikace, zahájení rozhovoru zaměřeného na zpracování problému, samozřejmostí je určitá diskrétnost, ale patří sem i další náležitosti, které jsou úkolem interventa. Zde dostávají prostor např. ona často zmiňovaná empatie, trpělivost a ochota k naslouchání. Právě tyto aspekty, dávají interventovi možnost rozlišit ve stavu postiženého jeho další potřeby, které by byly prospěšné. Je to např. zmíněná duchovní pomoc, která může mít pro postiženého zejména z hlediska existenciálního velký význam.

Určitě platí a to mohu potvrdit, že ze strany intervenčních týmů poskytujících pomoc na různých úrovních jde vždy o snahu poskytovat co možná nejkomplexnější pomoc, jejíž zásadním kritériem je opravdový zájem o druhého.

Co se týče praxe, mohu říci jen tolik: Mohu potvrdit tezi, která je mezi odbornou veřejností známá, která hovoří o faktu, že příslušníci ozbrojených sborů velmi neradi hovoří o svých problémech, které by mohly mít charakter různých krizí. Vidí totiž mnohem více než jiné profese, přiznání přítomnosti krize ve vlastním životě, která může mít mnohdy i velmi osobní charakter, jako projev slabosti, pro kterou přece není v životě „supermana“ místo. Tato skutečnost samozřejmě proces pomoci do značné míry komplikuje a záleží potom více než kdy jindy na osobě pomáhajícího, zda si právě na základě získané důvěry dokáže vytvořit podmínky k realizaci odborné pomoci.

Jak policisté využívají svůj volný čas, když nejsou ve službě. Nebo jim jsou v rámci poradenské činnosti či supervize nabídnuty možnosti a způsoby jak relaxovat, aby se uvolnili z celkového napětí a byli tak připraveni do další služby?

Komplikací i v tomto směru je skutečnost, že policista ve služebním poměru, nemá striktně oddělenou tzv. pracovní (služební) dobu, od doby svého osobního volna. Má totiž ze zákona povinnost, která mimo jiné vyplývá také ze služebního slibu, která hovoří jasně: „policista je povinen i v době mimo službu provést služební zákrok proti osobě, která nějakým se nějakým způsobem dopouští protiprávního jednání.“ Skutečnost, že tomu tak skutečně v praxi je, potvrzuje poměrně velké množství služebních zákroků různého charakteru, které policisté provedou v době svého osobního volna. Ze zkušenosti víme, že tento fakt je velmi přitěžující okolností, která vytváří mnohem větší podmínky pro možnost vzniku syndromu vyhoření. Bohužel zatím s těmito poznatky (skutečnostmi) policie nepracuje.

Jak jsem již zmínil, že policie alespoň v rámci naší součásti prozatím neposkytuje supervizi a z toho vyplývá, skutečnost, že není ze strany zaměstnavatele ani postaráno o předložení návrhů policistům, týkajících se různých doporučení v oblasti prevence psychohygieny. Velké procento policistů tráví volný čas sportovními aktivitami, často souvisejícími s jejich profesí. Co je ale potřeba zmínit, je poměrně vysoké procento policistů, kteří v poměrně pravidelných intervalech konzumují alkohol. Musím ač nerad připustit, že toto může být pro mnohé onen nešťastný způsob, kterým nahrazují (kompenzují) onu chybějící péči a zájem o ně samotné.

Co je pro policisty těžko zvládnutelné (dlouhodobé zásahy, beznaděj,..) pokud to jde tak říci

Odpověď na tuto otázku není tak jednoduchá. Jak jsem již naznačil, vnímání těžko zvládatelných situací je zcela individuální záležitostí, tzn., že jsou ze strany zakročujících policistů vnímány různě. Obecně však platí, že zejména beznaděj vstupuje do života policistům zvláště v situacích, kdy je osobám poskytována první pomoc i přesto, že všem

zasahujícím je víceméně jasné, že boj o jejich záchranu je již evidentně marný. Policisté však i přes zmíněnou beznaděj pokračují v záchraně života a jsou ochotni obětovat všechno. Beznaděj velmi často prochází napříč osou služby druhým. Přítomnost ochoty pomoci druhým je ale protiváhou této beznaděje a je ze strany těch, kteří potřebují pomoci také tak vnímána.

Používají se metody defusing, debriefing, při jakých situacích

Obě metody a jejich využití v praxi znám, nebyly ale doposud na mém pracovišti použity. Osobně si myslím, že zvláště debriefing a to jak individuální tak skupinový je velmi účinnou metodou, která může v situacích o kterým hovoříme, významně pomoci.

Nyní budu otázky směřovat přímo na vás. Když se opět vrátíme k modelové situaci o doprání nehody, která zde zazněla, nebudu se již ptát na postup, ale zeptám se.....?

Jaký to má na Vás vliv, když lidé zemřou mladí a tak náhle, nebo když zůstanou na invalidním vozíku. Pokud ano, jak se s tím vyrovnáváte?

Abych byl pravdivý, musím připustit, že tyto situace mi velmi zasahují do života. V tomto případě cítím, že právě víra mi v tomto směru hodně pomáhá. Dává mi na určité tázky spojené s těmito situacemi alespoň uspokojivé odpovědi, které ve mne vzbuzují novou naději a ochotu i přesto všechno jít dál a možná ještě lépe sloužit druhým lidem. V tomto směru vidím určitý prostor pro péči o spirituální dimenzi člověka. A to jak v rámci vlastní psychohygieny tak v oblasti péče ostatní policisty např. v rámci soustavně realizované supervize.

Co Vám pomáhá ke zvládnutí takové situace, když jste také v ohrožení života?

Hlavním, i když ne jediným aspektem je dle mého názoru profesní připravenost, která skýtá širokou oblast kompetencí, které musí policista zvládat. Je to právě ona připravenost na tyto reálné situace, na které se snažíme celkem intenzivním způsobem v pravidelných intervalech připravovat. (říkáme jim tzv. reálné modelové situace).

Jako velitel při zásahu máte odpovědnost (jak se vyrovnáváte s tím, když zvolený postup se ukázal ne zcela vyhovující, nebo když došlo ke zranění policisty.)

Ze zkušenosti vím, že tato situace patří v životě velitele k těm snad nejhorším. V situaci nadřízeného-policisty je to obzvlášť komplikované, neboť tento může být za svá chybná rozhodnutí trestně odpovědný. Pakliže na konci špatně zvoleného taktického postupu zůstává zranění nebo smrt člověka, natož pak policisty je to jedna z nejhorších situací vůbec. Nedá se jen tak zjednodušeně říci, co v takové situaci dělat. Záleží zcela jistě na individualitě každého jednotlivého případu. Co je ale pozitivní, že i tyto situace jsou vnímány jako krizové a policistům je v potřebném rozsahu poskytnuta psychologická či jiná pomoc, která je na místě, tedy zcela odůvodněná.

Objevuje se dlouhodobé trauma u členů policie?

Zkušenost ukazuje, že ve většině případech se člověk s traumatizujícím zážitkem dokáže přirozeným způsobem vyrovnat. Policisté z hlediska odolnosti patří ke skupině těch odolnějších jedinců. Podíl na tom má výběr vhodnosti uchazečů o služební poměr a následující odborná příprava, pravidelný výcvik a také nácvik krizových modelových situací. To ale neznamená, že se posttraumatická porucha zátěže policistů vyhýbá. Když jsou její známky u policisty zaznamenány, jedná se zpravidla o situaci, kterou nelze podcenit. S odstupem času by se totiž mohla rozvinout v závažné psychické onemocnění,

jejíž léčba bude vyžadovat nasazení kombinované léčby (psychoterapie v kombinaci medikamentózní léčbou), která je časově náročná a mohla by postiženého policistu dočasně či trvale vyřadit z běžného služebního nasazení.

Problémem však zůstává skutečnost, že příslušníci ozbrojených sborů velmi neradi o problémech (možných symptomech PTSD) hovoří, což komplikuje možnost včasné prevence, diagnostiky problému a bezodkladné léčby.

Poskytování pomoci policistům v jejich rodinném prostředí

Pokud vím, tak pomoc rodinným příslušníkům a blízkým je poskytována ve shodném rozsahu jako policistovi samotnému. Rozsah poskytované pomoci se odvíjí od závažnosti traumatizující situace (intenzita, průběh, doba trvání, rozsah, apod.). Kvalita poskytování této pomoci je průběžně zvyšována na základě stále probíhajících dílčích výzkumů zaměřených na získání nových poznatků.

Dovolte mi prosím dodat na závěr, pro konečné dokreslení, ještě takovou maličkost. Možná, že by bylo od věci zakončit tento rozhovor z mého pohledu vyčerpávajícími slovy, které jen sotva potřebují další komentář. Jsou to výzvy, které jsou součástí liturgie ve Mši svaté a také denní modlitby církve: první – „Jděte ve jménu páně“ a druhá „Nyní můžeš Pane propustit svého služebníka podle svého slova v pokoji.....“ V nich vidíme výzvu, Boží přítomnost a lásku, ale rovněž naléhavost požadavku služebníkově odpovědi v činu, odpověď služebníka, který se neptá, ale následuje, jedná, tudíž pomáhá.

Duchovní pomoc je dle mého názoru důležitým aspektem poskytované pomoci intervenčního charakteru na všech úrovních. Může do procesu pomáhání vnést vždy něco potřebného, co přesahuje člověka. Výhodou duchovní pomoci je její bezprostřednost, opravdovost a bezvýhradnost. Na svém konci vidí člověka (Božího tvora) s jeho neopominutelnou důstojností.

Já Vám děkuji za Váš čas a poskytnutí rozhovoru, přeji ať se Vám dobře daří v další službě u policie. A ještě dodám: Proč si tyto otázky kladu? Nejde jen o oběti, ale i samotní záchranáři se musí vypořádat s otázkou proč těmto lidem se stalo toto neštěstí. (Autonehoda, zaplavení bytu, vyhoření...) Záchranář je daleko více konfrontován s neštěstím druhých. V pohledu lidí je však ten, kdo přijede, pomůže, zachrání, ale již neberou druhou stránku lidské osoby. Že se musí s tím také vyrovnat.

Já také děkuji.

Příloha č. 3

Rozhovor s kpt. Ing. Vladimírem Nováčkem, 13.10.2010, Brno.

Kpt. Ing. Vladimír Nováček,

pracuje jako metodik zjišťování příčin vzniku požárů u Krajského ředitelství Jihomoravského kraje. Nejdříve však v rámci svého koníčku získával na Svovenku dva roky kvalifikace na patenty a licence v Bratislavě postgraduál. A od roku 1990 následně pracoval jako opravář jízdních kol a sportovních potřeb. Po 5 letech dostal nabítku u Hasišského záchranného sboru, kterou následně přijal. V této práci je doposud.

Vaše práce u hasičského sboru tvoří vyšetřování požáru a kdybyste mohl nějak specifikovat nebo rozvést svoji práci nebo co je hlavní náplní práce?

Náplní naší činnosti u hasičského záchranného sboru je zjistit příčinu vzniku požáru. Za tím účelem jedeme na místo požáru z pravidla následně po jednotce, která tam zasahuje. Takovým šéfem celého toho zásahu je velitel čety nebo velitel družstva u požárů a tomu je podřízeno na tom místě požářišti úplně všechno. To znamená policie, záchranná služba i hasiči. Bez jeho svolení ten vyšetřovatel by neměl vstoupit na požářiště, může to být nebezpečný a oni mají nějaký zásady a z pravidla pro průběh toho zásahu, čili ten velitel zásahu to musí všechno řídit na tom místě a v okamžiku, když se domluví s tím vyšetřovatelem, že už může jít na místo, tak ten vyšetřovatel přijde na místo požáru, kde v první řadě provádí fotodokumentaci, případně videozáznam, pokud je nějaký rozsáhlejší požár nebo se závažnými důsledky potom zjišťuje údaje o tom objektu, který hořel ať už je to dům, auto, cokoliv dalšího o majiteli, uživateli toho objektu, jestli to ten objekt byl pojištěn, spolupracuje tam na místě s policií a později s pojišťovnou, pokud ten objekt byl pojištěn. Pojišťovny zpravidla při likvidaci té pojistné události chtějí naše vyjádření, které se jim na základě jejich požadavku zasílá a pokud u toho požáru dojde k tak závažným skutkům, jako je úmrtí nebo těžký zranění, tak samozřejmě tam asistuje záchranná služba a ten postižený toho požáru, poškozený řekněme, si z pravidla vyžaduje zprávu od nás o tom požáru o jeho příčině následcích a tak dále, ať už pro účel toho pojištění nebo likvidace té pojistné události a nebo pro svoji potřebu, že to chce třeba doložit, já nevím příbuzným spolujednatelům, pokud ten objekt má více majitelů a podobně. No a na základě toho jeho písemného požadavku nebo písemného požadavku pojišťovny my vypracujeme písemnou zprávu, kterou jim zašleme.

Takže když vyjíždíte k těm požárům, takzvaně když se to slangově řekne patříte k suchým hasičům, ne k těm mokrým, pokud to tak mohu toto označení a chtěl byl se v té souvislosti zeptat, jestli se setkáváte přímo s oběťmi toho neštěstí?

Určitě v rámci té dokumentace musíme také zadokumentovat i ty řekněme usmrceny osoby, těm zraněným se dostáváme zřídka, protože ta záchranná služba je tam zpravidla dřív než my a pokud je někdo zraněnej, tak ho v rámci rychlého ošetření rychle odveze.

Když už se tam potom setkáte s člověkem, který nepotřebuje akutní ošetření, jak reaguje na daný okamžik? Mám na mysli vlastně, že ten dotyčný, ten poškozený má stres. A takový stres je občas těžko zvládnutelný. Jestli byste mohl popsat situaci, jak on třeba reaguje. Samozřejmě musíme připustit to, že pokud by byl složitější zásah, došlo by k usmrcení, samozřejmě že ta reakce toho dotyčného příbuzného je jiná, než když vlastně tam dojde k menšímu zranění. Jestli byste mohl nějak specifikovat, říci reakci.

Řeknu to asi takto: Každý případ je svým způsobem specifický, jedinečný, neopakovatelný a každý jedinec a každý člověk, ať už je postižený přímo nebo nepřímo se chová jinak. Je to

dáno prostě charakterem té osoby, vzděláním, rodinnými poměry, výchovou ...atd. Je to velice různorodý a složitý. Pokud jsou to tedy fatální případy, kdy tam dochází k úmrtí, ti příbuzní se o tom dovídají ne vždycky současně časově s tím průběhem toho požáru. Nějakým časovým postupem. My už tam nemusíme být, čili vůbec nezaregistrujeme jejich reakci bezprostřední, ale k tomuto účelu zase je u HZS zřízena funkce psychologa, který v těch závažných případech na základě upozornění operačního střediska, který může pro tuto činnost iniciovat velitel zásahu. Tak ten psychiatr, psycholog lépe řečeno, se dostane do kontaktu s těmi pozůstalými, neboli postiženými a je ochoten a povinen samozřejmě spolupracovat na tom, aby tu situaci zvládli.

Nyní jste mě předběhl, co tady mám připravené otázky. Takže když jste zmínil je povolán na místo činu psycholog, pokud to si velitel zásahu vyžádá. Práce toho psychologa je čistě na tom místě, a nebo se jeho činnost rozvine do dalších dnů...?

Naprosto detailně Vám to nezodpovím, neboť to skutečně nevím, nejsem u těch případů a myslím si sám, že ten psycholog je natolik fundovaný, zkušený, aby to poznal, jestli prostě tomu dotyčnému stačí nějaká ta první signální řečneme pomoc a nebo jestli je to záležitost dlouhodobějšího charakteru a měl by ho ještě navštívit, ale všechno je možné.

Takže ten psycholog pokud k němu přijde a uvidí, že to bude potřeba i následnou nějakou péčí, tak se mu věnuje, a nebo ho třeba někde odkazuje, třeba nějakým organizacím?

Na toto Vám bohužel neodpovím, to by bylo potřeba zase zeptat přímo toho psychologa.

Také nejen lidé, kterým se stalo nějaké neštěstí, ale i samotní příslušníci IZS se mohou setkat, že ten zásah pro ně může být traumatickou událostí. Setkal jste se s něčím?

Setkal jsem se s takovým případem na ulici Tržní v Brně, kde po výbuchu plynu došlo ke zřícení části obytného domu a úmrtí čtyř osob a v souvislosti s tady s tou událostí. Bohužel došlo i k tomu, že mezi těmi usmrcenými osobami byla 7-letá dcera jednoho z příslušníků hasičů, který přijel na to místo zasahovat. No a v tom případě teda samozřejmě to byl na něho obrovský psychicky nápor, takže na základě rozkazu velitele zásahu, ho odvezli příslušníci další, kteří zasahovali služebním autem na stanici na Lidickou, kde se mu potom věnoval ten psycholog.

Provádí se tzv. zhodnocení situace „Vypovídání“ po zásahu?

No takhle to řeknu, my jsme oficiálně zařazeni do útvaru zjišťování příčin vzniku požáru, což je strašný kostrbatý název a má to určité problémy, třeba v případě překladu cizích jazyků tady ty pojmy neznají, takže se vracejí legislativa k tomu, že zavedla, teda ten název vyšetřovatel požárů a pod tím pojmem vyšetřování je rozuměno samozřejmě zjištění té příčiny, což je prvotní proto je to ustanoveno tady, ty funkce no a s tím požárem může souviset celá řada dalších věcí. Já řeknu příklad: nějaký obilný stoh stojí někde za vesnicí, zapálí jej třeba děcka zpravidla tím, že se tam učí kouřit, jsou bez dozoru rodičů schovají se za stoh a dojde k tomu.

Setkal jste se se syndromem vyhoření u příslušníků IZS nejen fyzického, ale že už daný hasič, že už třeba vlivem těch stresových událostí jemu otrnulo a že do té práce nepřistupuje s takovým nadšením nebo s takovou naléhavostí, jak je vyžadováno?

To teda já osobně nedovedu posoudit, to by bylo potřeba probrat s těmi tzv. "Mokrymi hasiči", kteří zasahují u těch zásahů. Zažil jsem, protože stane se, že někam přijedeme prostě v době, kde ta jednotka je ještě v plné činnosti a vidíme jejich práci že jo. A můžeme posuzovat třeba náročnost toho fyzického a psychického výkonu. Jako příklad mohu uvést: Hořel rodinný domek v jedné části Brna a ten uživatel toho domku neboli majitel byl

současně chovatelem exotických zvířat a v prvním poschodí v jedné místnosti dost veliké měl zřízeno terárium, kde bylo asi 80 hroznýšovitých hadů, nějací varani a pak nějaká havěť na krmení. No a stalo se, k tomu požáru došlo důsledku toho, že v krbu, který tam byl a který ten majitel současný nestavěl, byla to stavba starší on ji užíval. Tak tam spálil vánoční stromek což bylo jehličí a plný pryskyřice, takže to rychle hořelo intenzivním plamenem. A došlo k tomu, že v té spalinové cestě v tom komínovém průduchu byla nějaká mezera, jako naschvál v oblasti mezi stropy, kde tam strop dřevěný chytl a hořelo. Přijeli hasiči, šli tam přes střechu no a jeden z nich se teda propadl tou prohořelou střešní konstrukcí a dopadl prostě s tou láhví tlakového vzduchu a v kyslíkové masce a helmě vyzbrojený dopadl a teď se dívá před sebe a viděl za skleněnou stěnou hroznýše třímetrového, který bušil hlavou do toho, protože se dusil. No a to jsou takové perličky řekněme.

V souvislosti s těmi neštěstími, který se udávají, chtěl bych se zeptat, jestli je nabídnuta těm lidem třeba z vaší strany nebo po domluvě s někým jiným, jestli třeba je volám nějaký duchovní některé církve nebo jestli jste se s takovou situací setkal?

Zatím jsem se s tím nesetkal. Je to pravděpodobné že ta situace se řeší až následně, protože ten psychický dopad na ty zúčastněné osoby má nějaké zpoždění, nějakou setrvačnost a i to tam vlastní prožitek, než to prostě tím člověkem tzv. projde, než si to zpracuje tak to chvíli trvá. Nám se stává, není to pravidlem, často prostě že od jednoho požáru jsme současně voláni k dalšímu, který je někde jinde, takže toho času opravdu tam na sledování nebo řešení těchto věcí není. Můžu uvést příklad: Mám to tady taky nachystaný, můžu vám to ukázat. Když v roce 2002 hořelo to kasino na nádražní, tam byly usmrceny tři osoby krupier jako jeden civilista a dva příslušníci hasiči no a měl jsem tu nemilou povinnost, mě tehdy úřadující ředitelka tady brněnských hasičů požádala, abych ji zavezl k těm rodinám tu situaci nebo tu skutečnost oznámit. Tak to nemusím každý týden, neboť to bylo opravdu děsný a já sám, protože jsem věřící, nějak na rozloučenou když jsme odcházeli od té rodiny, tak jsem říkal té manželce toho jednoho i toho druhého: Poteš vás Pán Bůh, protože já to neumím.

Pokud dojde třeba tady jste zmínil tuto situaci, kdyby jsme se třeba podívali třeba na povodně v roce 2002. Tady myslím, že jste také nějak zasahoval. Jak třeba lidé když je to událost většího charakteru, jak lidé tam reagují? Neboť na těch místech, tam člověk není jen jeden den nebo ty dvě hodiny v době té události, ale je tam i v následujících několika dnech či týdnech. Jestli byste nějak popsal tu situaci.

Profesně tedy nám tu nepřísluší do náplně naší, nicméně v 1997 jsem byl v Troubkách, viděl jsem to na vlastní oči, projížděli jsme tamo a můj osobní názor je, že ti lidé prostě jsou bezprostředně nebo v kratším časovém období po té události, kdy k ní dojde velice apatičtí, protože ten převládající pocit je bezmocnost, tam prostě nemůže nic udělat a nemůže mít, podle mého názoru, výčitky svědomí, protože to nejde, to neovlivní. Tragický na tom je, že se to třeba opakuje a že i úřady nechávají i v té záplavové oblasti ty domy opravovat, a nebo dokonce stavět nový. To si myslím, že by být nemělo.

Takže když potom v těchto oblastech jste trochu déle a lidé jsou apatičtí, neobjevuje se třeba, že by nějak mluvili o Bohu, když se vrátím k té otázce duchovní? Nebo nevědomky by nadávali, kleli.

S tím jsem se nesetkal. Jiná situace je trošku u těch požárů, protože tam může dojít třeba k tomu, že někdo nedbalostí, když je trošku připitej, opilej zapálí si cigaretu a usne v posteli. Tak to je vyloženě jeho vina, jeho nedbalost a se můžeme setkat nebo setkáváme se i s tím, že ti příbuzní, ti blízcí lidé vyčítají tu jeho činnost a záleží zase na povaze každého jednotlivce, jak na to raguje, jestli tvrdě a nebo usmířlivě, to už je věc každého člověka.

Když ještě dovolíte, zůstanu u těch větších událostí a také jste tady již zmínil práci psychologa. Pracuje psycholog v nějakých intervenčních týmech nebo ještě s nějakými dalšími, když je taková událost většího rozsahu, jestli je nějaká koordinační činnost mezi ostatními nebo...?

Určitě ano, zase detailně jsem se s tím nesetkal, ale je to v zájmu a myslím si, že to probíhá i v součinnosti příslušníku toho IZS, ať už je to tedy hasič nebo policista, nebo zdravotník záchranář v součinnosti s představiteli té obce to jsou lidé, kteří ty své občany znají a dokážou tedy posoudit, jaká pomoc třeba a v jakém rozsahu by jim byla užitečná, takže bez nich by se to dít nemělo, že jo, ti by to měli nějak usměrňovat nebo koordinovat. A ten psycholog pokud tam je, tak jak říkám, každý člověk na tu událost reaguje jinak, jiným stupněm rozrušení no a potom to je individuální případ od případu.

V této souvislosti také jsem četl v knize Krizová intervence od Vodáčkové, že v roce 2002 ve spolupráci světové rady církví a hlavního úřadu civilní ochrany, že o postupu duchovních a intervenčních týmů, byl vytvořen plán, neboli systém spolupráce. Víte něco o tom? Nebo jestli se to dělo jenom mezi jinými členy? (IZS)

Já si myslím, že tady ty intervenční týmy a uskupení nebo jak to mám nazvat se uplatňují skutečně u těch super tragických událostí, jako je zemětřesení a podobně nebo i ty povodně, ale ta zemětřesení jsou ještě horší z tohoto pohledu, tam je potřeba poskytnou tu pomoc pro záchranu života okamžitě, každé časové posun nebo prodleva to ty naděje vlastně zhoršuje.

Takže u nás v ČR intervenční týmy nejsou, nebo nesetkal jste se?

S tím jsem se nesetkal a nechtěl bych dávat nějaké zavádějící informace.

S souvislosti jak může třeba církev pomoci nebo duchovní? Víte o hasičských poutích na Svatém Hostýně? Jestli také se jich třeba pravidelně účastníte?

O těch poutích vím, že tam probíhají. Zatím jsem tam nebyl, je to trošku dáno leností člověka, což je vlastní každému z nás a trošku také nedostatkem času. Protože ty služby tady, ne že by člověka ničili doslova, ale jsou pravidelný a tá časová rezerva se těžko hledá.

Možná to by byla otázka přímo pro psychologa. Ale zkusím se i Vás zeptat, jestli psychologové doporučují tyto poutě?

To si netroufám posoudit, ale myslím si, že tady tím způsobem by postupoval člověk věřící a v mnoha případech pokud by věděl, že ta jeho slova snaha padnou na úrodnou půdu, což znamená, že jedná se stejně založeným člověkem.

A zeptám se v poslední řadě. Co byste si tak nějak přál do budoucna, aby se uskutečnilo v rámci hasičské pomoci? Chvilu ticha Když Vás přepadnu asi touto otázkou.

Lidi je potřeba vychovávat, aby jednali tak, aby k těmto případům vůbec nedocházelo. Je naivní představa, že by lidstvo přestalo kouřit, ale velice závažný počet požárů vzniká právě z důsledku nedbalostí kuřáků. Kde začít? Určitě u dětí a ještě dřív v rodině.

Já Vám děkuji za rozhovor. Úplně jste mi odpověděl na otázky, které jsem měl zde vyspány, takže v souvislosti s vašimi odpovědi jste mi na ni odpověděl. Já Vám mockrát děkuji.

Nemáte zač. Já bych k tomu uvedl jednu věc. Toto je můj názor nebo pohled mých očí na to, co jsem u těch hasičů prožil. Jiná osoba by to řekla jinak, líp.

Příloha č. 4

Rozhovor se zdravotnickým záchranářem Petrem Olšanem 9.2.2012, Zlín.

Petr Olšan,

pracuje jako diplomovaný zdravotnický záchranář (což znamená: zařazení do výjezdové skupiny sanitního vozu), při této práci ještě vykonává funkci tiskového mluvčí Zdravotní záchranné služby Zlínského kraje. Nejprve však po ukončení gymnázia nastoupil na pomaturitní studium záchranáře, kde se ukotvilo přání pracovat pro a s lidmi. Pak následně byl přijat k Zdravotnické záchranné službě Zlínského kraje, kde je doposud. Mezi tím pracoval 6 let, jako dispečer pro oblast Zlínského kraje.

Jsem bohoslovcem 5. ročníku Teologické fakulty v Olomouci se seminární přípravou pro kněžskou pastorační. V rámci svých studií, jsem si vybral téma své diplomové práce Krizová intervence v náhlých životních mezních situacích s podporou duchovní pomoci. A v této souvislosti, bych Vás oslovil v několika otázkách týkajících se zásahových složek ZZS.

Nejprve bych směřoval otázky přímo na Vás. Co Vás přivedlo k této práci?

No tak především jsem se k této práci nedostal hned, ale postupně. Část jsem dělal nějaké ty školy. Dělal jsem gymnázium biskupské, postupně jsem přemýšlel o různých životních dráhách, kam se tedy vydat, takže nebylo to od začátku nějaké vyhraněné rozhodnutí, ale postupně přišlo s tím, že jsem se dočkal. Jednu výšku kterou jsem zkoušel, bylo tady diplomovaný zdravotnický záchranář, je to vyšší studium pomaturitní. A bylo to spíše, že jsem hledal práci, kde by byl přímý kontakt s člověkem, jo případně právě pomoc tomu člověku takhle jako v přímém kontaktu. Takže to byl asi takový impulz, že jsem se dostal až k této práci. Postupně, vlastně jak jsem se s touto prací seznamoval čím dál víc, jsem začal k tomu tíhnout nebo nějakým způsobem jsem v tom viděl smysl toho konání. Takže proč jsem se rozhodl takhle a rozhodně prostě toho takhle nelituji a jsem rád, že jsem záchranář.

Co vše zahrnuje činnost záchranné služby a jaký je Váš konkrétní úkol u záchranné služby, co vše spadá do Vaší činnosti?

Tak eh... Já jsem jako diplomovaný zdravotnický záchranář, to znamená, že v tom výjezdu jsem, dá se říct, když to převedeme na tu nemocniční terminologii, tak jako sestra jo. Takže z toho vyplývají i nějaké moje povinnosti jo, nějaké moje kompetence, které máme vlastně vypracované v rámci organizace i v rámci nějaké vyhlášky, která nás do tohoto roku vlastně naši činnost řídí, což vlastně letos byl schválen nový zákon o záchranných službách, podle kterého podle tohoto stávajícího zákona se budem jako řídit, ale ...takže tam jde o péči toho pacienta jo, o určité úkony, které já můžu vykonávat, samozřejmě i ve spolupráci s tím lékařem potom podávat nějaké ty léky, takže ta škála je velmi, velmi jako taková široká a i k těm pacientům, klientům, ke kterým vyjíždíme, tak ty případy jsou opravdu... zase je to široké spektrum lidí, je to opravdu od lidí u kterých najednou došlo vlastně selhání životních funkcí jo, dopravní nehody, u lidí, kteří mají nějaké potíže náhlé, dejme tomu, u kardiaků, oběhových nemocí, až po lidí, kteří mají nějaké psychické potíže, nějaké depresivní stavy, schizofrenie, až po toho opilce, kterého vlastně sbíráme třeba každodenně někde na té ulici.

Takže v rámci té své práce tedy jezdíte v rámci výjezdu?

Ano v rámci výjezdových skupin.

A potom následně děláte i mluvčího?

Mluvčího záchranné služby mám jako vlastně dohodu boční k té práci jo. Ale můj plný úvazek je zdravotnický záchranář. To dělám na plný úvazek tohle.

Tedy jsou dvě skupiny výjezdu. Dva sanitní vozy, kde jezdí lékař a i bez lékaře?

Tedy jsou tři typy výjezdových skupin. To znamená, že tady RZP, tam je vlastně řidič a záchranář. Potom je tady další forma Rychlá lékařská pomoc. Ta jezdí přes den, z tohoto stanoviště jezdí, tam jezdí vlastně k tomu záchranáři lékař a pak je tzv. systém randevu, který se v poslední době zavádí, to znamená, že v osobním vozidle, které kromě nosítek vybaveno prakticky totožně s tím větším sanitním autem, tak tam jezdí lékař s řidičem a vlastně podle potřeby oni dojíždí buď tu sanitku s tím středním zdravotnickým personálem a nebo naopak si můžou přivolat tu sanitku na převoz pacienta, nebo jedou současně a vlastně výhodou toho systému je to, že lékař není vázán na to velké vozidlo, takže on může po zaléčení toho pacienta, může poslat tu posádku s tím záchranářem třeba na převoz do špitálu nemocnice a sám už je volný na další výjezd, nebo se vrací na základnu a už je volný pro další zásah.

Skládají záchranáři nějaký služební slib, jako je to u policistů a hasičů?

Ne. Nic takového prostě nemáme zatím, nevím jestli nový zákon něco takového upravuje jo, ale nic takového, teda že bysme přímo skládali tak ne.

Je tam pouze u lékaře ten...?

Ano, ano, lékaři všeobecně. Hypokratova přísaha.

Nyní pokročíme k další části. Když si nyní vytvoříme modelovou situaci, kde došlo k nehodě dvou osobních vozů a dispečer tam posílá sanitní vůz, nebo sanitní vozy a zároveň informuje o nehodě: „Čtyři zranění, dva v bezvědomí, kde jeden zaklíněn a není možnost se k němu dostat, další bez známek života, jedno středně těžké zranění a náhodní svědci mluví o osobně pohybující se okolo vozidel a pak na kraji lesa. A z jednoho vozidla vychází hustý dým.“

Jaká je první činnost zdravotnické služby, jak musí přistupovat k nehodě s vážným zraněným, aby pomoc byla co nejúčinnější?

Tam už to začíná už na tom operačním středisku. Ta dispečerka, od ní se to vlastně všechno odvíjí, ten zásah bude prakticky úspěšný nebo jestli tam budou nějaké mezery. Ona má vlastně první kontakt s tím volajícím, takže ona musí především toho volajícího nějakým způsobem zklidnit, pokud je ve stresu, což často bývá při těchto situacích, dejme tomu nehoda. Tak pokud se toho dotýká, pokud je to někdo, kdo byl účastníkem přímo té dopravní nehody. Musí vlastně zjistit počet zraněných, aby mohla nasadit příslušné vozidlo, kolik toho má poslat na místo. Během toho, v dnešní době je to všechno propojené počítačem, elektronicky, takže už posílá posádku a zároveň s tím dotyčným je zároveň na telefonu. Ta práce dispečerky vyžaduje to, že ona může poskytovat vlastně přes telefon první pomoc a radit těm dotyčným co mají dělat, jak mají dávat, dejme tomu, první pomoc, jak mají dávat masáž, jak mají zprůchodnit dýchací cesty, jak ošetřit krvácení, nějaké zranění do příjezdu záchranky.

Takže první posádka, která je na místě, pokud se jedná tedy o takovou nehodu, tak samozřejmě jede tam lékař, jeden i více, když jsou k dispozici. Ten lékař co je na místě, tak se stává vlastně vedoucím toho zásahu, vyznačí se i nějakou takovou vestou, kterou v sanitním vozidle vozíme. A těďka na místě proběhne takové to, že se ta situace prověří, jak kdo na tom je. Do 10-ti osob je to první stupeň té mimořádné události. To znamená, že je to ta větší dopravní nehoda, potom to ještě rozdělujeme od 10 osob do 50 osob, to už je takové odborné dělení spíš, tam už se jedná o nějakou tu mimořádnou událost. Od 50 do 200

nějaké hromadné neštěstí, takže podle toho se to nějakým způsobem dělí. Samozřejmě, že pro ty záchranáře, zvláště pro tu první posádku, je to takový nápor, je to stresující, prostě najednou v nějaké krátké době zjistit tu situaci, ty zraněný nějakým způsobem rozdělit, pokud je to nad těch 10 nebo i více, máme tady takové speciální kartičky, ten systém star, podle které probíhá to třídění zraněných. Samozřejmě přednost mají ti, kteří jsou v kritickém vážném stavu, ale mají šanci přežít. To znamená, že se těm věnují jako první. Takové ty lehčí zranění, tak pokud je na to prostor, tak to může některá z těch posádek udělat, případně využije se pomoc třeba těch hasičů, ti mají také školené zdravotníky nebo i policisté, kteří mají nějaké ty kurzy první pomoci, aby se postarali tady o ty lehce zraněné, aby popřípadě, když tam máte tu modelovou situaci, že tam pobíhá někdo v lese, aby nějakým způsobem tady tyto lidi – postarat se o ně. Říkám, no tak potom záleží na té situaci. Pokud by tam byli ti dva těžce zranění, jeden zaklíněný. To je zase práce hasičů jo. My nemáme ty prostředky. Oni mají vyprošťovací prostředky, takže oni dělají tady ty vyprošťovací práce. Samozřejmě pokud je to pro nás bezpečné, tak jim můžeme už v tom vozidle poskytnout tomu člověku nějakou tu péči. To znamená, že můžeme zafixovat, dejme tomu, krčním límcem krční páteř, můžeme už mu podat léky od bolesti, infuzní terapii. Takže už v tom voze 12.02 při tom vyprošťování, pokud je to možné, tak můžeme jo. Pokud samozřejmě ne, tak pokud se k němu nikdo nedostane, tak musíme vyčkat, než hasiči prostě toho člověka vyproští a předají nám ho.

Je taky k těm zásahům volán i někdo jiný? Například nějaký psycholog nebo duchovní, sociální pracovník?

Tak samozřejmě pokud se jedná o nějakou takovou těžší dopravní nehodu nebo může jít o nějakou rodinnou tragédii, nějaký výbuch nebo úmrtí dítěte, nebo něco takového, co se vymyká normálu, tak samozřejmě voláme i toho nebo je povolána ta hasičská psychologka tady u nás nebo policejní psycholog, případně i my vlastně nějakým způsobem můžeme toho dotyčného, pokud je na to prostor a čas, třeba i s těma pozůstalýma mluvit jo, snažit se je zklidnit, klidně ať mluví o té situaci, která nastala, takže jako určitě. Určitě vždycky tam ta nějaká ta pomoc je jo.

A přímo duchovní?

Duchovní, jako takhle přímo na místě zásahu s duchovním jsem se nesetkal, že by tam přijel kněz, nebo nějaký ehm...

Sociální pracovník?

Sociální pracovník to je ta druhá fáze jo. Ale jako v té prvotní fázi, samozřejmě nezažil jsem situaci, kde by bylo více zraněných, že by to byl zásah na několik hodin, kde by, dejme tomu, spadlo letadlo, tak tam třeba tam by se nakonec dostal i nějaký ten duchovní, dejme tomu na místo, ale říkám, nesetkal jsem se s tím jako osobně v praxi.

Tak samozřejmě kdyby něco bylo potřeba, to se převážně bude jednat až o tu druhou fázi té pomoci.

Ano, přesně tak. Tam by se už pak jednalo o těch debriefincích, tady kolem toho.

A nyní pokročíme k té třetí části. Krizová intervence – jak členové zdravotnické služby vnímají a prožívají neštěstí druhých. Jsou členové zdravotní služby proškolení, aby zvládali těžké situace a jak?

Tak je to spíš v rámci, jako že by to bylo nějak individuálně, to spíš v rámci nějakých přednášek. Měli jsme tady nějaké přednášky, právě od tady toho psychologa z moravskoslezského kraje, takže tady tou formou. Samozřejmě můžeme individuálně vyhledat tady ty naše kolegy co jsou laicky školeni tady pro tu sociální intervenci ehm..., případně pak už je to spíše individuálně, že můžou vyhledat nějakou pomoc, nějakého

psychologa kolegové, ale to je spíš na individuální bázi, není jim to nabízeno přímo tou organizací. Samozřejmě, že po nějakém složitém výjezdu, když to vezmu od sebe, tak to znamená, že často je pro mne důležité, že si třeba s tím kolegou, se kterým jsme tam byli na tom výjezdu, popovídáme jo. Třeba i výjezd z kterého můžeme mít smíšené pocity, že jsme něco mohli udělat líp, nebo nevyhodnotili jsme třeba nějakou situaci dobře a nebo naopak, když nám se něco podaří, tak rozhodně o tom si v té posádce o tom promluvíme. Spíš se snažím tady ty věci nechávat opravdu v té práci. Promluvit si radši s těma kolegama, než si třeba to brát s sebou domů nebo zbytečně tím zatěžovat členy rodiny a tak jo. Samozřejmě, že byly situace, kdy člověk odcházel, měl toho plnou hlavu, přemýšlel co mohl udělat líp, jak to dopadlo, že pak se třeba snažil i různě ty informace shánět třeba o tom člověku, jak to dopadlo nebo jestli to přežil nebo jestli nějaké následky to zanechalo.

No vlastně v této otázce bych pokračoval v jejím smyslu. Jak samotní členové zdravotní služby vnímají tyto události? Nezvratné životní situace, setkání s utrpením, setkání se smrtí, úmrtí dítěte.

Tak samozřejmě to jsou složité situace. Zvlášť tady, jak říkáte u mladých lidí, nebo u těch dětí. Je to kvalitativně jiné, když přijedeme k člověku, který má například 80 let a víme, že ta šance je tam naprosto nulová, že se tam jedná o selhání, že je to starý člověk, který má spoustu nemocí a přirozeně tam došlo, prostě ten organismus je naprosto opotřeбенý nebo že se prostě to srdíčko zastaví nebo že tam dojde k nějaké mozkové příhodě, kde opravdu dojde k té klinické smrti. Tak je to něco jiného, že ten člověk tak jako přirozeně odejde. Když to tady, že u těch mladých lidí u dětí jakákoli událost, může něco vypít, něčím se udusit, opařit se, zvláště malé děti, tak tam je velké nebezpečí úmrtí, když k něčemu dojde, tak je to pro toho záchranáře složité, nebo vypořádat se. Tam jste měl tu otázku vlastně že, jestli ta víra pomáhá, tak já myslím, že samozřejmě že ano. Že jak pro toho záchranáře nebo pro ty pozůstalé, pokud věří v Boha, nebo ví, že po tomto, že po tomto životě to nekončí, tak samozřejmě je to pro ně ta situace lépe zvládnutelná, což jsem se mnohokrát přesvědčil, jak u sebe, tak i u těch pozůstalých, pokud tam byli věřící, tak mám prostě dojem, že tu situaci daleko lépe nesli, než u lidí, kteří na to nebyli třeba vůbec připraveni nebo s tou smrtí v životě vůbec nepočítali naprosto. Takže určitě, určitě ta pomoc tam je té víry. Určitě ano.

Já nevím, jestli chcete i konkrétní příklady, nebo jestli...

Ještě k tomu bych se zeptal, zmínil jste víru, co ještě třeba záchranář, v čem může hledat pomoc, všichni nejsou věřící? Třeba k víře nejsou blíž.

Tak jako říkám, buď to bezprostředně ten rozhovor, potom samozřejmě dostatečně si najít i relax v osobním životě. To znamená mít nějaké koníčky, mít záliby, někdo sportuje, někdo se věnuje třeba hudbě, někdo může mít dalšího koníčka, samozřejmě odpočinek hraje také svoji roli. Snažit se chodit do té práce nějakým způsobem odpočatý 20: 58 to už je pak individuálně každého věc, jak tady k těm věcem přistupuje, jestli se dá zahltit tím vším a nebo jestli se snaží nějakým způsobem dbát na to.

Také jsem dělal rozhovor s jedním řidičem sanitky, dopravní sanitka, ten velmi zdůrazňoval rodinu.

Samozřejmě, samozřejmě určitě ano. V mém případě, když mám malého syna, tak je to svým způsobem, tak ta rodina je velká pomoc, jak manželka, tak...

Čili rodinné zázemí.

Určitě, samozřejmě. Dík za podnět. V mém případě rozhodně. Že u těch co žijou ve svazku u těch záchranářů, tak co vím, tak ta rodina určitě pomáhá.

Jinak s těma Briefingama mě napadlo, že já jsem se zúčastnil jednoho, to bylo asi tak před

dvěma lety, nebo to už jsou tři roky, nevím přesně. Byla to tady věc, kdy vlastně tady v parku ve Zlíně v centru města spadl strom, no když tam procházeli lidé a prostě nejhůř to odnesli dva kluci dvanáctiletí, kteří následně vlastně jeden zemřel ještě tentýž den a jeden zemřel nějak za 14 dní, byl převážen letecky na specializované pracoviště a vím, že tam snad zasahovalo 5 našich posádek, protože tam ještě byli další čtyři nějak středně a lehce zranění a vím, že tady proběhl k tomu debriefing i zároveň kde měščí policisté, prostě všichni, kteří byli na místě toho zásahu s ostatních složek, tak jsme tady měli společný briefing, kde byla vlastně i ta policejní psycholožka, hasičská, kde jsme vlastně rozebírali tady tu situaci, kde jsme se o tom bavili, jak co na každého působilo, tady tou formou, vím, že dokonce se dělalo i sezení u hasičů, kde byl, se vlastně poskytovala pomoc i těm pozůstalým po těch chlapečích té rodině, vím, že tam byla i ta duchovní stránka, vím, že se tam sloužila na tom Provodově nebo v Luhačovicích mše za tady ty lidi, za tady ty kluky mladé a za rodinu, snažili se nějakým způsobem podpořit, hasičská psycholožka k nim dojížděla. To byla taková větší, taková psychosociální intervence jak pro ty záchranáře, tak pro ty pozůstalé, pro tu rodinu. Co si pamatuji.

Takže byli tam zúčastnění všichni?

Prakticky ano byli zúčastnění. Byl tam pan Wusrt, jestli Vám to něco říká.

Ne.

On patří pod Adru a on právě tu psychosociální intervenci dělá a i v rámci u lidí, kteří třeba v těch povodňových oblastech, potom tu krizovou intervenci. Takže i ten se tady na tom podílel. Takže říkám, tam byli všechny ty složky zapojené, co byly jmenované, i ten sociální pracovník. Takže všichni na tom byli zainteresováni.

V další otázce se zeptám, co zdravotníkům pomáhá ke zvládnutí takové situace, když jsou v ohrožení života, například když společně s hasiči a policisty zasahují u nějaké události, kde hrozí ohrožení života? Jestli oni se společně s nimi se někde pouští do budov?

Rozhodně ne, prostě naše práce jako zdravotnické záchranné služby spočívá opravdu v péči o toho pacienta a tak, aby pokud možno jsme nebyli sami ohroženi, že toto je opravdu věc především hasičů, kteří, pokud já nevím, budova kde hrozí k zřícení, tak opravdu na nich aby ty zraněné nám odtransportovali na nějaké vytyčené místo, nebo zasažené nějakou látkou, tak mají na to prostředky, mají na to vybavení, kombinézy, oblečení, aby prostě zase nám z tady transportovali dotyčné. Samozřejmě že ta posádka záchranné služby často bývá ohrožována přímo nějakým člověkem, který může být psychicky nemocný, opilý a z ničeho nic na ně zaútočí v té sanitce, v tom voze na tu posádku, to se prostě stává. Jinak samozřejmě i my máme nějaké ochranné pomůcky, když jdeme i do prostředí dejme tomu třeba, dostáváme se i na stavby, kde dojde k pracovnímu úrazu nějakého dělníka, máme třeba ochranné přilby a takové věci, že proto vozíme i ty oblečení s reflexními pásy, které jsou třeba dobré při těch nehodách, zvláště v těch večerních hodinách, aby nás bylo vidět, aby nás ještě nesrazilo nějaké jiné auto. Takže asi jako tady tím způsobem.

Nejste přímo vystavováni nebezpečím?

Nejsme, přímo jako ta vystavováni nebezpečí, které plyne z toho zásahu, tak ne. Protože my opravdu si přebíráme od těch hasičů toho postiženého.

Takovéto nebezpečí hrozí při převozu, když řidič jede rychle.

Tak permanentně ano v tom provozu ano, to už je otázka té bezpečné jízdy, že člověk ty výstražné zařízení nepoužívá kolikrát na to, aby tam udělal nějaký seper rychlý čas, ale tam jde spíš o tu plynulost průjezdu tím městem nebo tou kolonou, aby tam ta jízda nebyla přerušovaná a samozřejmě za tu jízdu zodpovídá ten řidič té záchranky, takže i když jede

na houkačky, tak musí na tu červenou opatrně vjet do té křižovatky, rozhlédnout se, protože ať je to tak, je to paradoxní, tak nese zodpovědnost tak, jako každý jiný účastník silničního provozu, takže pokud způsobí nehodu, tak je vyšetřovaný jako normální účastník silničního provozu a často ho ty majáky nezachrání, když způsobí nehodu, tak je označen prostě jako viník při vyšetřování.

Takže když vjel do křižovatky na červenou...?

Ano, ano prostě je to ten zákon tak postavený, takže musí si dávat pozor.

Ještě se vrátím k tomu duchovnu. Patroni zdravotníků, jestli znáte nějaké patrony?

Jo takhle. Víím, že svatý Kryštof patron řidičů, svatý Florián patron hasičů.

A přímo jako zdravotníků?

No to bych teď typoval. Tak to bude...

Ten kdo se zabýval lékařstvím.

To je mi jasné, ale jako fakt nyní si nevzpomenu.

To když nic nenapadá, nevádí.

Možná bych si vzpomněl, že jsem o něm slyšel. Teď si zrovna nevzpomenu.

Nyní poslední část otázek. Dlouhodobé trauma objevuje se u členů zdravotnické záchranné služby? Jestli nějaká posttraumatická stresová porucha vlivem události nebo když se něco nahromadilo několik těžkých zásahů po sobě.

Tak jako já ze svého okolí, že by měl někdo až takové problémy, tak jako neznám nebo nevím o tom, že by tady někdo v rámci té práce musel skončit nebo že dlouhodobě, 30: 12 to jsou spíš krátkodobější co se řeší a vyřeší co já víím, ale dlouhodobě, že by někdo kvůli tomu ukončil práci.

Nebo, že by musel být na nemocenské tři měsíce kvůli tomu?

Takhle, takhle tak jako nevím. Když někdo musel být kvůli práci, tak to byl pracovní úraz, ale ne co se týče psychického nějakého traumatu, tak o tom nevím.

Vlastně s tím je spojeno, že společně se zdravotníky máte společnou dovolenou nebo nějaké akce nebo jestli třeba jdete na Bowling nebo na pivo?

No tak to určitě, samozřejmě ano takové společné akce jako děláme. Jak říkáte, třeba i ten Bowling nebo víím, že se dělávají společné zabíjačky, různé sportovní akce.

I s hačičema domluvíte se nějak?

Jo já víím, že třeba naposled teďka v prosinci jsme se s hačičama hráli, samozřejmě to záleží jak má čas, jak chce. Třeba hokejbal jsme s mini hráli, teďka víím, protože se dělá mužstvo, má proběhnout turnaj zdravotnických záchranných složek krajských v ledním hokeji, tak na to se dělá nějaký ten mančaft, takže i po té sportovní stránce i po té společenské se určitě nějakým způsobem scházíme a ta možnost a ty nabitky tady jsou.

Takže člověk díky tomuto také tak nějak se dostává z těch těžkých situací?

Samozřejmě, samozřejmě. Jak rozhovorem tak i společně se pak odvíjí do těch vztahů na tom pracovišti, pokud jsou nějakým způsobem dobré. Tak i v té práci lépe se snáší tady ty krizové situace pro toho záchranáře.

Teďkom mě napadá ještě jedna otázka, trochu jste ji naťukl. Jestli se setkáváte s těmi oběťmi, co jste někdy převezl nebo někomu se stal úraz. Jestli ty dotyčné lidi vidíte třeba po měsíci nebo po půl roce?

Pokud jako cíleně jako takhle ne. To opravdu ne, kolikrát ty informace spíš horko těžko pak

získáváme, třeba jak to pak s tím dotyčným dopadlo, ale často se stává, což nás potěší, že třeba opravdu člověk, který byl na tom hodně špatně, převezli jsme ho, tak jsem přijde osobně a poděkovat nebo pošle nějaký děkovný dopis. Tak to si myslím, že každého z nás bez rozdílu potěší, protože tam je ta zpětná vazba a to si myslím, že to jsou takové impulzy, které dávají takový elán do té práce. Jako že člověk má tu zpětnou vazbu ví, že ten člověk třeba opravdu odešel zdravý, normálně se vrátil do normálního života.

Ted' mě napadá poslední otázka. Co třeba tady nezaznělo během toho rozhovoru. Co byste považoval za nutné sdělit nebo co Vás k tomu napadá, co se tady neřeklo?

Ehm...nevím, nevím. Opravdu já myslím, že jsme tak jako ohledně toho naťukli samozřejmě, že člověk by si pak možná vzpomněl zpětně na nějaké ty věci, ale jako...

Tak jako o jednotlivých věcech by se dalo mluvit hodiny a hodiny.

Ano, rozebrat a mluvit o tom. A tak jako všeobecně si myslím, že jsme tak jako naťukli tady k tomu tématu tak jako všechno.

Já mám také pocit, že všechno bylo řečeno, co bylo třeba. Tak já Vám mockrát děkuji za Váš čas a rozhovor a přeji, ať máte spoustu dobrých zásahů a také spoustu těch lidí, kteří Vám přijdou poděkovat. Já jsem nyní vděčný, že jste si našel čas a mockrát děkuji a přeji, ať se daří.

Díky taky.

Příloha č. 5

Rozhovor s velitelem hasičů MP, 12.8.2011, Praha. (viz. příloha č. 5.)

MP,

vystudoval střední průmyslovou školu silnoproud, pak nastoupil na střední školu pro hasiče. Od roku 1993 je u HZS hl. m. Prahy a v posledním půl druhém roce vykonává velitele výjezdového družstva HZS hlavního města Prahy. Přitom je členem posttraumatického intevenčního týmu.

Jak jsme se domlouvali, tak jste již seznámen s otázkami, které mám pro Vás připraveny. Já bych tedy rovnou přistoupil.

Jedna taková větší otázka: Jaká je Vaše úloha u Hasičského záchranného sboru, práce s postiženými, nebo poskytování první psychologické pomoci, co tato práce od Vás vyžaduje?

Tak měl bych říci, že HZS vykonává velmi velkou paletu, škálu prací a druhů pomoci. V podstatě v dnešní situaci děláme od já nevím likvidace včelích rojů, až po složitou záchranu pomoc vrtulníku. Máme tady specializované skupiny, lezecké skupiny, potápěče, máme tady obřad usar, který se specializuje na vyprošťování lidí z trosek, takže jsme i úzce specializováni, ale záleží na posouzení našeho operačního střediska. Pokud se zdánlivě jedná o nějakou banalitu, jako například chycení papouška na stromě, nebo snesení kočky, která by nakonec slezla sama, tak je tam posouzení té naléhavosti. Pokud je to starší občan, tak vyhovíme. Pokud prostě ne, tak řekneme: nejde to. V současné době kdy se hodně omezují finanční prostředky, tak se prostě nějakým způsobem vyhodnocuje, zdali ten zásah bude adekvátní a efektivní.

Vaší přímou úlohou jako velitele družstva je co, pokud můžete nějak přiblížit?

Tak, samozřejmě je to široká paleta činností. Od činnosti na stanici, což je, hm. Když to vezmu vlastně od začátku. Rozpis lidí na techniku, psaní odpočtů, to je příprava výplat, rozpis dovolených, vedení, školení výcviků, rozpis rajonů, rozpis úklidu na stanici. Potom samozřejmě velení u zásahu.

Je to vůdčí role, která je, jak zjišťuji, nesmírně, nesmírně zodpovědná a nějak si hodně uvědomuji, že člověk v týchle roli je, nebo měl být, jak morálním, tak, co se týče odborných způsobilostí, jo, jak morálním, tak profesním vzorem.

Takže nejde jen o tom pouze umět, ale i být lidský?

Přesně tak. Ta lidská stránka je tam hodně důležitá a hrozně vnímám, že se to nějakým pojmí s přirozenou autoritou. Charakter člověka se pojí s přirozenou autoritou. Tahle role, tahle funkce nese sebou autoritu. Autoritu jak sám víš, můžeš mít přirozenou, a nebo si ji nějakým způsobem usurpuje. To je potom špatně. Je to znát a..a takže hodně záleží na charakteru, na osobnosti člověka.

Takže potom jaký člověk je to ostatní hasiči pocítí, jestli má svoji autoritu, že chce něco být, nebo jestli mu jde o ty lidi?

Já když jsem nastoupil do funkce velitele družstva, v ní nejsem dlouho, jsem tam tři čtvrtě roku. Předtím jsem dělal 17, 18 let výjezdového hasiče. Tak jsem se snažil na to nějak teoreticky připravit a vypůjčil jsem si od kamaráda knížku O vůdcovství od Alsema Grüma a právě mi byl blízkej i ten spirituální, ten duchovní rozměr, a řekl bych, že ta nejdůležitější věc, která se pojí s přirozenou autoritou, je úcta k podřízeným, úcta k člověku vůbec. Že to se projevuje do kvality těch vztahů nadřízený podřízený a dělá to dobrou pracovní atmosféru. Někakým způsobem podporovat kreativitu těch lidí, nějakajma zbytečnějma

rozkazama jo nebejt příliš autoritativní, podporovat kreativitu podporovat prostě přirozený potenciál těch lidí. Zároveň si držet ten zdravěj, zdravěj odstup vedoucího pracovníka.

Ono se to zase nesmí ničím překrýt. Určitý hranice musí být zachovány.

Přesně tak.

To jste mi odpověděl velmi dobře. Nyní postoupíme kousek dál. Krizová intervence: Jak členové hasičského sboru poskytují krizovou intervenci postiženým?

Tak, jak už bylo zmíněno, tak v rámci HZS funguje psychologická služba, máme svého psychologa. Každý HZS kraje měl by mít svého psychologa a postraumatický intervenční tým.

Přerušeno telefonátem.

Každý kraj, každý HZS kraj by měl mít ještě svůj Postraumatický intervenční tým. Je to vlastně podpůrný tým pro psychologa. Je to tým, který vlastně funguje v těch jednotlivých jednotkách, mezi klukama se snaží prostě nějakým způsobem monitorovat dušení zdraví těch strojníků a maníků, prostě těch spolubratrů ve zbroji, těch spolubojovníků. A samozřejmě při větším zásahu, kde dojde k vážnému zranění buďto zasahující, nebo je tam více obětí na straně civilistů, dokonce úmrtí na straně těch příslušníků, tak by mělo dojít k nějakému následnému rozboru Defusingu, debriefingu a za podpory psychologa a toho postraumatického intervečního týmu. Tolik praví teorie. Otázka je, jaká je praxe.

Přerušeno telefonátem.

Já sám jsem členem postraumatického intervenčního týmu už několik let a z praxe můžu říct, že ....že obecně musím říct těch zásahů postraumatického intervenčního týmu je velice málo.

Je to tím, že se to třeba neví?

Myslím si, že je to otázka důvěry. Já osobně jsem se snažil, pokud byl nějaký problém, těžší zásah, který byl exponovaněj, viděl jsem, že ti kluci do toho ze svého nitra vkládají víc a jsou v tom nějak duševně více zainteresovaní, tak jsem se snažil třeba nenápadně, když přijeli ze zásahu, tak jsem se snažil vyptat, aby se tzv. vykecali z toho zásahu.

To je ten defusing?

To je ten defusing, který se dělá v podstatě hned po zásahu. Ale to je hodně nadneseně řečeno. Já jsem se s nima prostě kamarádsky o tom popovídal, aby mi sdělili ty fakta a tak nějak to ze sebe vypláchli. Dělal jsem to nenápadně, aby si nemysleli, že jsem právě ten „pit'ák“ který to má za úkol. Měl ještě jsem kolegu, který je také členem inter. týmu, tak jsme si to rozdělili. Když kluci přijeli od dopravní nehody, kde bylo úmrtí, tak jsme se snažili vyptat, aby se kluci z toho vyprávěli. Takže já myslím, že tenhle ten nenápadnej monitoring, který funguje na té kamarádské bázi, ten funguje a myslím si, že poměrně slušně. Já samozřejmě nemám zprávy od všech členů postraumatického inter. týmu, ale myslím si, že tohle nějakým způsobem funguje. Jednou došlo při cvičení k dopravní nehodě. Při cestě ze základny na to místo toho zásahu toho cvičení došlo k převrácení automobilový plošiny s následným zraněním jednoho, nebo dvou příslušníků, docela závažným. Já jsem potom od řídicího důstojníka směny dostal za úkol ty kluky obvolat, zeptat se jich co, a jak na tom jsou, nějak to vysondovat, a kdybych nějak zjistil, že je to závažnější, tak třeba i za nima zajít. Ale už předtím s nimi mluvil jiný člen inter. týmu a nějak jsem věděl, že ty kluci jsou z nejhorsího venku, tak jsem to víc nerozpítvával a víc jsem do toho nezasahoval. To je jeden z mých větších zásahů. Jednak pokud došlo k nějaké mimořádné události typu zborcení domu, závalu nějakých dělníků, tak z vlastní zkušenosti vím, že tam byl povolán psycholog z hl. města Prahy, který tam vykonával podpůrnou činnost, podporu těm příbuzným, těch obětí a my jako členové toho postraumatického iter. týmu jsme prakticky

neměli čas se té oblasti věnovat, protože jsem prostě vyhrabávali, a nebo odpočívali, to už prostě není volná kapacita.

Je jedna věc, že potřebují ty oběti postraumatickou intervenci. A u těch hasičů, stává se, že sami potřebují postraumatickou intervenci. Již jste něco nastínil, ale mám na mysli, jestli třeba dlouhodobě, jestli třeba za týden po nějakém zásahu, dotyčný cítí, že není nějak ve své kůži, že se ten stres teprve objevil.

Já jsem tohle u sebe a ani u svých kolegů, jako ve svém okolí zas až tolik nepozoroval. Já sám jsem byl svědkem, účasten několika mimořádných událostí, kde došlo i k několikanásobnému, kde prostě bylo více obětí, ale jak u mé osoby, tak u mých kolegů jsem nikdy nepozoroval nějaké větší dopad. Co se týče nějakýho prostě...patologický duševní stav, prostě poruše. Jo mluvíme o tom. Přijedem, rozebíráme to prostě. Taková ta přirozená duševní hygiena funguje, že prostě mluvíme o nějakých faktech, kdo co udělal. Já třeba o některých věcech mluvím se svoji manželkou. Ale zmiňuji to, co můžu, co lze. Jo nějakým způsobem to funguje. Sám mám prostě kamaráda, je to můj takovej mentor. Je to člověk, kterému se snažím „vydávat počet“ nějakým způsobem mu říkat o svých problémech a zápasech. Toto považuji za součást mé osobní hygieny. Je prostě důležité to s někým sdílet, s někým to rozebrat, kdo zachová zpovědní tajemství. Kdo prostě má schopnost vcítit se a porozumět. Tohle přirozeně funguje v tom týmu, součástí toho, byť to zní třeba morbidně, jsou chlapi, kteří si prostě z toho udělají srandu, nějakým způsobem to bagatelizují, zveličují, ale může to být právě jen ochrana a nebo obrana před tím drsným faktem, že před nima je mrtvej člověk, který udělal nějakou fatální chybu, která ho během několika sekund stála život. Což samozřejmě my to vnímáme, nějakým způsobem to zpracovávat musíme. Nemyslím si, že ten způsob, když to někdo bagatelizuje, a nebo si z toho dělá srandu, není zrovna šťastnej, ale i to se nějakým způsobem děje.

Když pokročíme o kousek dál. Jak samotní členové HZS vnímají to neštěstí těch druhých lidí. Když vezmeme: jsou na jedné směně ve službě, stane se havárka, někoho vystříhají, odpoledne to samé, večer bude něco těžkého. Je to určitý sled nešťastných náhod, kdy se museli setkat s těmi lidmi, s těmi oběťmi. Už jste tady naznačil, že musí mít takovou osobní hygienu. Kdybyste mohl naznačit u ostatních, jak se snaží relaxovat?

Jak už jsem řekl. Tady ta prvotní záležitost je, že o tom mluvíme a samozřejmě ty sdílený pocity už působí nějakým způsobem jako taková duševní hygiena. Pokud se nejedná o nějakou mimořádnou událost, typu že dojde k těžkému zranění, nebo úmrtí člena jednotky, kdy se doporučuje ta jednotka odborně ošetřit a postavit dočasně mimo výjezd jako celá. Pokud je to něco lehčího, jak už bylo zmíněno nějaká dopravní nehoda, kdy dojde k úmrtí nebo k těžkému zranění několika civilistů a těch událostí může být ve sledu několik, tak samozřejmě o tom mluvíme. Potom jdeme... ..člověk si dá sprchu, dá si kafe, dáme si fotbal, je to prostě..., jsme s spolu mluvíme o tom, je tady prostě faktor sportování zábavy. Tím že si člověk dá sprchu, tak to ze sebe odplaví, že jsou tady určité metody, určitý mechanismy, které nám hrozně pomáhají a myslím si, že hodně důležitým faktorem jsou sociální kotvy, prostě zázemí toho člověka. Pokud člověk má rodinu, nějaký osoby blízký, kamarády, rodiče, tak samozřejmě nějakým způsobem tu zátěž zvládá mnohem líp, než ten kdo to sociální zázemí, ty kotvy nemá.

Takže rodina to je základ.

Ano, já myslím, pokud je člověk nějakým způsobem někde ukotvený a má okolo sebe přátelsky, nebo rodinný zázemí chápající, takový útočiště, kam se prostě může vrátit a odkud jako vychází, tak tohle se nějakým způsobem zvládá líp. Otázka je potom, pokud člověk prostě řeší vztahový, partnerský problémy, nebo jakýkoli rodinný problémy, tak

samozřejmě potom řešení, nebo prožívání té mimořádné události, může mít negativnější dopad na toho člověka. A to už je zase právě práce, prostor pro toho člena PSIN týmu, aby si to nějakým způsobem uvědomoval a prostě monitoroval to a popřípadě to nějakým způsobem konzultoval i s psychologem.

Takže defakto žádný hasič není sám. Pokud se objeví nějaký problém, ať už při zásahu, po něm, potom doma. Tak...

Neměl by být sám. Neměl by být sám, aspoň co já takhle vnímám u nás, v týhle jednotce to funguje docela dobře a nevnímám, že by tady měl někdo zásadnější problém. Pokud tady vidím někoho posedávat o samotě v tichosti, tak už si samozřejmě už kladu otázky a mám nějaký otazníky a třeba se zeptám svého kolegy velitele. Co si myslí o tom a o tom, že se mi prostě zdá, že není ve své kůži. A prostě tak by to fungovat mělo, jak to funguje na ostatních stanicích a ostatní směny, nevím. Ale za zhruba 18 let služby, já jsem nezaregistroval velmi vážný případ nějakého celkového vyhoření, nebo zhroucení v důsledku psychického přetížení.

Když se přesuneme k další otázce. Co je pro hasiče nejhorší? Pokud by se to dalo takhle říct.

Co je pro hasiče nejhorší. Dobrá otázka.

Třeba při zásahu, když se něco děje, s čím si musí poradit, nebo rychlá rozhodnutí?

Jo, jo. Já se... asi... Myslím si že, samozřejmě jsou zásahy, kde dojde k velmi vážnému zranění, nebo úmrtí a problémem může být tzv. identifikace, kdy ten hasič, né přímo u toho zásahu, protože tam přísun těch myšlenek je jiná, tam se snaží co nejrychleji pomoc, poslouchá rozkazy, vyhodnocuje, analyzuje a snaží se pomoc a může to být právě často po zásahu. Nemusí to být bezprostřední, může to být několik hodin, třeba i několik dní, kdy si člověk uvědomí, prostě mu to dojde. Že na místě té oběti mohl být on, nebo kdokoliv z jeho blízkých. Že se jednalo o nějakou fatální chybu a že následkem určité chyby došlo nezvratným událostem, nezvratným sledu událostí a teda úmrtí. To může bejt velmi zatěžující a s tím je potřeba pracovat, a tam je právě hrozně důležitý, aby ten člověk měl možnost právě té duševní hygieny těch rozhovorů a třeba si dojít s klukama na pivo a tam o tom mluvit atd. Já jsem se zatím okolo sebe nesetkal s tak těžkým případem, aby bylo nutný doporučit, jak našeho interního psychologa, tak třeba externí psychologickou pomoc. Ještě ne, ale zároveň musím říct, že si myslím, že povolání hasiče má nějaký dlouhodobý vliv na psychiku. U někoho víc, u někoho míň. A z toho důvodu byla i psychologická služba u HZS zavedena, protože jednoho dne někdo zjistil, že určitá skupina hasičů, že má zvýšený jaterní testy a ty jaterní testy odpovídaly člověku, kterej, ne že by byl notorický piják, který by mohl pít velmi hodně, přitom v realitě to nebyla pravda, ti lidi byli sportovci. Začalo se zkoumat, proč to tak je. Začal se zkoumat vliv naskládaného v dlouhodobém horizontu naskládaného stresu, který je potlačován a z toho důvodu vlastně, myslím, že to byl jeden z důvodů, proč se vlastně odstartovala celá tato oblast té psychologické pomoci. Takže myslím si, že na někoho to má vliv větší, na někoho menší, já sám u sebe musím pozorovat, že jsou určité momenty, jsou situace v mém životě, kdy reaguju ne přímo přemrštěně, ale možná z pohledu civilistů, reaguju možná z pohledu civilistů reaguju na některý situace přemrštěně. Že prostě zbytečně řeším, že za určitou situací vidím nebezpečnejch, nebezpečnejch situacích, dopadů, jak prostě by to mohlo nebezpečně dopadnout. Vidím prostě x momentů a myslím si, že to je právě díky tomu, že jsem byl svědkem, určitých traumatizujících situací a že se to nějakým způsobem ve mně uložilo.

Jedním z lidských faktorů je strach, který člověku pomáhá, aby nechytal na rozpálenou pec, aby se držel dál od okraje nějaké strže. Každý člověk to má nějak v sobě. Jak u těch hasičů, jak oni musí zvládat strach, když mají jít do hořícího domu,

někoho vytáhnout? Myslí na to, nemyslí na to, musí to dát nějak bokem, aby mohli někoho vytáhnout.

Naprosto souhlasím, jak bylo zmíněno. Je strach přirozený, kterej je zdravěj, kterej nějakým způsobem chrání a pak je strach, kterej omezuje, který může dokonce zastavit, celý sled záchranný činností, který člověka paralelizuje a samozřejmě pokud člověk má ten přirozený strach, tak je to v pořádku, ten je dokonce i žádoucí, protože se nějakým způsobem pojí se zodpovědností a s kvalitou provedení té práce. Ten strach pomůže tomu člověku, že neudělá nějaké zbrklé rozhodnutí, nějaký ten zbrklý tah, který by mohl nějakým způsobem zkomplikovat ten zásah a.. Paralelizující strach, já jsem se sám při zásazích osobně setkal s tím druhem strachu a ten je nutno velmi rychle překonat jo a ono to jde. Já jsem se nikdy nesetkal, jak u mé osoby, tak u mých kolegů s paralizujícím strachem, který by byl natolik silný, že by došlo k tomu, že by člověk prostě musí odejít z toho místa, že by zamezil, nebo nějak znemožnil vykonávání těch záchranných prací. Pokud to u člověka propukne, tak si může vybrat i určitou roli v tom týmu, která není tak zatěžující a která je podpůrná pro ten tým. Ale říkám, já jsem se s tím nesetkal. Měl jsem při zásazích hodně velký strach, ale vždycky to šlo nějak překonat a samozřejmě ta týmová spolupráce, to vědomí důležitosti toho nasazení a ta týmová spolupráce, to že jsou tam prostě lidi spolu a snaží se o určitou věc a pomáhají si, tak to je natolik silnej motivační prostředek, krej je schopnej překonat i tenhle strach.

Velmi tomu odpovídají defakto vybavení s čím operujete, co má člověk na sobě?

Ano, ta technologie v současné době je na velmi vysoké úrovni. V podstatě to vybavení, vybavení hasičů je teďka na víceméně špičkové úrovni, ještě je samozřejmě potřeba, aby ti hasiči s tím uměli taky dobře pracovat. Jedna věc je mít výborné vybavení a druhá věc je mít výbornou dovednost na velmi slušné úrovni. Ta dovednost se získává výcvikem, drilem kdy si to prostě neustále opakují, až přijdou člověku do krve, aby při zásahu nemusel nad něma nemusel moc přemýšlet, dělal je naprosto automaticky. Jsou samozřejmě hasiči, kteří jsou na tom líp, jsou hasiči, kteří jsou na tom hůř. To je otázka velitele, aby věděl, kdo kterou roli zastává, kdo se na co hodí, kdo je dobřej na tohle, kdo je dobřej na tamto a poskládal ten tým, tak aby byl efektivní. Ale přesně, jak už bylo zmíněno, v současné době to vybavení je na velmi vysoké úrovni a určitě nám moc pomáhá při výkonu služby a při řešení těch složitých podmínek zásahu.

Jsou přímo hasiči nějak školeni, jak zvládnout určitou situaci. Že auto když se nabourá, má nějaké body, které mají svoji charakteristiku označení sloupků a, b, c, a jestli jsou takhle proškoleni i v jiných oborech, když mají jít do domu, atd.

Jo, samozřejmě, po celý rok probíhá podle plánů školení a výcviku, probíhá neustálé zdokonalování příslušníků HZS a celý ten plán školení a výcviku je nastavený tak, aby se za celý ten rok celá ta široká paleta těch dovedností, aby se procvičila a některý z těch dovedností velmi důležitý, aby se opakovaly vícekrát. A tady jsem zase o tom drilu. Je prostě potřeba ta rutina ten drill, kdy prostě to přejde do krve. Jak bylo zmíněno, třeba co se týká vyprošťování lidí z aut, tak nám automobilka z Mladý Boleslavy umožňuje výcviky přímo u nich na nových typech vozu, který prostě jsou z výroby, máme možnost trénovat na vozech té nejvyšší kvality, nebo velmi vysoké kvality a můžeme nacvičit přímo ty nejefektivnější postupy, jak se co nejrychleji dostat k obětem dopravních nehod a co nejrychleji je z těch vozidel vyprostit.

Teďkom již to bylo trochu zmíněno, vnímají hasiči nějakou duchovní stránku, při tom zásahu? Jestli si říkají, nebo říkají: stačilo málo a mohlo to dopadnout daleko hůř, jestli si třeba neřeknou, někdo nad námi držel ochrannou ruku, jestli vůbec bychom to mohli tak říci?

Jo, tak co se týká o osudu o fatalismu, to samozřejmě mezi hasičema padá, nebo se to zmiňuje. Já si pamatuji, že na mě to určitě vliv mělo. Já když jsem se právě jako 18 letý kluk setkal s úmrtím při zásahu, nebo když jsme se nějakým způsobem setkali s oběťmi různých událostí, tak myslím si, že to na mě mělo velmi, bude to znít pozitivně, velmi pozitivní dopad v tom, že jsem si uvědomil, že moje hodnoty 18letého kluka, kterej prostě by chtěl mít, já nevím auto a bejt nějak oblečenej a mít peníze, já nevím co všechno, tak najednou do tady toho mého velmi omezeného světa, kde ty hodnoty byly nějakým způsobem poskládány, se vedrala tady ta zkušenost a to mě vedlo ke konfrontaci, nějakým způsobem jsem to musel zpracovat a to mě vedlo i tohle, mě v konečném důsledku vedlo k hledání víry, konkrétně víry v Boha. Jak je tomu u ostatních příslušníků, nebo u mých kolegů, to přesně nevím, ale já si myslím, že je tady určitá skupina lidí, která si myslím, že je poměrně početná, která i když to nějakým způsobem před svýma kolegama nějak neprezentuje, tak stejně si myslím, že to nějakým způsobem jakoby musí řešit. Že prostě na místě, již jsem to zmiňoval, na místě toho člověka mohli být oni, nebo jejich blízký a tady funguje taková „chlapárna“ je to taková trošku maska, kde dát najevo nějakou tu slabost je v uvozovkách nebezpečný. Takže ty kluci se snažej zachovávat dekórum neprůstřednosti a já to chápu, prostě je to součást mužství, ale otázka do jaké míry je to zdravý, do jaké míry nezdravý, ale s těma věcma se chlapi tolik nesvěřujou, ale myslím si, že jsou lidi, kteří to řešej. Já osobně jsem řešil.

Tak třeba někdo má, ani nevíme, někoho blízkého s kým si popovídá na té úrovni.

Jo, i taková je možnost, já jsem za svoji kariéru jsem měl x rozhovorů na toto téma. Na téma duchovního života a život po životě.

Nedá se to odsunout stranou?

Nedá se to, je to součást lidského bytí, je to součást lidské osobnosti a ta duchovní stránka se prostě od člověka, od lidský bytosti prostě nedá odpárat.

Mám takovou poslední otázku. Co byste si přál dále do budoucna, aby se třeba pozměnilo, nebo zůstalo u HZS?

Já bych si určitě hrozně přál, aby obecně mezi záchranáři mezi lidmi v HZS, mezi vysokým managementem, nebo lidmi tzv. dole mezi sebou navzájem, aby byla vysoká míra lidskosti, aby já bych si osobně přál, aby ty vztahy byly velmi lidský, aby si lidi mohli být blízký a zároveň prostě nejsem snílek není tomu tak, a vím, tomu tak asi nikdy nebude. Ale otázka byla položena tak, tak odpovídám, to bych si já přál. Aby byly velmi dobré vztahy mezi lidmi, myslím si, že to je alfa, omega tý naší práce. E.. Jinak.. jak zněla ještě ta otázka?

Ano. Co byste si přál do budoucna, aby u hasičů třeba bylo, nebo se pozměnilo?

Jo tak. Přál bych si zachovat velmi vysokou odbornou způsobilost, aby byl výcvik na velmi vysoký úrovni a vztahy na velmi dobrý úrovni. Přál bych si, aby duchovní služba, aspoň u našeho útvaru, si získala větší renomé, aby si získala důvěru a aby se nějakým způsobem rozvíjela, aby pomáhala a dokonce bych šel ještě dál, abych si přál, aby u nás u HZS u Český R., aby byla nejen psychologická služba, ale dokonce i duchovní služba, aby to šlo ještě dál. Tak jak je tomu například u vojáků, jak je to například v armádě.

Takže třeba hasičský kaplan, kdyby byl, tak byste jej velmi uvítal?

To já bych jej velmi uvítal a samozřejmě by hrozně záleželo na osobnosti toho člověka a myslím si, že takový člověk by byl velmi užitečnej a jak už jsme spolu o tom mluvili, nemusel by ani řešit, nemusel by se nutně dostávat do duchovní oblasti, nebo do duchovních otázek, ale prostě mohl by to být člověk, který by byl velmi blízký těm lidem, který by

s nima mohl řešit problémy na duševní bázi a pokud prostě by byl tomu prostor a příležitost a nálada a ochota, tak by se mohli dostat i k věcem nadpozemským, věčným. Takříkajíc.

Já Vám děkuji za rozhovor, za ten čas že jste si našel. Děkuji, ale ne jenom za sebe, ale i za ty ostatní lidi. Neboť tato diplomová práce mi má pomoci, ne, abych udělal vlastní diplomku, ale děkuji za ty lidi, ke kterým já jednou půjdu a na základě těch vašich odpovědí už budu moci už vědět, co jim odpovědět. Tak i za ty lidi Vám děkuji.

Bylo mi ctí a velkým potěšením.

Příloha č. 6

Rozhovor s P. Jiřím Rousem s krizovým interventem policie ČR 19.12. 2010, Brno.

P. Jiří Rous,

nejprve působil jako vojenský kaplan, též se podílel na zahraniční misi SFOR v Bosně. Od roku 1999 dostal do duchovní služby farnost Brno-Zábrdovice, k tomu v roce 2001 se stal národním ředitelem pro pastorační práci Romů v ČR při České biskupské konferenci. Následně v roce 2003 byl pověřen brněnským biskupem mons. Vojtěchem Cikrlem poskytováním posttraumatické interveční péče příslušníkům Policie ČR..

V souvislosti s mojí diplomovou prací, kterou jsem si vybral na téma *Krizová intervence v náhlých mezních životních situacích s podporou duchovní pomoci*. V této souvislosti bych se chtěl zeptat, jaká je Vaše práce u policie, co tvoří Vaši práci a potom následně bych jednotlivé otázky, podle rozhovoru bych směřoval.

Co tvoří Vaši práci u policie ČR, jakou máte náplň?

V podstatě dáno závazným pokynem, (teď si nejsem 100% jistý, závazný pokyn policejního prezidenta) ty pokyny jsou od roku 2001, kdy tady ta služba vznikla, ta posttraumatická interveční péče, její systém a ty závazné pokyny, se postupem času trošku mění, mění se malinko legislativa. Takže prostě poslední závazný pokyn (musel bych se podívat) je od roku 2008. Kde se říká, co by měli členové toho intervečního týmu vlastně dělat. Vymezuje se tam jaké vzdělání, kvalifikaci, jak se má kvalifikace doplňovat, co se může nebo nemůže zaznamenávat, kdo může být členem týmu, jak k tomu získá kompetenci, jak dlouho v tom týmu má být, no určuje se tam úplně všechno, i dokonce se tam vymezují situace, (v tom prvním pokynu) ve kterých se ten intervent volat musí, i když nedá se říct, že by se to tak výslovně dodržovalo, ale prostě bylo takové povědomí, že jsou situace, kdy je dobré toho interventa zavolat, samozřejmě pokud se nenarazí na rezolutní odpor toho, koho se to má týkat. Ten poslední pokyn zase vyjmenovává některé ty informace, pro které ti interventi jsou velmi vhodné, velmi dobrý a potřební, ale už se neříká, že se v té situaci ten, nebo jejich skupina volat musí, nebo má, a klasické jakoby situace, kdy se považuje ta intervence potřebná, jako užití střelné zbraně příslušníkem policie, nebo proti příslušníkovi policie, a sebevražda buď v rodině, nebo na pracovišti.

Když jsme teď asi před dvěma týdny se dívali do statistiky, jak je to ve skutečnosti, ti interventi řeší, najednou to rozdělení četnosti těch případů to vypadalo trošku jinak, jestli si vzpomenu správně, tak nejčastěji tam byly partnerské věci, na druhém místě byla ta problematika sebevražd, někde velice vepředu byla osobní problematika, a pak tam byly ty další věci, problémy s nadřizenými, vraždy v okolí, nebo vraždy řešené v práci a všechno možné. Ale vím, že z těch situacích, které se tak výslovně vyjmenovávaly, což je třeba použití střelné zbraně, tak to se neumístilo na tom žebříčku, to se jakoby v obsahu v těch našich intervencích neobjevuje skoro vůbec.

Zmínil jste tady případy, kdy Vás mají volat. Když Vás tedy zavolají, co to pro Vás znamená? Jaké máte úkoly? Samozřejmě každý případ je svým způsobem ojedinělý, takže se musí řešit individuálně, ale už musíte s něčím jako přijít.

Důležité je uvědomit si to, jak dochází ke kontaktu toho traumatizovaného člověka s interventem, že těch způsobů je několik jo. První asi pro nás nejpříjemnější způsob je, že ten člověk, kterému se něco stalo, nás vyhledá sám a je to také většina případů. Pak je druhá možnost, že může k té situaci, k tomu případu, zavolat interventa operační oddělení, a třetí ještě možnost, že pro interventa, nebo její skupinu zavolá jejich nadřizený. Takže vzhledem k tomu že já jako kněz (který není členem policie, protože máme i duchovní, kteří

jsou policisté, ti jsou tam ve velké výhodě), takže já, jako člen jakoby nečlen té organizace, které oni tak „důvěrně familie“ říkají firma, tak já, jako nečlen firmy nebývám volán operačním důstojníkem a nebývám volán nadřízeným. Tím pádem těch intervencí, které provádím já je mnohem míň, než třeba by v jiných situacích být mohlo, a je to všechno na tom, že někdo chce a někdo nechce. Asi důležité (to jsem měl možná taky říct, že když jsem mluvil o těch koncepčních věcech), že intervence ze začátku byla, se počítalo s tím, že by cílem těch intervencí byly jenom policisté sami, později se to rozšířilo na jejich rodinné příslušníky a teď už se vytvořil intervenční tým pro poskytování pomoci obětem trestných činů, takže pořád jakoby víc lidí, kteří teoreticky mohou do toho policejního systému můžou zapadnou, je čím dál víc a je to proto, že policie jaksi chce ukázat nějakou vstřícnou tvář a protože má připravené odborníky, protože jsou s tím nové zkušenosti. Takže, když je to možné, tak se nabízí pomoc jakoby takhle navenek.

Zmínil jste tady intervenční tým, kdybyste jej mohl nějak přiblížit, kolik je tam členů, jak spolupracují mezi sebou jednotliví členové toho IT, kdo tam spadá?

Takže ze začátku když přišel ten nápad, že by u policie měla být takováhle zvláštní skupina pečující o policisty, tak to byl nápad importovaný ze Saska. Takže přijeli odborníci z policejních IT v Sasku, kteří provedli nejdřív motivační pohovory a potom školení budoucích asi koordinátorů jednotlivých policejních týmů. Nejdřív byl vyškolen koordinátor na každém policejním kraji, které tehdy, a ještě do nedávna se překrývaly s krajským uspořádáním republiky, to se vlastně změnilo teď před rokem. Takže v každém kraji byl jeden jediný člověk, jako koordinátor, a ten měl za úkol nabrat si k sobě lidi. Takže se to provedlo tak, že se oznámilo na policejním internetu, že se bude zavádět nějaká takováto služba, že se do ní hledají vhodní lidé, že není podmínkou nějaký druh kvalifikace, nebo vzdělání, nebo něčeho takového, že vlastně vstupní podmínkou je absolvování akreditovaného kurzu ministerstva vnitra. Takže ti, kteří chtěli a dostali k tomu souhlas, tak absolvovali akreditovaný kurz ministerstva vnitra. Na základě toho ten koordinátor si je vybral, nebo nevybral, protože tam to není dáno: ty chceš být v týmu, tak tam prostě budeš. Je to dáno prostě na volbě a vznikly týmy v různých krajích, které měli tak řekněme mezi 8 až 15 členy. Ten náš myslím měl členů 12 a někteří šli do důchodu, někteří odejdou na jiný pracoviště, nebo se rozdělili policejní kraje, takže ty počty členů se mění, no a tím pádem se musí obměňovat a doplňovat stavy a doplňují se stejně. Vyšle se informace, že IT by chtěl doplnit o další členy, oni musí absolvovat akreditovaný kurz a potom ten tým se rozhodne, jestli ty lidi mezi sebe chce, a nebo nechce. Protože už bylo třeba několik pokusů v našem týmu, že nám tam kdosi chtěl kohosi dosadit i z velmi velkých míst až z úrovně ministerstva vnitra a ten tým se prostě rozhodl, že toho ne, tohohle člověka tam doopravdy nechceme, protože ho známe a víme, jak myslí a jak pracuje. Takže tým se rozhodl, že ho tam nechce. Naštěstí teda ti, kteří jsou nadřízenými, koordinátor a vlastně nadřízenými toho týmu, tak protože tenhle ten postup je zachycený i v tom rozkazu a pokynu policejního prezidenta, tak to respektovali. Tak tým se doplňuje o toho, s kým souhlasí jeho členové. Většinou souhlasí, ale vzpomínám si zřetelně asi na tři případy, kdy dosti ostře nesouhlasil (*intervenční tým*), v jednom případě šlo dokonce i o duchovního.

Takže z toho mohu vydedukovat, že vztahy v tom IT jsou bližší, nebo jde jenom o profesionální práci, aby ten tým dobře spolupracoval mezi sebou?

Samozřejmě ze začátku ty vztahy jsme se snažili, aby byly profesně kvalitní, ale velice rychle z toho vznikly vztahy takové jakoby přátelské, blízké. Takže prostě někdy celá skupina třeba jsme šli do divadla, vyoblékání a krásní. Píšem si, mailuju si, vyměňujeme si knihy, někdo s někým jezdí třeba na nějaký zájezd, nebo prostě takhle všelijak. Ty vztahy tady v tom našem jihomoravském policejním týmu jsou velmi dobré a dá se říct, že bez

výjimky, že tam není nějakých outsiderů, nebo nechtěných členů, ty vztahy jsou velice dobré.

Když ještě zůstanu u toho IT. A zaměřím se na Vás – co Vás k tomu vedlo. Že jste si udělal kurz, co Vás vedlo, že jste se vydal po těch šlépějích.

Teď jsem si vzpomněl, že jsem vynechal jednu informaci, jaké je profesní složení toho týmu. Je velice pestré. Teď po těch odchodech a po tom doplňování, tam výrazně převážila ta psychologická profese, ale ze začátku to tam vůbec nebylo, kriminalista, vyšetřovatel, zástupce náčelníka cizinecké policie, zástupce náčelníka krajského ředitelství, městského ředitelství, právníka, dva duchovní, tři psychologové, kriminalistka, která řešila trestnou činnost mládeže, neuniformovaní tzv. Občanští zaměstnanci policie (ve funkcích personalisty). Tak jako to bylo velice pestré. Teď jakoby po tom obměňování těch stavů, když tak na to rozpomínám, tak tu personalistku máme tam pořád, právníčku jsme ztratili (odešla do důchodu), dva kriminalisté nám odešli, jeden přišel komisař, jednoho psychologa jsme ztratili, dva přišli, jednoho duchovního jsme ztratili, zůstal jeden. Je to takové pestré. Kleslo to na nějakých 7 a teď se to doplnilo. Teď myslím, že je nás jedenáct.

Když se vrátím k té otázce, co Vás k tomu vedlo?

Co mne k tomu vedlo? Vedlo mne k tomu povolání otcem biskupem. A jak je známo, kněží slibují, že budou svého ordináře poslouchat a když ordinář řekne, že by potřeboval něco udělat, tak já to беру, jako že bych to mohl zvládnout, že to není něco nemožného, něco nad moje schopnosti, takže bych měl říct, dobře, půjdu a aspoň to zkusím. Takže já po své kariéře vojenského kaplana, asi nějak se nabízelo třeba, nebo někdo měl takovou úvahu, že by to u policie mohlo být něco podobného, no není, je to úplně jiné, ale nicméně zvládnutelné to snad je. Takže prostě, já jsem jako kdyby reagoval na výzvu otce biskupa.

– Zmínil jste zde ten kurz, můžete jej nějak specifikovat?

Já mám dojem, že tam je podmínka, že má trvat nejméně 100 hodin, má tedy akreditaci ministerstva vnitra a školitelé jsou lidé, kteří pracují na policejním prezidiu, dva kteří nejvíce se nám tam věnovali, byli to psychologické profese, jeden byl občanský zaměstnanec a jedna policistka. Jedna žena a jeden muž. A obsahem toho kurzu je tak docela doširoka, problematika stresu, problematika protistresových opatření, problematika jakéhosi sebeřízení, sebepoznání, ale nejvíc času a pozornosti se věnovalo dvěma metodám, které vlastně jsou v zahraničí, počínaje dneska ČR až do USA, celá Evropa, vlastně používá tady těhleletch v situaci krizové intervence jednu jedinou metodu, což je trochu zvláštní, jednu jedinou metodu na tu krizovou intervenci ve vlastním slova smyslu, a jednu jedinou metodu na řešení řekněme bezprostřední krize. Takže prostě bezprostřední krize metoda Defuzing a taková ta klasická, na co my jsme byli vyškoleni, co máme dělat a ne fušovat do toho druhému je Debriefing.

Když třeba Vás zavolají. Vy tam přijedete a s čím začínáte pracovat? Jestli uvedete nějaký příklad.

Opakují, že mne k tomu nevolají, že za mnou přicházejí ti lidé. V situacích, když je někdo zavolán na to místo, kolegové, protože my docela hodně času věnujeme kazuistikám, když se sejdeme, protože to je ta nejdůležitější věc skoro, takže vlastně hodně důležité je, jestli jedu na místo, kde se něco stalo, což většinou není, nebo by to aspoň nemělo být. Jo, protože metoda Debriefing na kterou jsme vyškoleni, je postavena na tom, že to není zásah na místě, kde se něco stalo, ale zásah nejméně o 24, ale optimálně o 35, 38, 40 hodin později až třeba do 14 dnů po tom incidentu. Za normální časy se považuje tak od 2 do 12 dnů po té události, nemělo by to být o moc dřív a také o moc později. Takže záleží, protože někdy jakoby jsme voláni takovým nestandardním věcem, jako je sdělování špatných zpráv, jo

že prostě někdo někde se prostě zabil, někdo už se nevrátí domů a takové věci. A pak ještě další rozlišení, jestli jde o Defrifting individuální, nebo skupinový. S tím se zase musí počítat dlouho předem. Pokud jde o skupinový Debrifing tak musí vyjet minimálně dva interventi, nedoporučuje se, aby to dělal jeden, nebývá to k zvládnutí. Potom záleží, jestli je to na pracovišti, nebo je to u toho člověka, to je hroznej rozdíl. Záleží, co je snahou toho interventa. Jak u individuálního, ale také u skupinového je snahou toho interventa je dostat ty lidi někam, kde se bude cítit v klidu a bezpečí a udělat všechno proto, aby se v něm cítil. Aby vedle něho nic nezvonilo, aby nehrozilo, že za 5 minut bude někým povolán, aby neměl za zády svého nadřízeného, aby...atd. Čili vytvořit bezpečné prostředí. Potom hrozně moc záleží, jak k tomu kontaktu dochází, protože člověk přichází sám, je předpoklad, že o tom chce mluvit, tak to je nejsnadnější, ono ta metoda je nastavená, ten intervent v podstatě ví, kam má ze začátku zasahovat pozornost popřípadě svoje otázky, ví co má udělat potom, ještě potom a ví co má udělat nakonec. Takže vlastně všechno ví. Případě že ten člověk je překvapený nebo zaskočený, tak samozřejmě potřebuje víc jemnosti, víc taktu chtěl byste, mohl byste, já bych byl rád, myslím si, že by vám pomohlo. Nebo osvědčilo se, většina lidí říká, že když měli možnost, tak prostě navodit tu atmosféru, aby se dalo začít mluvit. Samozřejmě v případě že ten člověk, o kterého jde, nemá o tu intervantu žádný zájem a nespolupracuje, tak se nedá nic udělat.

Když se teď zaměříme na duchovní věci, na duchovní stránku. Když za vámi přijdou a ví, že jste kněz, jestli začnou mluvit i víře, jestli začnou nadávat na Boha. Nebo lidé říkají, že v Boha nevěří a pak říkají, jak to že jim to mohl Bůh udělat? Nebo jestli jste se setkal s podobnou rakcí.

Určitě setkal, ale není to jakoby úplně typický případ, protože když jdou za mnou, tak většinou nejdou, že mi potřebují nadávat. Když plánovitě vědí, že potřebují nadávat na Boha, to by asi nevolili zřejmě duchovního, možná by volili někoho jiného. Takže to ani né.

Nebo jestli třeba rezignují na víru, Bůh nás opustil, my teď s ním nechceme mít nic společného.

Ne s tím jsem se nesetkal. Protože jsou to lidé v situaci, kteří potřebují pomoc, a vlastně prosí o pomoc, jsou v nějakém dluhu, v nějakém způsobu nouze. Naopak někdy mají tendenci, jakoby se na Boha více ptát, ještě nějak víc o něm vědět. Ale nakolik registrují ty odpovědi, nebo nakolik je to ovlivňuje potom v jejich rozhodování, to je otázka. Nedovedu to moc posoudit. Ale nakonec není nějak cílem té krizové intervence, nebo se to ani v ní nesmí objevit, že by někdo byl veden nějakému náboženskému přesvědčení, k jeho změně, nebo prostě pracuje se zakázkou, s čím ten člověk přichází, to se s ním řeší. Samozřejmě, pokud přichází s nějakým problémem, stává se to výjimečně, taky se to stává. Pokud přijde doslova s nějakým duchovním problémem, tak se může řešit výslovně duchovní problém.

Když vezmeme například povodně, katastrofa většího rozsahu, když je postiženo větší území lidí. Také za Vámi chodí v rámci PTSP, že to nějak nezvládají, že je to dlouhodobé.

Já jsem se s nikým nesetkal a vlastně z toho našeho týmu ani možná skoro nikdo, nebo málo kdo, protože náš kraj tak zasažený nebyl. To je otázka jiných krajů a ty mají zase svoje interventy. Takže se tady záplavy nějak neřešili a pokud někteří kolegové byli zavoláni někam na pomoc, tam prostě na sever, tak jsme o tom neměli čas mluvit, nebo prostě nemluvalo se o tom, nevzpomínám si. Jenom vedli jsme koncepční úvahy, co bychom tedy měli dělat my, kdyby k tomu došlo. Takže jsme řešili, co by měl za úkoly ten tým, který se věnuje obětem, co bychom měli za úkol my. A jaké jsou vlastně naše schopnosti a jaká je vlastně naše teoretická připravenost pomáhat, protože vlastně když se volá k povodním, tak

se volá k věci, která se stala a ještě probíhá, takže když ten člověk přijede, tak neví, jestli by měl mít sako a kravatu, cedulku psycholog a odhlučněnou místnost, nebo jestli by měl mít raději gumáky, montérky a lopatu. Čili docela obtížně se to předem na těch povodních určuje, takže jsme s tím měli problém po všech stránkách i teoreticky.

V knize *Krizová intervence* od Vodáčkové jsem se dočetl, že v roce 2002 byly vypracovány příspěvky od světové rady církví a hlavního úřadu civilní ochrany. Tam se podepsal projekt, jak by jednotlivé složky měli mezi sebou spolupracovat. V následujícím textu je popsáno, že při povodních 2002 se to nějak nezdařilo, že to neměl kdo koordinovat. Hlavní koordinátor nebyl, kdo by věděl koho kam poslat, kde co zabezpečit. Jak je to v této chvíli?

To je právě problém, že se na to paní Vodáčková snažila poctivě reagovat v situaci, kdy to psala, to se samozřejmě vyvíjí, teď se dělají obrovská mezirezortní cvičení, simuluje se hořící letadlo, teď tam vyrazí všechny složky a je tam už někdo, kdo přesně ví. A teď do hry velmi výrazně vstoupila se svým intervenčním krizovým týmem charita, která už výborně v této chvíli spolupracuje s hasičským záchranným sborem a to myslím, že na docela vysoké úrovni. Charita teď pořádá ten program na volbu dobrovolníků, tzv. *Tým Morava*, takže myslím si, že se tady v té věci pokročilo mnohem dál, taky to operační centrum toho krizového řízení už je jednotné. To znamená, že pokud někdo volá někam na tu 112, kvůli něčemu, čemukoliv, tak tam sedí operátor, který má všechny záchranné složky, jako kdyby je na něj napojený, a on se rozhoduje koho a v jakém pořadí povolá, takže řekl bych v té schopnosti koordinace složek, že se velice silně pokročilo, myslím, že ty povodně hodně nás vyučili, že co je potřeba vlastně dělat a co je k ničemu.

Ten rozkaz (o povodních...) policie je také o tomto typu pomoci v krizové intervenci?

Myslím, že ten rozkaz přímo o tomto není, to je vlastně něco jiného.

Ale normálně se pracuje v rámci této pomoci (povodně...)

Naše to setkání, co bylo poslední, bylo zase koordináční, byly tam členové HZS, charita, takže jsme dávali všechny ty věci dohromady, jak to má být.

Když se zpětně vrátím k vaší práci. Musíte třeba někoho někam odeslat, když víte, že ten dotyčný člověk to nedokáže zpracovat, nebo pocítíte třeba hospitalizaci, jestli máte právo jej někam odeslat, nebo ne?

Ten poslední krok toho Debriefingu se týká tohohle, aby se udělala nějaká opatření co dál, co bude následovat. Takže každý ten intervent, může, neboli měl by nabídnout tomu člověku v kritické situaci další setkání a další pomoc. Měl by být kompetentní na to, aby byl schopný napojit ho na specializovaná pracoviště, protože krizová intervence není terapie, čili pro člověka, který pomocí krizové intervence pro sebe zlé situace se nedostane, třeba ani po několika setkání a je vidět, že ten problém jakoby se neřeší, spíš se odsouvá nebo se prohlubuje, tak každý ten intervent by si měl být vědom hranic své kompetence a odeslat toho člověka tam, kam ten člověk patří. Čili kompetentně posoudit, tenhle ten člověk potřebuje dlouhodobou terapii, protože se u něho začíná projevovat příznak posttraumatické stresové poruchy (PTSP). Nebo by měl říct ne, neboť v psychice tohoto člověka se něco zlomilo, ten člověk je nemocný, ten musí jít k lékaři. Každý z nás by měl znát hranice svých kompetencí.

Objevuje se, když za Vámi přijdou s nějakým problémem a mají zároveň požadavek, aby se to nedozvěděl jejich nadřízený. Že byli u někoho s takovou radou, aby neohrozili své místo třeba u policie, z obavy o ztrátu zaměstnání, že musí živit rodinu. No, těchle strachů u policie je samozřejmě veliké množství a jedna taková nemilá věc

tady je, že vlastně, že na všechny členy intervenčního týmu kromě duchovního se vztahuje oznamovací povinnost.

Takže pokud někdo za vámi přijde, tak to musíte říct.

Já nemusím, ale všichni ti ostatní musí. Pokud by někdo řešil v rámci té své intervence svou vlastní kriminální činnost, tak se na něm vztahuje oznamovací povinnost podle zákona, to se vztahuje na každého občana naší republiky a duchovních církví, jejichž tradice je delší (a teď já nevím než 50 let, než 100, ale spíše je tam hranice 50let) Duchovní těch církví, které dodržují zpovědní tajemství už 50let nebo víc, tak tuto oznamovací povinnost nemají, všichni ostatní ji mají. Je to logické, je to zákonná oznamovací povinnost. Já teda sám si nevzpomínám na žádný případ, kdy bychom se tady s tím dostali do potíží, protože každý psycholog ví, že to nejdůležitější s čím pracuje, je důvěra lidí, protože jinak pracovat nemůže. Ale pokud to řešíme na teoretické rovině, tak ta oznamovací povinnost tam je, pokud jde o praktickou rovinu, je to něco jiného. Když by přišel nadřízený toho kterého policisty, nebo zaměstnance a chtěl vědět nějaké informace o průběhu rozhovorů o informacích, nemá na ně právo, nedostane je, neuslyší je, říkám s výjimkou, kdyby šlo o páchanou trestnou činnost.

Nyní jsem vypotřeboval všechny moje otázky, nebo-li jste odpověděl nepřímou, aniž by byly položeny. Nyní taková poslední otázka. Co byste si přál do budoucna?

J) Pro sebe, nebo pro tu službu?

Dáme to jako dvě otázky. Pro sebe a pro tu službu pro lidi?

Pro sebe co bych si přál tady v té posttraumatické krizové péči, aby mi vydrželi tak dobří kolegové jaké mám teď a aby byli k dispozici (jak bych řekl) potřebné informace, potřebné údaje, abychom mohli těm lidem účinně pomáhat. A pro celou tady tuhle službu jako takovou bych si přál asi, aby měla víc důvěry, protože s tím pořád zápasí a nedá se to tak zlomit jednoduše. V lidech je strach z psychologů všeho možného typu, je strach zvláště u policie, kde se všichni cítí vším ohroženi. Prostě, aby měla nějakou větší důvěru a snad i těm kolegům, co v policii pracují, aby měli větší uznání a větší úctu za to co dělají, protože to dělají s nesmírným nasazením a nesmírně obětavě a zadarmo a často ve svém volném čase. Takže prostě něco takového.

S tímto mně napadla, snad poslední otázka. Setkáváte se s těmi lidmi, tak vydáváte mnoho ze sebe, jak zase čerpáte. Že slyšíte o neštěstí, tam co se událo a potom přijde další neštěstí a o tom zase slyšíte. Kde berete ten náboj do dalšího boje?

J) Tohle je podle mého názoru jedna z nejtěžších otázek, né jenom této služby, ale kněžské služby vůbec, protože třeba ti kolegové z toho týmu, kteří jsou psychology i svým běžným zaměstnáním, tak oni se diví a kroučí hlavou nad tím, že já sice vykonávám pomáhající profesi a vlastně nemám nikoho, kdo by pomáhal mně. Oni považují za naprosto samozřejmou věc, když řeším nějaký konkrétní příklad, který je samotné velice zatížil (nevím byla tam s nějakou kolegyní jedna kamarádka, byla tam v domě s nějakou paní které se zastřelil manžel, který se zastřelil na nějaký přehradní hrázi, on se střelil, padl do vody, teď ona tam byla s ním dva dny, nesmírně jí pomohla, ale ona sama z toho byla úplně vyždímaná a bere se za naprosto samozřejmé, že ona má někoho za kým může jít, komu to může říct) a oni se vždycky strašně jako diví, že ten kněz vlastně nemá nikoho, komu by to mohl říct, protože on většinu věcí taky řeší v rámci zpovědního tajemství, kde vlastně ani o tom nemůže mluvit. A má se zato, že člověk, na kterém zůstane navaleno příliš mnoho problémů, které nemůže dostat ze sebe pryč, takže ho to začne křivit. Začne ho to nutit dělat věci, které by jinak nedělal, prostě se to na něm nějak podepíše, takže oni....

Myslíte, že je to syndrom vyhoření,

Ne, to nemluvím o žádném syndromu (*vyhoření*). Mluvím o tom, že ten člověk z toho může mít zdravotní problémy, ten člověk může začít pít, prostě jako kdyby, ten tlak na tu psychiku je tak velký, že ten člověk není mu schopen odolat a hledá nějakou cestu, jak se toho jako zbavit. Takže z toho důvodu vlastně je potřeba, aby kněží měli přátele (to si myslím velmi silně), z toho důvodu je potřeba, aby ti kněží měli své záchytné společenství, kde se můžou modlit, z toho důvodu si myslím, že je potřeba, aby kněz měl nějakého svého duchovního otce, vůdce, zpovědníka, z toho důvodu je potřeba, aby se také modlil, ale pořád mám ještě dojem, že tam něco chybí. Že to není všechno. Jako že, kdybych řekl, že to tu 100% zátěž rozkládá, něco hodím Bohu, něco přátelům, něco (ted' nevím komu), ale pořád tam chybí taková ta možnost říct. Podívej se, ta a ta mi řekla to a to, a mě to zabíjí, já si s tím nevím rady. Takže, aby kněží měli své supervizory, aby mohli mluvit o těch věcech, co na ně lidi naháží. To se mně zdá, že je to trošku taková Achillova pata. Nechce se mi tak jednoduše mluvit, říct prostě, řekni to Bohu, on to vyřeší v normálních lehčích věcech jistě, ale Getsemanská zahrada, což jste se mnou nemohli jednu hodinu bdít, mohli pro něj udělat víc, než si mysleli v tu chvíli ti jeho učedníci. Ne na jeho vině, to byli jeho učedníci, přesto mohli v tu chvíli pro něj udělat víc, než si mysleli, ale neudělali. Takže říkám, tady cítím, jako že něco není, jak by mělo být. Třeba jsem rád, že v některých diecézích jsou kněží, kteří jsou určeni pro duchovní pomoc jiným kněžím, jsem rád, že u nás existuje kněz, který je určený pro psychologickou pomoc jiným. Tady tohle to jsou první vlaštovky, které si myslím, že by mohly znamenat hodně dobra.

Ted' jste zodpověděl všechny moje dotazy, já Vám děkuji, že jste si našel čas.

Příloha č. 7

Rozhovor s psychologem Kpt. Mgr. Markem Ženatou HZS Jmk, 19.12.2012, Brno.

Kpt. Mgr. Marek Ženata,

nejprve pracoval v psychologickém poradenství, též se podílel na policejní diagnostice. V nynější pozici zastává koordinátora v posttraumatické péči HZS JmK. Též spolupracuje v rámci HZS s organizacemi Charita, Adra, Červený kříž atd. Hlavní náplní jeho práce je poskytování psychologického poradenství příslušníkům, zaměstnancům i rodinným příslušníkům HZS.

Vlastní představení:

Jsem bohoslovcem 4. ročníku Teologické fakulty v Olomouci. Se seminární přípravou pro kněžskou pastorační. A v rámci svých studií, jsem si vybral téma své diplomové práce **Krizová intervence v náhlých životních mezních situacích s podporou duchovní pomoci**. A v této souvislosti bych Vás oslovil s několika otázkami na posttraumatické reakce lidí na neštěstí, které je potkalo a také jak se s těžkými situacemi vyrovnávají členové IZS.

Ještě než položím první otázku, vytvořím obecnou modelovou situaci, abych Vás uvedl, na jakou oblast se budu ptát a z jakého úhlu.

Když se stane nějaká nehoda, nebo požár, tak přijedou hasiči, vytáhnou osoby ať už z vozidla, nebo hořícího domu, a poskytnou postiženým první pomoc. Dále přijede rychlá zdravotní služba a odveze zraněné lidi do nemocnice k dalším nezbytným úkonům. Též přijede policie a vyšetří událost, která se stala. Když se zaměříme na zraněného, tak v nemocnici například druhý den leží na pokoji a po uklidnění všeho dění začne přemýšlet: co se to stalo, proč se to stalo, proč zrovna jemu, dalo se něco udělat jinak. Ale nikdo už k němu nepříjde, aby jemu pomohli vyřešit tyto otázky, neboť všichni už tam byli, jak hasiči, zdravotníci i policie a každý vykonal svůj podíl práce.

Také však jsou lidé, kteří nepotřebují neodkladnou péči a zůstávají na místě neštěstí. I oni v dané situaci se snaží přemýšlet, co se to stalo, kdo z řidičů udělal chybu, nebo jak to, že začalo hořet. A dotyčný člověk v této zmatené situaci se snaží dát dohromady, co bude dál.

A právě k této oblasti, kdy člověk začíná přemýšlet co dál, budu směřovat své otázky a hledat, kde a za jakých skutečností se daný člověk zajímá o Boha, zdali se na něj ptá, nebo zanevřel, zdali se chce o něj opírat. A jestli Bůh a víra v Něho, může být postiženému oporou či posilou v neštěstí.

Také v neposlední řadě se otázkami zaměřím na záchranáře, jak oni čerpají sílu pro svou práci a jak zvládají těžké situace z pohledu víry.

Tak se ptejte.

Můžu tedy první otázku. Začneme od těch obecných. Nejprve se zeptám, jaká je Vaše úloha u hasičského sboru?

Tak já jsem psycholog. Ta role psychologa je v podstatě takových třech zaměření. Jednak je to, že se psycholog nějak dostává k příjmu a výběru těch lidí, kteří mají zájem pracovat u hasičů. To znamená, každý kdo vstupuje k hasičům do služebního poměru, tak musí projít psychologickým vyšetřením, (na to je nějaká metodika), každopádně musí splňovat nějaký ty kritéria, které jsou dány vyhláškou Osobnostní způsobilosti příslušníků bezpečnostního sboru. Takže to je jedna taková věc. Pak ještě ten v rámci výběrového řízení v rámci

vedoucí pozice, to znamená, dělá se v rámci výběrového řízení psychologické vyšetření. To se vyjadřuje k těm kandidátům pro vedoucí pozice. Takže to je ta úloha personální. Pak ta další úloha je ve vztahu k tomu výkonu služby hasičů. Je to vlastně o tom, že oni skutečně, jak tam píšete, jak jste to povídal, se dostávají do spousty situací, které jsou docela náročný, jsou to tragédie, které se jich často nějak osobně nedotýkají, nic je nijak nepoznamenají, nicméně někdy se můžou nějak dotknout jich, můžou nějak poznamenat a někdy se může i stát, což je nejzávažnější pro hasiče, kdy se vyskytnou situace, která je přímo osobní. To znamená třeba u záchrany, nebo tragédie nějaké, která se týká třeba z jeho rodiny o nějakého jeho známého, a tak dál... Což se taky stává. A i když si člověk řekne, že je to pravděpodobně asi výjimečný, tak zažil jsem to několikrát, což je nejzákladnější u těch hasičů. Ale samozřejmě i ty situace, kde je tam hodně zemřelých, nebo nějaká velká tragédie se jich také dotýkají. Takže je to vlastně podpora hasičům, nějaké, říkáme tomu Posttraumatické intervenční péče, to znamená snažíme se předcházet tomu, aby to mělo nějaké následky na nich, to je první věc, ta péče pro ty hasiče. Pak druhá se pak týká toho běžného poradenství v nějakých psychosociálních náležitostech. Ať už je to třeba nějaký to poradenství vztahový, rodiny, výchovy třeba s dětma, nebo třeba nějaký poradenství vztahu lidí na pracovišti a podobně. Což je většinou zakázka těch vedoucích, ale i těch podřízených, že jsou tam nějaký špatný vztahy. Tak co se týká vlastně toho HZS, k tomu pro ně dělám všelijaký kurzy výcviky, psychosociální výcviky a podobně. No a pak ta třetí oblast, se týká teda vztahu k těm zásahům a v uvozovkách péči o oběti, jednak mně můžou přímo k zásahu, když se jim zdá, že ta oběť nebo příbuzná oběti, oběť není jen ten kdo je zraněn, třeba to jsou tam psychicky postiženy. Takže ta oběť potřebuje nějak psychickou první pomoc, my to označujeme jako první psychická pomoc, nikoliv přímo krizová intervence, protože to je širší záležitost. Takže pokud potřebujou toto, a kromě toho jsou vlastně v takové roli koordinátora psychosociální pomoci přímo u nějakých větších neštěstí. Což není jen při těch neštěstí, ale vlastně se to týká i takových řízeních, nebo kontaktování těch lidí, kteří se můžou zapojit do neziskových organizací. Třeba jsou to lidé kolegové od policie a tak dál. Takže s nima jsou v kontaktu, máme nějaký pracovní jednání, třeba jsou to lidé z nějaké školy Charita, Adra, Červený kříž, a podobě. Takže taková je moje role.

Ještě taková malá podotázka. Co Vás vedlo k této práci?

Nabídka dobré práce, zajímavé práce. Myslím, že to mělo logickou návaznost na to, co jsem dělal předtím. Předtím jsem dělal různé práce, jak v poradenství psychologickým, tak třeba u policejní diagnostiky. Takže vlastně to obsahovalo to, co jsem dělal i před tím z největší části.

Ted'kom když přejdem k další otázce. Jste členem intervenčního týmu?

Eh... Intervenční tým máme vlastně, my máme vlastně Tým posttraumatické péče, se to jmenuje. U policie u hasičů se to jmenuje různě. Takže to jsem, ja jsem koordinátor toho týmu posttraumatické péče HZS JmK a ten tým má zaměření jak co se týče dovnitř k těm hasičům, tak má zaměření co se týče k těm obětem. Je to trošku oproti tomu policejnímu.

Při té intervenci. S jakými metodami spolupracujete, jestli je to defusing, defibring?

Všichni vlastně jsme vyškoleni, právě v tom co říkáte v defusing, defibring a podobně, což je vlastně, co se týká té posttraumatické intervenční péče a dělá se spíš ve smyslu dovnitř sboru, to znamená, když se stane něco hasiči konkrétnímu, nebo je nějaká větší událost, která se týká více hasičů, což je dost často u nás. Pracujeme na rozdíl od policie týmově daleko víc než oni, praktický skoro vždycky se to týká v tom smyslu těm týmům, takže používáme kritiko insidens stress menezment. Co se týče té pomoci těm obětem, tam ten kritiko insidens stress menezment na tohle v podstatě nepasuje, tam pasují spíš metody krizové intervence a my v podstatě jsme si vytvořili, na základě dalších školení a tak dál. Používáme krizovou intervenci a z toho specifickou takovou první psychickou pomoc –

především. Není to intervence v tom širokém slova smyslu, ta první psychická pomoc na místě události.

Dobře děkuji. Ted' kom se už konkrétně budeme zabývat, nechci říct přímo případy, ale když vás zavolají k nehodě, jak musíte postupovat, aby se dosáhlo účinné pomoci? Myslíte určitý typ nehody?

Ne jakýkoliv typ nehody. Když vás zavolají, abyste tam přijel.

Třeba mimořádná událost. Tak musím se tam nějak dostat, to může být někdy problém, protože my nejsme na rozdíl od výjezdových hasičů, co jsou ve směně neustále v pohotovosti, my nemáme žádné pohotovosti, takže pokud je to mimo pracovní dobu, tak samozřejmě, to je tam nějaká dojezdovost, je to složitější. Takže ještě jednou, jak jste se ptal?

Jak musíte postupovat, aby se dosáhlo účinné pomoci? Když tam přijedete, jak začínáte s těmi lidmi komunikovat.

Ano. Jaké jsou takové standardy toho postupu. Ta formulace je taková zvláštní, protože já mohu dělat určitý věci. Co se doporučuje? Tak člověk nejdříve si musí tak nějak posbírat informace, který má z vnějšku, protože já tam nejsou nějak brzo, neboť to má určitý čas. Nemusím tam vzltnout najednou a hnedka dělat a nebylo by to často ani dobrý, takže většinou se snažím získat co nejvíc informací od těch, co už tam zasahovali, třeba s tím dotyčným hovořili, s těma lidma, abych měl obrázek předem o tom dění. Pak když tam přijedu, tak chvíli to sleduji zpovzdálí toho člověka, snažím se tak jako posoudit, podle toho v jakém je zrovna v aktuálním stavu, jak asi by mohl reagovat na nabídku pomoci, no a pak k němu přijdu, zastavím se a nabídnu. Nebo zeptám se, jestli můžu pomoc nějak, jestli potřebuje nějakou pomoc. Představím se, ale ne ve smyslu svým jménem, to sice taky, ale já se představuji, že řeknu že jsu od hasičů, že jsem psycholog hasičů.

Potom dle situace, jak on zareaguje, tak podle toho.

Jasně, jasně.

Pokud ten dotyčný vyžaduje nějakou péči, odesíláte ho potom někde na vyšetření.

Nějakou další péči. No já tam jsu zavolanej a hovořím tam s těma, kteří nejsou nějakí zranění tělesně. Pokud by tam nějaký takový byli, tak by byli odvezeni. Takže tohle je pořešeno. Hovořím s něma o nějakým vždycky, o někom o něco co bude jakoby dál, jo to určitě. To je ten jeden z těch standardů jak pomoci, takže ti lidi se pak někomu jakoby předají, protože jak jsem řekl, tam moje role je skutečně v té první akutní fázi. Takže mým cílem, když vezmeme pomoc obětem, ne pomoc hasičům. Takže mým cílem je jakoby skutečně někomu předat, nevázat je na sebe, to znamená, že tam jde o nějaké to první zklidnění těch reakcí, zajistit toho, aby ten člověk byl nějak v reálu. Já jsem ještě nezažil, že by prostě ten člověk po té intervenci akutně potřeboval nějakou krizovou péči intenzivnějšího charakteru, v tom smyslu, že by se třeba musel odvézt na nějaké krizové lůžko, na nějaké krizové centrum, ale dokážu si to představit, že by to tak bylo. Pak bych to řešil zase přes nějakou záchranku. Ale ta snaha, to předání je standardem, to předání standardně se dělá v těchto psychosociálních v té nějaké první akutní fázi té tragédie, někomu blízkému do rodiny. To znamená, první snahou je zavolat mu někoho z té rodiny, kdo toho člověka jaksi přebere, pokud tam není. Pokud tam je, tak s tím člověkem z té rodiny proberu tu situaci a doporučím mu třeba nějaký další postup, na co si má dávat pozor, na jaký typy reakcí, takže takový informační, jakým způsobem se ten člověk může třeba chovat a jak na to by on mohl reagovat, aby mu to pomohlo. Jo takže, vlastně je to taková informační fáze, která má smysl vlastně u těch příbuzných, kteří přijedou a převezmou si toho člověka. Pokud se týká nějaké další jiné péče než z rodiny, tak to dost často taky vydávám nějaký

doporučení a je to právě často z té oblasti těch spolupracujících organizací, protože jak jsem říkal, jsem koordinátorem těch sociální pomoci. Takže často doporučuju, na koho se mohou obrátit, nebo probíhají přímo z kontaktování. Často ti lidi potřebují, často je pro ně dobrý, když se dozví, něco o těch nějakých sociálních pomocích, nebo o nějakých těch dávkách na který mají nárok, takže doporučuji třeba nějaký obecný úřad, na který se mohou obrátit. Nebo je přímo zkontaktuji třeba s tou charitou, kteří mají formulář a vyplním to sněma a můžu je doprovodit na to místo, třeba toho obecního úřadu apod., případně i doporučuju, pokud by bylo třeba i nějaké psychologické péče, ale víceméně konkrétně spíš obecně.

Takže ti lidé přímo pod Vás nespádají, že kdyby za dva za tři dny chtěli si s někým popovídat, nebo by přišli za Vámi.

Toto už ne. Ne. Ti občané ne. Já jsem zažil, jenom jednou takovou jakoby zakázku a bylo to zase přes nějakého hasiče, ale spíš se tomu bráním, protože to nespadá pod to, co bych měl dělat, není to náplní mé práce. Spíš pak už to spadá pod, pod nás spadá ta akutní péče, to už spadá k těm nemocnicím, jak už jsem říkal, to už je věc skutečně zdravotně, nebo sociální, ta další péče. To není péče pro IZS, kromě prvotní fáze. To už jsou zdravotní a sociální služby, takže když ten člověk leží třeba v té nemocnici, jak jste říkal, tak je to věc toho zdravotnictví, aby za ním někdo přišel a v podstatě by to mělo být dobrý a někdo přijít, jo ale to je věc zdravotního systému.

Ještě v této souvislosti se zeptám. Četl jsem, že při neštěstí ve Studénce se objevila zpráva o knězi, který tam pomáhal a při povodních v Severních Čechách, vlastně letos ještě, se kněz zapojoval do úklidových prací, byla zpráva v Katolickém týdeníku. Je kněz volán k těm případům, nebo jak se spolupracuje s duchovními.

Nespolupracuje u nás, vím, že v Ostravě je kněz členem týmu posttraumatického péče. To je asi jediný kraj, kde to tak asi je, tam je to daný nějakou tou studií, u policie vlastně byli často členové těch posttraumatických intervenčních týmů, často byli duchovní, nevím, jestli asi ještě jsou. Tady třeba v Brně je to Jiří Rous. To je člen týmu posttraumatické péče. Já jsem o tom uvažoval, že bych nějak duchovního zapojil, nedávno jsme se potkali s Jirkou Rousem v zaměstnání v semináři policií psychologů, takže o tom ještě pořád uvažuju, ale přímo k těm událostem nepředpokládám, že by se zvali, to ani nevím, jestli by k něčemu bylo, spíš předpokládám, že pokud ty lidi mají zájem o duchovní péči, že si ji vyhledají, potom následně. Po třech, čtyřech, pěti dnech, jo takže asi tak. Ono, na druhou stranu vím, že jako duchovní mají k tomu obecně, prostě takový přístup, prostě myslím, že v těchto věcech nejsou přímo vyškoleni, prostě nemají informace, jak v těchhle věcech s čím počítat, jak na co reagovat. Jo bylo by asi dobrý, kdyby se duchovní v tomhle vzdělávali, ale nedokážu si představit, že v té akutní fázi by fungovali, tak aby to těmto lidem, že by to něco extra přineslo, v té pozdější fázi myslím si, že jo. Ale v té akutní nevím.

Jestli mohu doplnit. Dělal jsem rozhovor v úterý s P. Tomášem Holcnerem a on je u dobrovolných hasičů, jsou ve třetí výjezdové skupině. Jezdí k nehodám, spíše co je takové obyčejnější. Je tam jako dobrovolný hasič.

A kde je?

V Křižanově.

V Křižanově, to je Jihlava.

Já se přesunu k další otázce. Člověk když se ocitne v nebezpečí, je mu poskytnuta neodkladná péče, a až v další fázi si uvědomí danou situaci, pokud zůstal na místě, jak takový člověk reaguje, jak reagují příbuzní. Trošku už jste se zmínil a já bych se ještě

k tomu ještě zeptal, jak ten člověk to zvládá. Jak si odpovídá na otázku, proč se to stalo, jestli se tam objevuje, jestli začne nadávat na Boha, pokud je věřící, nebo pokud je nevěřící, jestli to má nějak o tom ponětí.

Ty reakce mohou být strašně různé, to je hodně individuální každý má svůj jakoby scénář reakcí v takové situaci a dá se říct, že nikdo dopředu neví jaký bude, když se něco stane, ale takže to může být skutečně od reakcí typu uzavřít se a s nikým se nebavit, přes reakci brečet, křičet, nadávat, chovat se, jakoby hodně vyjadřovat ty emoce, až po ty reakce zmateně něco dělat a tak dále. To je prostě spektrum reakcí o těch emocích, přes to chování aktivní až po strnulost. Ale řeknu, že ty reakce jsou hodně instinktivní, vyplývají hodně ze stresové reakce, je to velmi silná stresová reakce a přiznám se, že jsem se nikdy nesetkal v té akutní pomoci s touhle otázkou po Bohu, pokud by tam byla, může tam být taková otázka jako: proč, proč to Bůh dopustil, v tomhle smyslu možná, že jo, ale asi bych ju nebral moc vážně, nereagoval bych na ni, pokud by nějakým způsobem ji prostě posunul, protože v téhle fázi nefunguje příliš racionální myšlení v té fázi akutní, i když se třeba neprojevují ty emoce, ten člověk vypadá že se..., ty emoce tam hrají obrovskou roli a ten člověk nemyslí tak jako jindy, skutečně ne. Navíc dost často zpětně, jako když na to vzpomíná, tak to má zkraslený ten zážitek, co se dělo potom. Zažil jsem skutečně silnou amnézii, kdy osoba vypustila, co se dělo tři hodiny potom, po té události, byla to pozůstatá po jednom neštěstí. Takže skutečně je to..., nesetkávám se s tím, s touto otázkou po Bohu v té akutní fázi. A kdybych se setkal, tak bych ji nebral jako otázku jako racionální, takže bych na ni nereagoval.

Vlastně to se shodujete s odpovědí s P. Tomášem.

Já bych předpokládal tu otázku skutečně někdy později, tam ty otázky už přicházejí už často, si myslím. To ti lidi mají v sobě nějakým způsobem v sobě už zakotvenou, nebo nějak neujasněnou, že z toho nějak vystoupí. To si myslím, že může být častý, pak už je to racionální, že má smysl se o tom racionálně bavit a souvisí to, nebo nějak to skutečně jako v podstatě ladí s tím zapracování té události do svého života a ten člověk to potřebuje nějak to zainteresovat do sebe a s tím souvisí transcendentní otázky, jaký to mělo smysl, jaký bude můj smysl dál bez tohoto člověka. Takže to určitě jo. A v té akutní fázi tam, je smysl prostě to přežít.

Zaměříme se opět na hasiče, což je vlastně vaší hlavní náplní. Jak hasiči čerpají sílu do další práce, když neustále přijíždějí k neštěstím. Málo pomačkané plechy na autě, nebo požár neobydleného domu se tolik nepodepisují na psychice, jako nehoda s těžkým zraněním, nebo úmrtím. Jak to vnímají hasiči a jestli třeba v pozdější době vyhledávají taky buď kněze, nebo víru, nebo ve víře v Boha hledají oporu.

Každý asi jinak to zvládání. Obecně jako hasiči jsou ve své práci hodně motivováni tím pomáhat, pomáhat lidem v neštěstí. Ta motivace je jako ještě k tomu přidán ten adrenalin a ještě si při tom vydělat peníze. Takže to je takový ten mix těch motivací plus líbí se mi ta hasičina, líbí se mi ta technika. Ale co se týče toho, jak to zvládají, samozřejmě je to rozdíl, na ně to působí, nejčastějším způsobem zvládání je to, že si na to zvyknou, už se jich to tak nedotýká, ta psychika má mechanismy, jak se s tím srovnat, pokud se jich to nějak osobně jich nedotýká, i když se jich to osobně týká, tak funguje takový mechanismus, říká se tomu disociace, že prostě během té události to odstříhnu a je to srovnáno. To je to samy, prostě když doktoři operují, taky jsou stroje, nemyslí na to že ten člověk je prostě živý, že ten člověk je s nějakou psychikou, s nějakým prožíváním, s čímkoliv co přesahuje ty, to co zrovna řežou. U těch hasičů je to podobný, oni jsou v tu chvíli prostě, oni jsou takové stroje, kteří dělají to co mají naučený, nepřemýšlí tolik. Samozřejmě, jo, pro ně podstatně často uvádím, že je pro ně jednodušší, když ten člověk jakoby se nehýbe, ať už je v bezvědomí totálně třeba už je mrtvej, než když třeba křičí, brečí a tak dál, to je pro ně daleko těžší, tam

jsou ty lidský reakce. Tak to je první, prostě se odstříhnout od toho, ale nějakým způsobem se to vrací samozřejmě a ty mechanismy, jak to zvládají, často je to takovej ten cynismus a únik vlastně z té, nějak se ventilují ty emoce, nějakým tím cynismem, zlehčení té situace, to je také podobně u těch doktorů, často je to ten vlastně nějaké to popření, oni to jakoby drží v sobě a někdy se z toho dostanou pomocí třeba prostřednictvím toho sportu, oni přece jsou takový aktivní typy, většinou. Takže to dostávají ze sebe aktivitou, sportem a tak dál. Ale je to další, že to je ta výhoda hasičů určitá, že oni pracují vlastně v týmech, výjimečně je tam skupina dvou, většinou je to větší tým lidí, to znamená obvykle čtyři, pět při tom zásahu, při těch malých zásazích, takže oni vlastně se o tom pak přirozeně baví a tím že jsou spolu těch 24 hodin, ne nějakých 8 nebo 12, tak ty vztahy jsou tím docela silnější, takový bližší, než v normální pracovní profesi, navíc je to nebezpečná profese, takže vlastně zároveň musí si důvěřovat, jsou na sobě závislí, takže ty jejich vztahy jsou takový v tomhle smyslu hodně blízký, a můžou si díky tomu vyjadřovat takovou nějakou podporu a můžou si to mezi sebou o tom povídat, není to v tom smyslu, že by si povídali o těch emocích, ale tím že si povídají o těch informacích, neboť každý to viděl z jiného pohledu, i prostřednictvím cynických poznámek, takhle si myslím, že to ze sebe dostávají. Bohužel už moc nefunguje to, co fungovalo dřív v dřívější době, taková ta – mechanismus vyrovnání se, že když jeli ze zásahu tak se zastavili v hospodě a dali si pivo. Jo, to dřív skutečně bývalo kdysi, pak to nebylo, když šli ze zásahu, ale když šli ze směny. Dneska ustupuje už i to. A když je něco těžšího, tak to třeba zůstanou na té stanici déle a pokecají o tom, záleží na kultuře, není to už standard a není to ani výjimečný.

Stává se třeba...

Jo, ještě jste mluvil o té víře, tam byla otázka na tu víru. Já jsem třeba předpokládal víc u těch hasičů věřících, co jsem poznal, není to, že by věřící víc měli toto povolání. Pár hasičů, kteří jsou věřící znám a myslím si, že je to nijak nevede k tomu, že by se nějak víc tím zabývali, otázka víra, nevíra. Někteří, kteří jsou věřící tak spíš jakoby vnímají jako jeden z motivů pomáhat lidem, v tom si myslím, že jo.

Stávalo se, nebo jestli se stává, že třeba někdo už to psychické napětí, už tak velké, nebo ty zásahy byly nějakou dobu těžké, které se na ně podepsaly, jestli třeba sahá se po nadměrném alkoholu, jestli to nedokáže nějak vyrovnat a snaží se to tímto způsobem nějak kompenzovat.

Nějaké případy takové asi jsou. Já bych neřekl, že by jediná příčina byly ty zásahy, to si myslím že ne a nemusí to být tím výstupem jen alkohol, může to být nějaký duševní problém třeba, který se mohou vyskytnout a vyskytli se. A řekl bych, že to je kombinace víc věcí ty zásahy přispějí k tomu, co v tom člověku je, že to je jako to osobnostní nastavení, že se třeba prostě nepodaří vybrat někoho, na koho to není, pak to může být složitá kombinace, když tomu člověku se třeba rozjede doma nějaký ten vztah, nebo něco takového, a pak k tomu přibudou ty zásahy, pak už je to, co jaksí on nezvládne a nebo když je to vyloženě ten zásah jakoby spouštěč těch psychických problémů, zneužívání alkoholu je v podstatě psychický problém, pak to musí být něco výrazného. Znáám případ, kterej vlastně přijel na zásah a bylo tam jeho mrtvé dítě, mrtvá dcera. Takže to souvisí s tím zásahem, ale na druhou stranu nevíme, jestli to souvisí s tím, že u toho zásahu byl jako hasič. Ale mohlo to k tomu přispět trošku víc, to je pravda. Jo, takže v takovém extrémním případě, to může poznamenat toho člověka, to samozřejmě dost. Přímou jen ten zásah, i kdyby ta osoba k tomu nebyla.

Já se trošku okrajově vrátím k té duchovní službě. Trošku z jiné strany. Jestli, když hasič někde jde, trošku jste se zmínil o tom, že mají... že každý to řeší po svém, že má víru, nebo tak nějak. Jenže občas se stává, že hasiči se dostávají do situace, kdy

mnohdy stačilo jen maličko a už by to mohlo být daleko horší, ať už nehoda, nebo něco takového. Kladou si někdy i ostatní otázku, že nad námi něco musí být, že zrovna v tu chvíli nad těma hasičema někdo držel ochrannou ruku, že když tam z hořícího domu vytáhli propanbutanovou nádobu.

No nevím. Já se přiznávám, že se s tímto nějak nesetkávám. Když vezmu třeba teďka, ráno se nám stalo, že při výcviku hasič na laně spadl ze čtvrtého patra, byl sice na laně a to lano ho sice trošku brzdilo, byl to trošku zbržděnej příměj pád, volný pád. Zlomil si nohu v kotníku, nebo tam někde za nártní kůstky, relativně těžký zranění to je, ale na druhou stranu je div, že to prakticky přežil. Tak jako když jsem se bavil přímo s ním v nemocnici, tak nic takového nezaznělo něco takového, možná proto, že já nejsem duchovní, nevystupuji tam takhle. Já jsem věřící a mnozí o mně ví, že jsou věřící, takže myslím si tak, že ten kdo je věřící si to jako tak položí, nebo ten to tak jako někdo nad námi, Bůh nad námi drží ochrannou ruku, tak to tedy řekne. Zazní to třeba i konverzačně v tom smyslu, že jsem měl to štěstíčko, nebo všichni svatí při nás stáli, nebo něco takového. Což směřuje k nějaké té transcendenci, ale není to nějaký tematizovaný, nebo nerozvíjí to, je to prostě ten pocit určitéj. To si myslím, že tam asi je, ale není to nějak tematizovaný a myslím si, že by měli nějakěj takovej zážitek, že by je to k tomu směřovalo. Nevím, nezažil jsem to.

Taková menší podotázka. Nemají lidé jako k hasičskému psychologu nějakou určitou averzi, že psycholog k nim přišel?

No tak asi určitě mnozí mohou. Myslíte jako z těch obětí, nebo hasičů.

U těch hasičů?

Tak oni mají averzi určitě ke každému, kdo k nim přijde z Krajského ředitelství. Oni jsou řízení a často si myslí, že to má být jinak, je to takovej brblavej národ ty hasiči, tím že jsou spolu 24 hodin, tak to proberou všechno, takže mají mnohdy jiné názory, i třeba pravdivý. Takže nějaká určitě tam je. Je tam z toho, že k nim přijde i ten psycholog, protože psycholog v českém národě je ten diagnostik, především v těch psychoporadnách nejčastěji, ten kdo je označí, řekne nějakou diagnózou, co mají dělat a je to něco, čeho se bojíme, co nám řekne trošku, jo není to ten, kdo je viděn nějak extra jakoby ten, kdo mě může něco přinést, pomoc. Jo, dost častý to je. Takže jo, určitě averze nějaká je a buď to zůstane u té averze, nebo poznají, že to nemusí takovou averzi, to záleží, jestli se to podaří dopracovat někam dál, zatím to tak je.

A když se zaměříme na ty oběti, ke kterým přijíždíte?

Já jsem nezažil od obětí jakoukoliv averzi, divil bych se, kdybych zažil, buď to je to tak, že ten jejich vztah je to, že jsou vyšinuti z toho normálu, že každěj, kdo přijede jako z těch záchranářských kruhů, tak je ten mocnej, kdo jim pomáhá v nějaké té moci pomocníka. Není to nějakěj partner, i kdybych tak vystupoval, tak oni mě tak neberou. Oni jsou tak podle mě jsou nastaveni. Někdo přijde a pomůže mi, tak jsou v takové situaci, že to trpně přijímají, víceméně. A často je to daný tím, že ten velitel zásahu jim to nabídne, jestli nechtějí a když oni se vyjádří negativně, tak mě nebudou volat. Pokud se vyjádří neutrálně, tak mě třeba zavolají, že už mají jakoby souhlas. Takže tak.

Taková odlehčující otázka. Jak hasiči vnímají svatého Floriana?

Nevím, nevím, jak hasiči obecně. Tady na ředitelství to určitě jako nějak je spojený s požívání vína, protože je tady tradice koštu svatého Floriana. Že se přiveze, že jsme Jižní Morava, spousta hasičů má nějaké ty vinice, takže dovezou vzorky a koštuje se, popíjí se. Je zde nějaká soška svatého Floriana, byl vysvěceněj a tak. Hodně těch hasičů je z té komunistické školy bych řekl, že v sobě mají určitou averzi vůči náboženství, ta averze se projevuje i k tomu Florianovi, ale většinou to berou jako nějakěj symbol, takový prostě

maskot. Ti co jsou věřící, tak si myslím, že to berou jako každej svatej. Nepoznal jsem nikdy žádného, který by řekl: „svatý Floriane, oroduj za nás.“

Možná poslední otázka co byste si přál do budoucna, do nastávajícího nového roku u hasičského záchranného sboru a v profesi, kterou děláte.

V profesi, kterou dělám z toho psychického hlediska bych si přál, aby měli víc jistoty k lidu. Teďka v souvislosti jaké jsou změny, jsou v nejistotě naštvaní, projevuje se to v tom sboru, nenabírají se noví lidi za ty, co odchází, mají míň peněz a tak dál. To je hodně znejistuje. Co bych si přál pro sebe, já nevím, tak aby mě nevyhodili v rámci úspor.

To je vás tady potřeba.

To asi jo. To si myslím že ne, to si dělám srandu, ale já nevím, co bych si mohl přát. Možná aby to pokračovalo dobře jako do teď, myslím si, že to není špatně rozjetý, já jsem spokojenej.

Já vám děkuji za váš čas, za ten rozhovor. Určitě mám hodně podnětů, na čem mám přemýšlet, jak dál vést svou diplomovou práci. Já vám přeji do nového roku nastávajícího, aby to vaše přání se splnilo, abyste zůstal u hasičského sboru, aby ta nabídnutá pomoc lidem byla vždy účinná, prospěšná a když přijdou nějaké těžkosti, tak abyste je dokázal s pomocí Boží je zvládat, to vám přeji.

Jo díky.

Já také děkuji mockrát.

Příloha č. 8

Tabulka stresových životních událostí

Na konci šedesátých let minulého století od autorů Holmesa a Rahea byla sestavena tabulka zásadních stresových životních událostí, v níž má každá událost, představující pro organismus určitou zátěž, stanoven počet stresových bodů ukazující na její závažnost.²⁴²

Úmrtí partnera, partnerky	100 bodů
Rozvod	73
Rozvrat manželství	65
Uvznění	63
Úmrtí blízkého člena rodiny	63
Úraz nebo vážné onemocnění	53
Sňatek	50
Ztráta zaměstnání	47
Usmíření a přebudování manželství	45
Odchod do důchodu	45
Změna zdravotního stavu člena rodiny	44
Těhotenství	40
Sexuální obtíže	39
Přírůstek nového člena do rodiny	39
Změna zaměstnání	39
Změna finančního stavu	38
Úmrtí blízkého přítele	37
Přeřazení na jinou práci	36
Závažné neshody s partnerem	35
Půjčka vyšší než jeden průměrný roční plat	31
Splatnost půjčky	30
Změna odpovědnosti v zaměstnání	29
Syn nebo dcera opouští domov	29
Konflikty s tchánem, tchyní, zetěm, snachou	29
Mimořádný osobní čin nebo výkon	28
Manžel-manželka nastupuje či končí zaměstnání	26
Vstup do školy nebo její ukončení	26
Změna životních podmínek	25
Změna životních zvyklostí	24
Problémy a konflikty se šéfem	23
Změna pracovní doby nebo pracovních podmínek	20
Změna bydliště	20
Změna školy	20
Změna rekreačních aktivit	19
Změna církve nebo politické strany	19
Změna sociálních aktivit	18
Půjčka menší než průměrný roční plat	17
Změna spánkových zvyklostí a režimu	16
Změny v širší rodině (úmrtí, sňatky)	15
Dovolená	13
Vánoce	12
Přestupek (např. dopravní) a jeho projednání	11

²⁴²VODÁČKOVÁ, D. *Krizová intervence*. Praha, 2002, s. 33.

Příloha č. 9

VMV čá. 106/2011 (část II)

Oznámení ředitele odboru personálního

Odbor personální uveřejňuje v plném znění Dohodu o účasti osob vykonávajících duchovenskou službu na systému poskytování posttraumatické intervenční péče příslušníkům Policie České republiky.

Č..j. MV-10575-12/SP-2011

Ředitel odboru personálního

v z. **JUDr. Klára SMEJKALOVÁ**

v. r.

D O H O D A

o účasti osob vykonávajících duchovenskou službu na systému poskytování posttraumatické intervenční péče (dále jen „dohod“)

Účastníci:

Ministerstvo vnitra se sídlem v Praze 7, Nad Štolou 3, zastoupené Janem KUBICE, ministrem vnitra,

a

1. Ekumenická rada církví se sídlem v Praze 10, Donská 370/5, zastoupená Mgr. Joelem RUMLEM, předsedou,
2. Česká biskupská konference se sídlem v Praze 6, Thákurova 3, zastoupená arcibiskupem pražským Mons. Dominikem DUKOU OP, předsedou (dále jen „církevní smluvní strana“),

uzavírají tuto dohodu:

Článek 1

Účel

dohody

Účelem dohody je upravit poskytování posttraumatické intervenční péče (dále jen „intervenční péče“)

1. příslušníkem Policie České republiky a Hasičského záchranného sboru České republiky,
  2. zaměstnancem Policie České republiky a Ministerstva vnitra, jejich rodinným příslušníkem, osobám blízkým a
  3. osobám z řad veřejnosti, tj. obětem mimořádných událostí nebo trestných činů (dále jen „klient“),
- osobami, které vykonávají duchovenskou činnost.

Článek 2

Poskytování intervenční

péče

1. Církevní smluvní strana se touto dohodou zavazuje zajistit bezúplatné poskytování duchovenských služeb v rámci systému intervenční péče v Policii České republiky (dále jen „policie“) podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů.

2. Církevní smluvní strana určí pro jednání s koordinátory intervenčních týmů a služebními funkcionáři policie zmocněnce, kteří budou realizovat vzájemný osobní a písemný styk související s intervenční péčí u útvarů policie.

3. Intervenční péči mohou poskytovat jen osoby, které jsou pověřeny jednotlivými církvemi zastoupenými církevní smluvní stranou (dále jen „pověřená osoba“), jako členové intervenčních týmů ztížených u krajských ředitelství policie a krajského ředitelství policie hlavního města Prahy a u Policejního prezidia České republiky, pro klienty uvedené v čl. 1.

4. Pověřené osoby poskytují intervenční péči jako službu

bezplatnou, v souladu s touto dohodou a závazným pokynem policejního prezidenta č. 21/2009, o posttraumatické intervenční péči a anonymní telefonní lince pomoci v krizi, ve znění závazného pokynu policejního prezidenta č. 79/2010 (dále jen „závazný pokyn“).

Článek 3

Pověření k

činnosti

1. Pověřená osoba prokazuje svoje oprávnění k zatažení do týmu písemným dokladem, který předloží koordinátorovi týmu.

2. V písemném dokladu musí být uvedeno jméno(a) a příjmení pověřené osoby, její rodné číslo, adresa místa trvalého pobytu, údaj o tom, kým byla pověřena, datum nabytí účinnosti pověření a doba jeho platnosti. (3) Koordinátor týmu seznámí služebního funkcionáře útvaru policie, u kterého je tým zřízen, s pověřenou osobou k Členství v týmu. Při pověřování a odvolávání pověřené osoby budou respektovány kompetence smluvních stran.

3. Koordinátor týmu seznámí pověřenou osobu, která je jmenována služebním funkcionářem do týmu, s obsahem této dohody, se závazným pokynem a poučí ji o povinnosti zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se při poskytování intervenční péče nebo v přímé souvislosti s ní dozví. O uvedeném seznámení a poučení učiní koordinátor písemný záznam do evidence členů týmu, který pověřená osoba stvrdí svým podpisem. Zároveň jí vystaví překaz o členství v týmu (dále jen „překaz“).

4. Pověřená osoba může být z účasti v týmu odvolána církevní smluvní stranou nebo vytažena z týmu služebním funkcionářem na návrh koordinátora anebo uvolněna, když o to sama požádá.

Článek 4

Práva a povinnosti pověřených

osob

1. Pověřená osoba je oprávněna vstupovat do objektů policie, v

nichž poskytuje intervenční péči. Při vstupu do těchto objektů je povinna prokázat svéoprávnění průkazem.

2. Pověřená osoba se při poskytování intervenční péče řídí závazným pokynem a při pohybu v objektech policie respektuje pokyny policistů.

3. Církevní smluvní strana zajistí uvolnění pověřené osoby k poskytnutí intervenční péče, jestliže klient o ni požádá.

4. Jestliže klient požádá pověřenou osobu o poskytnutí intervenční péče v době jejího výkonu služby, je pověřená osoba oprávněná žádat koordinátora týmu o zajištění dopravy na místo poskytnutí intervenční péče.

5. Pověřená osoba je povinna se účastnit odborné přípravy organizované v souladu s čl. 3 odst. 5 a čl. 5 odst. 10 závazného pokynu. Její náklady na účast (ubytování a stravu) hradí za pověřenou osobu policie, náklady na dopravu hradí církevní smluvní strana.

Článek 5

Ochrana zdraví a odpovědnost za škodu

1. Bezpečnost a ochrana zdraví pověřených osob při poskytování intervenční péče je upravena právními předpisy.

2. Odpovědnost za škodu způsobenou při poskytování intervenční péče pověřenou osobou klientovi nebo policií pověřené osobě se posuzuje podle obecných právních předpisů

Článek 6

Závěrečná ustanovení

1. Dohoda se uzavírá na dobu tří let a může být písemná prodloužena formou dodatku, jestliže se smluvní strany dohodnou. Tuto dohodu lze též vypovědět. K podání výpovědi je oprávněn každý účastník dohody.

Výpovědní doba je tři měsíce a začíná běžet ode dne, kdy je doručena všem účastníkům. Jestliže ji podá účastník církevní smluvní strany, zaniká jeho účast v dohodě, a podá-li ji Ministerstvo vnitra, ukončuje se dohoda.

2. Dohoda je sepsána ve třech vyhotoveních, z nichž má každé platnost originálu. Každá ze stran obdrží jedno vyhotovení.

3. Tato dohoda nabývá účinnosti dnem podpisu všech zúčastněných stran.

4. Smluvní strany si dohodu přečetly, s jejím obsahem souhlasí a stvrzují ji svými podpisy.

V Praze dne 27.09.2011

Za Ministerstvo vnitra

Jan KUBICE v. r.

V Praze dne 06.10.2011

Za Ekumenickou radu církví

Mgr. Joel RUML v. r.

V Praze dne 04.10.2011

Za Deskou biskupskou
konferenci

Mons. Dominik DUKA OP v. r.

Příloha č. 10

Obrázek č. 1. Při ohlášení události, nikdo z policistů neví co je přesně bude očekávat.

Obrázek č. 2. Policisté skládající služební slib. (Foto npor. Jaroslav Koudelka.)

Obrázek č. 3. Technika a vybavenost je nutným předpokladem pro úspěšný zásah.

Obrázek č. 4. Převoz pacienta v době hustého provozu, vyžaduje velké zkušenosti řidiče.

Obrázek č. 5. Dispečink IZS. (Foto npor. Jaroslav Koudelka.)

Obrázek č. 6. Ukázka nové techniky Horní nám. Olomouc.

Obrázek č. 7. Návrat jednotek na základnu po složitém zásahu.

Obrázek č. 8. I přes veškerou snahu záchranářů pacient umírá při převozu.

Obrázek č. 9. Každá náročnost v terénu, prověří schopnosti lidí i techniky.

Obrázek č. 10. Každé náhlé úmrtí vyšetřuje policie, což obnáší delší konfrontaci s utrpením než je u hasičů a zdravotníků.